EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO DOPRAVY A VÝSTAVBY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

AUDIT HODNOTENIA UPLATŇOVANIA PRINCÍPOV

SMALL BUSINESS ACT FOR EUROPE

2019

SBA | BRATISLAVA 2021

Vydavateľ: Slovak Business Agency
© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.
Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek **5**
Úvod **8**
1 Iniciatíva Small Business Act for Europe **9**
1.1 Základné vymedzenie iniciatívy SBAfE 9
1.2 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy 10
1.3 Podpora uplatňovania princípov SBAfE vo vnútroštátnych právnych predpisoch v roku 2019 37
2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE **41**
2.1 Podnikanie 41
2.2 Druhá šanca 45
2.3 Najskôr myslieť v malom 45
2.4 Ústretová správa 46
2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie 48
2.6 Prístup k financiám 49
2.7 Jednotný trh 49
2.8 Zručnosti a inovácie 50
2.9 Životné prostredie 50
2.10 Internacionalizácia 51
3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku **52**
3.1 Podnikanie 54
3.2 Druhá šanca 58
3.3 Najskôr myslieť v malom a ústretová správa 60
3.4 Štátna pomoc a verejné obstarávanie 64
3.5 Prístup k financiám 67
3.6 Jednotný trh 70
3.7 Zručnosti a inovácie 73
3.8 Životné prostredie 76
3.9 Internacionalizácia 79
4 Postavenie a vývoj SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE **83**
4.1 Postavenie SR v rámci EÚ na základe ukazovateľov r. 2019 83
4.2 Postavenie SR v rámci EÚ po zohľadnení pravidelných aj nepravidelných ukazovateľov 84
4.3 Vývoj uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku 85
4.3 Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku 87
4.4 Dopad prijatých iniciatív a legislatívnych zmien na súčasnú pozíciu SR 88
5 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí **91**
5.1 Doing Business 91
5.2 Global Competitiveness Index 94
5.3 World Competitiveness Yearbook 96
5.4 Index ekonomickej slobody 98

6 Výsledky prieskumu ... 101
6.1 Princíp č. 1 – Podnikanie ... 102
6.2 Princíp č. 2 – Druhá šanca ... 103
6.3 Princíp č. 3 – Najskôr myslieť v malom ... 104
6.4 Princíp č. 4 – Ústretová verejná správa ... 105
6.5 Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie ... 107
6.6 Princíp č. 6 – Prístup k financovaniu ... 108
6.7 Princíp č. 7 – Jednotný trh ... 109
6.8 Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie ... 110
6.9 Princíp č. 9 – Životné prostredie ... 111
6.10 Princíp č. 10 – Internacionalizácia ... 112
6.11 Zhrnutie výsledkov prieskumu ... 113
7 Návrhy a odporúčania ... 116
Záver ... 120
Použité zdroje ... 121

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf č. 1: Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE 52
Graf č. 2: Podiel ukazovateľov vstupujúcich do spracovania podľa hodnotených dimenzií 54
Graf č. 3: Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE – ukazovatele r. 2019 83
Graf č. 4: Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE v roku 2019 ..... 84*
Graf č. 5: Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE – všetky dostupné ukazovatele 85
Graf č. 6: Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE po zohľadnení všetkých ukazovateľov 85
Graf č. 7: Strednodobý trend vývoja ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR 86
Graf č. 8: Medziročná zmena vo vývoji ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR 87
Graf č. 9: Skóre SR v jednotlivých oblastiach Doing Business v r. 2018 - 2019 94
Graf č. 10: Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2018 - 2019 100
Graf č. 11: Štruktúra skúmaných MSP podľa veľkostnej kategórie 101
Graf č. 12: Štruktúra skúmaných MSP podľa právnej formy 101
Graf č. 13: Podmienky pre rozvoj podnikania 102
Graf č. 14: Externé podmienky s priaznivým vplyvom na rozvoj podnikania 102
Graf č. 15: Podmienky pri opätovnom začatí podnikania 103
Graf č. 16: Prekážky pri opätovnom začatí podnikania 103
Graf č. 17: Spokojnosť MSP s prístupom subjektov verejnej správy 104
Graf č. 18: Zmena regulačnej záťaže 104
Graf č. 19: Hodnotenie vývoja elektronickej komunikácie so subjektmi verejnej správy 105
Graf č. 20: Hodnotenie vývoja on-line prístupu do verejných registrov 105
Graf č. 21: Hodnotenie vývoja lehôt pre vybavovanie žiadostí 106
Graf č. 22: Hodnotenie vývoja v oblasti riešenia súdnych sporov 106
Graf č. 23: Hodnotenie úrovne elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej správy 107
Graf č. 24: Problémy MSP pri zapájaní sa do verejného obstarávania 107
Graf č. 25: Dostupnosť finančných zdrojov z podporných programov 108
Graf č. 26: Prístup MSP k externým zdrojom financovania 108
Graf č. 27: Faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu v podnikaní 109
Graf č. 28: Realizácia obchodných aktivít v krajinách EÚ 109
Graf č. 29: Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít v EÚ 110
Graf č. 30: Realizácia inovačných aktivít 110
Graf č. 31: Spokojnosť s úrovňou spolupráce s orgánmi verejnej správy pri realizácii inovačných aktivít 111
Graf č. 32: Realizácia environmentálne zodpovedných opatrení 111
Graf č. 33: Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory pri zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení 112
Graf č. 34: Realizácia obchodných aktivít mimo krajín EÚ 112
Graf č. 35: Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory pri obchodných aktivitách mimo krajín EÚ 113

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania 53
Tab. č. 2: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ 53
Tab. č. 3: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR 54
Tab. č. 4: Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 56
Tab. č. 5: Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR 57
Tab. č. 6: Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 59
Tab. č. 7: Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR 59
Tab. č. 8: Porovnanie ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretová správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 62
Tab. č. 9: Vývoj ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretová správa" v SR 63

Tab. č. 10: Porovnanie ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 ..... *65*
Tab. č. 11: Vývoj ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR..... *66*
Tab. č. 12: Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019..... *68*
Tab. č. 13: Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR *69*
Tab. č. 14: Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 ..... *71*
Tab. č. 15: Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR..... *72*
Tab. č. 16: Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 ..... *74*
Tab. č. 17: Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR *75*
Tab. č. 18: Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019..... *77*
Tab. č. 19: Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR..... *78*
Tab. č. 20: Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019 ..... *80*
Tab. č. 21: Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR *81*
Tab. č. 22: Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku *88*
Tab. č. 23: Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku Doing Business v r. 2019 ..... *92*
Tab. č. 24: Celkové postavenie SR v rebríčku Doing Business v r. 2014-2019..... *92*
Tab. č. 25: Postavenie SR v jednotlivých oblastiach Doing Business v r. 2018 – 2019..... *93*
Tab. č. 26: Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v GCI v r. 2019 ..... *95*
Tab. č. 27: Celkové postavenie SR v rebríčku GCI v r. 2014 – 2019..... *96*
Tab. č. 28: Postavenie SR v jednotlivých oblastiach GCI v r. 2019..... *96*
Tab. č. 29: Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2019 ..... *97*
Tab. č. 30: Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2019 ..... *98*
Tab. č. 31: Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2019..... *99*
Tab. č. 32: Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2019 ..... *100*
Tab. č. 33: Štruktúra skúmaných MSP v členení podľa odvetvia a regionálnej príslušnosti *101*
Tab. č. 34: Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE v r. 2019 - prieskum *114*

Zoznam skratiek

ČŠ	členské štáty
DB	Doing Business
DPH	daň z pridanej hodnoty
ECB	Európska centrálna banka
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
FO	fyzická(é) osoba(y)
GCI	Global Competitiveness Index
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
IEF	Index of Economic Freedom
IKT	informačné a komunikačné technológie
IT	informačné technológie
JKM	jednotné kontaktné miesto/a
MSP	malé a stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

PO	právnická(é) osoba(y)
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná(é) osoba(y)
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	verejné obstarávanie
V4	Vyšehradská skupina
WCY	World Competitiveness Yearbook
WEF	World Economic Forum

Úvod

Analytický dokument „Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku“ je pravidelným výstupom Slovak Business Agency monitorujúci aktuálny stav a vývoj uplatňovania desiatich základných princípov iniciatívy SBAfE na Slovensku. Hlavným cieľom dokumentu je ***analyzovať a zhodnotiť implementáciu odporúčaní iniciatívy SBAfE prostredníctvom vybraných ukazovateľov hodnotiacich podnikanie MSP na Slovensku a porovnať ich s inými krajinami EÚ***. V záujme dosiahnutia hlavného cieľa dokumentu boli vytýčené nasledujúce parciálne ciele:

- zhodnotiť a porovnať aktuálne postavenie SR v rámci EÚ na základe uplatňovania princípov SBAfE;
- zhodnotiť dopad/vplyv prijatých iniciatív a legislatívnych opatrení na podnikanie MSP;
- identifikovať a analyzovať vybrané príklady dobrej praxe – tzv. „best practices“;
- na základe vybraných ukazovateľov vymedziť silné a slabé stránky uplatňovania princípov SBAfE v SR;
- porovnať podnikateľské prostredie v SR prostredníctvom vybraných medzinárodných indexov;
- navrhnúť odporúčania na lepšie uplatňovanie iniciatívy SBAfE na Slovensku.

Prvá kapitola dokumentu je zameraná na základné vymedzenie iniciatívy SBAfE, identifikáciu a charakteristiku desiatich základných princípov hlavnej iniciatívy a ďalších legislatívnych a nelegislatívnych opatrení zabezpečujúcich implementáciu a podporu MSP vo vymedzených oblastiach. Súčasťou prvej kapitoly je aj prehľad aktivít SR smerujúcich k podpore podnikania MSP v roku 2019. Druhá kapitola obsahuje prehľad legislatívnych opatrení a zmien, ktoré mali na slovenských podnikateľov nielen pozitívny, ale aj negatívny dopad. Tretia kapitola je najrozsiahlejšou súčasťou dokumentu hodnotiacou uplatňovanie jednotlivých princípov SBAfE na základe vybraných ukazovateľov - a to ako z pohľadu aktuálneho stavu, tak aj vývoja. Súčasťou hodnotenia je okrem porovnania s priemerom EÚ aj identifikácia príkladov dobrej praxe z iných krajín EÚ, ktoré zaviedli významné opatrenia na podporu MSP v danej oblasti príp. dosahujú dlhodobo nadpriemerné výsledky. Štvrtá kapitola agreguje dosiahnuté výsledky a vymedzuje postavenie SR v rámci EÚ, hodnotí vývoj a dopad prijatých opatrení na uplatňovanie princípov SBAfE a identifikuje oblasti, v ktorých má SR najväčšie nedostatky. Piata kapitola je zameraná na komparáciu podnikateľského prostredia SR s ostatnými krajinami sveta prostredníctvom vybraných medzinárodne uznávaných indexov hodnotiacich podnikateľské prostredie. Obsahom šiestej kapitoly sú výsledky prieskumu realizovaného Slovak Business Agency zameraného na pravidelný monitoring uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku. Siedma kapitola obsahuje návrh odporúčaní na podporu malého a stredného podnikania v SR s ohľadom na odporúčania vyplývajúce z iniciatívy SBAfE.

1 Iniciatíva Small Business Act for Europe

1.1 Základné vymedzenie iniciatívy SBAfE

Iniciatíva Small Business Act, resp. Zákon o malých podnikoch (ďalej len „iniciatíva SBAfE“) sa považuje za **najkomplexnejšiu iniciatívu na podporu MSP** zo strany Komisie. „Symbolický názov iniciatívy ako aktu je vyjadrením **politickej vôle uznať centrálnu úlohu MSP** v ekonomike EÚ a po prvýkrát ustanoviť komplexný politický rámec pre EÚ a jej členské štáty prostredníctvom súboru desiatich zásad, ktoré majú uľahčiť pochopenie a implementáciu politík na úrovni EÚ a členských štátov.“[1]

Cieľom iniciatívy SBAfE je **vytvorenie primeraných podmienok** v Európe **pre MSP**, so zameraním sa na ich odlišné potreby v porovnaní s veľkými podnikmi, pričom výsledkom má byť vytvorenie čo najvhodnejšieho podnikateľského prostredia pre rast a rozvoj MSP. Európska iniciatíva SBAfE pritom kladie dôraz na spoločenské uznanie MSP. Prostredníctvom rôznych nástrojov chce presvedčiť jednotlivcov, aby zvážili cestu podnikania pred zamestnaním sa. Založenie podniku so sebou prináša viacero výhod, napr. výrazne prispieva k rastu zamestnanosti, k ekonomickej prosperite a rozvoju regiónov. Iniciatíva SBAfE „prezentuje opatrenia, na realizácií ktorých sa má podieľať Európska komisia i opatrenia, ktoré majú byť v kompetencii národných štátov. To odlišuje SBAfE od predchádzajúcich iniciatív.“[2]

V roku 2008 Európska komisia prvýkrát predstavila návrh Zákona o malých a stredných podnikoch, ktorým malo dôjsť k zjednoteniu všetkých doterajších realizovaných iniciatív do jedného legislatívneho dokumentu. V rovnakom roku bol tento dokument schválený a prijatý Európskou radou a v roku 2011 prešiel prvou revíziou. V priebehu uplynulých desiatich rokov Komisia navrhla rôzne **právne akty**, ktoré boli prijaté Európskym parlamentom a Radou a zároveň **mali uviesť do aplikačnej praxe ciele vyjadrené v iniciatíve SBAfE** a podporiť tak MSP v ich podnikaní:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu – prispela k odstráneniu zbytočnej byrokracie, prispôsobeniu verejnej správy potrebám MSP;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách – od orgánov verejnej správy požaduje, aby zaplatili záväzky voči MSP najneskôr do 30 dní;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS – prispela k zníženiu administratívnej záťaže pre MSP pri verejnom obstarávaní, modernizácii verejného obstarávania;

[1] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>

[2] Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgiwWq.pdf>

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/55/EÚ o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní – zabezpečila to, že elektronické faktúry a papierové faktúry sa stali rovnocennými;
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy Text s významom pre EHP – napomohla k zvýšeniu flexibility pre členské štáty pri poskytovaní štátnej pomoci MSP;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1287/2013, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (COSME) (2014 – 2020) a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1639/2006/ES – vytýčené viaceré ciele napr. zlepšenie prístupu MSP k financovaniu, zlepšenie podmienok vstupu MSP na trhy v rámci EÚ a iné.

1.2 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy

Zákon o malých podnikoch pozostáva z desiatich princípov (zásad), ktoré majú napomôcť k implementácii politík na úrovni EÚ a členských štátov. Na podporu princípov v rámci SBAfE boli na úrovni EÚ prijaté **iniciatívy**, ktoré môžu mať legislatívnu alebo nelegislatívnu podobu.

Princíp č. 1 „Podnikanie“

Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie.

Podstata prvého princípu spočíva v tom, aby EÚ a členské štáty **podporovali motivácie osôb vstúpiť do podnikateľského sektora** prostredníctvom vytvárania vhodných podmienok. Uprednostnenie podnikania pred pozíciou zamestnanca by mala byť dominantným cieľom tohto princípu. Vznik nových MSP je **zdrojom tvorby nových pracovných miest a regionálneho rozvoja**. Atraktívnu príležitosť ponúka priestor sociálnej ekonomiky. Podporenie **zakladania sociálnych podnikov** prispeje k vytvoreniu udržateľných pracovných miest. Rozvoj záujmu o podnikanie je možné uplatniť na **marginalizované skupiny obyvateľov**, za ktoré sa považujú mladí ľudia, absolventi, ženy, seniori, cudzinci, telesne znevýhodnené osoby.

V druhom rade, **rodinné podniky** tvoria neoddeliteľnú súčasť zloženia podnikateľského prostredia. Rodinné podniky na Slovensku sa radia prevažne do segmentu mikro, malých a stredných podnikov. Tieto subjekty sú v oveľa väčšej miere citlivé na prijímanie nových legislatívnych zmien, ktoré im okrem iného spôsobujú častokrát vyššie náklady ako u veľkých podnikov. Z uvedeného dôvodu je potrebné pri tvorbe legislatívy myslieť aj na rodinné podniky. V Slovenskej republike absentuje legislatívne vymedzenie rodinného podniku, okrem uvedeného sa rodinné podniky najčastejšie stretávajú s problémom deformácie trhu prostredníctvom rôznych stimulov konkurenčných podnikov, čo následne zasahuje do udržateľnosti podniku na trhu. Riešenie otázky prevodu rodinného podniku je ďalšou identifikovanou bariérou rodinného podnikania.

Na to, aby došlo k podporeniu rozvoja prvého princípu je potrebné prijať niekoľko významných opatrení na európskej a národnej úrovni. Slovenská republika má rezervy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy vedúcej k podporeniu zakladania podnikov mladými

ľuďmi - absolventmi stredných a vysokých škôl. Do školských programov by bolo vhodné zaradiť kurzy venujúce sa zakladaniu a rozvoju podnikania. Cieľom dlhoročnej pravidelnej edukatívnej činnosti je **poskytnúť mladým ľuďom** už počas ich štúdia čo možno **najviac informácií a návodov na podnikanie**. "Investovanie do vzdelávania v oblasti podnikania je jednou z európskych investícií s najvyššou návratnosťou. Z prieskumov vyplýva, že 15 - 20 % študentov, ktorí sa na strednej škole zúčastnili na programe nazvanom „minipodniky“, neskôr založilo vlastnú spoločnosť. Uvedené číslo je tri až päťkrát vyššie ako u širokej verejnosti."[3] Navrhnuté riešenie spočívajúce vo vytvorení programu „minipodniky“ alebo programu s obdobným cieľom, ktorý prispeje k výchove novej generácie, ktorá po skončení štúdia vo vyššej miere uprednostní cestu podnikania pred zamestnaním. Rozvíjanie podnikateľského ducha už počas štúdia pomáha budúcim podnikateľom pretaviť ich nápady na podnikanie do aplikačnej praxe. Absolvovanie vzdelania v oblasti podnikania, umožní mladým ľuďom získať vedomosti v oblasti podnikania a nadobudnúť základné zručnosti, spočívajúce v rozvoji tvorivosti a trpezlivosti, tímovej spolupráce, uvedomenie si rizika podnikania spolu so zodpovednosťou. Druhým krokom pri uplatňovaní prvého princípu je **efektívne zlepšenie podmienok podnikania** MSP. Je potrebné dosiahnuť taký stupeň podpory podnikateľov, aby v prípade vzniku krízovej situácie, podnikateľ nezačal uvažovať nad ukončením podnikania a tým nad zmenou svojej pozície z podnikateľa na zamestnanca.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V nadväznosti na prijatú iniciatívu s názvom Balík v oblasti mobility práce (2014) bol v **roku 2019 zriadený Európsky orgán práce.** Na to, aby mohli pracovníci a zamestnávatelia v plnej miere využívať potenciál vnútorného trhu je okrem iného dôležitá ochrana práv mobilných pracovníkov, podpora spravodlivej hospodárskej súťaže medzi spoločnosťami najmä **(MSP)**, zlepšenie prístupu jednotlivcov a zamestnávateľov prevažne (**MSP)** k informáciám o ich právach a povinnostiach v oblastiach mobility pracovnej sily, voľného pohybu služieb a koordinácie sociálneho zabezpečenia.[4]

Dôležitosť sociálnych podnikov sa objavuje aj v rámci Stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Podpora jednotného trhu, ktorý je naklonený podnikaniu a inováciám – podpora nových podnikateľských modelov pri riešení spoločenských výziev a transformácií[5], pričom je pozornosť naďalej venovaná podpore prístupu **MSP** a sociálnych podnikov k financiám (úverom), potrebe zaručiť sociálnu súdržnosť a spravodlivosť pre čoraz staršie a menej početné európske obyvateľstvo poukazujúce na úlohu, ktorú budú môcť v budúcnosti zohrávať práve sociálne podniky. Uznanie spoločností (družstvá, nadácie s účasťou miestnych komunít a sociálne podniky) sa zvyšuje aj v dôsledku Iniciatívy pre sociálne podnikanie, ktorú zaviedla Európska komisia v roku 2011.

[3] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Akčný plán pre podnikanie 2020. Opätovné stimulovanie podnikateľského ducha v Európe. V Bruseli 9.1.2013. COM(2010) 795 final. s. 5. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=SK>

[4] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1149&from=ES>

[5] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.353.01.0006.01.SLK&toc=OJ%3AC%3A2019%3A353%3AFULL>

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 1)

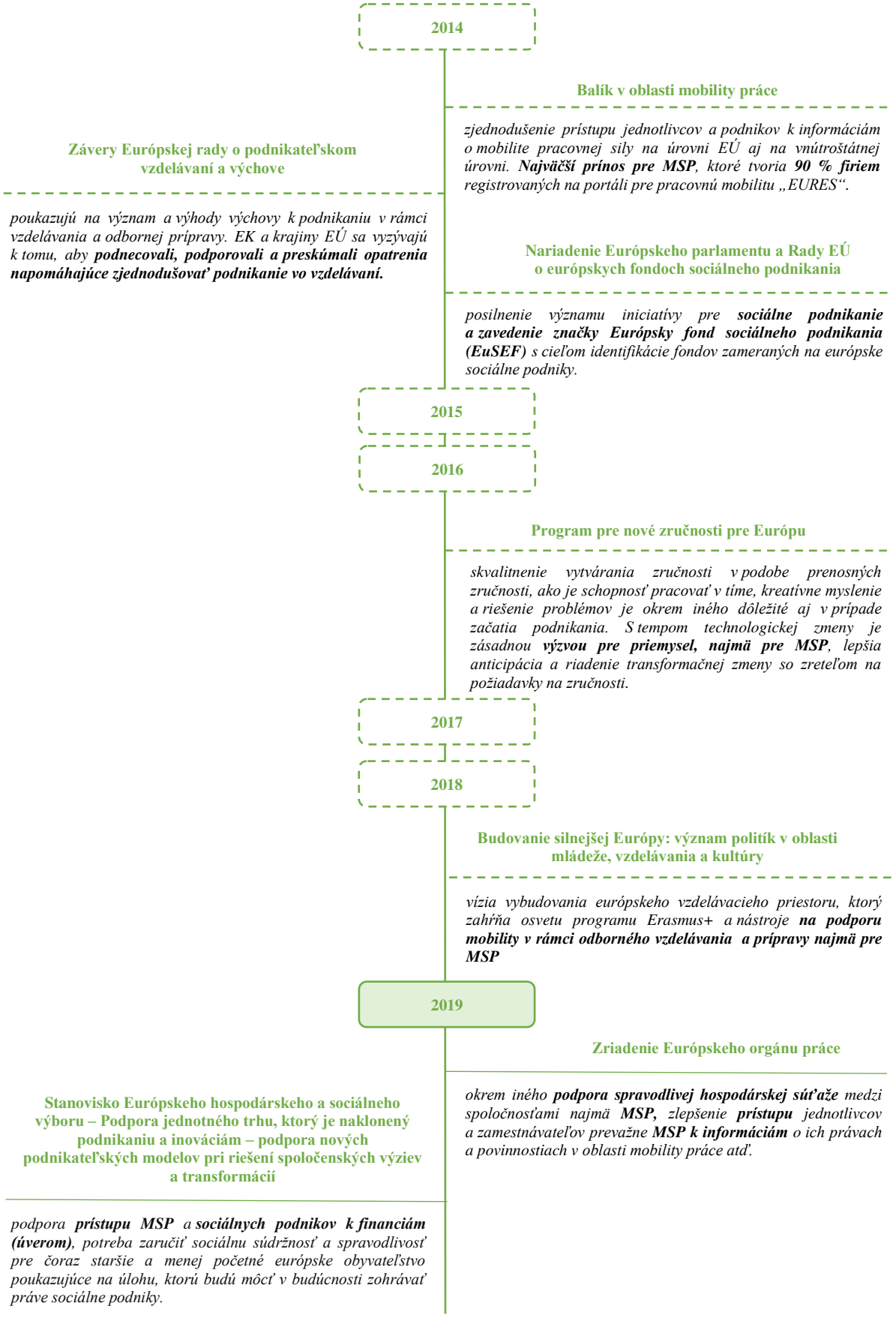

Princíp č. 2 „Druhá šanca“

Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní.

Prirodzenou súčasťou podnikania je znášať **podnikateľské riziko**. Niektorým podnikateľom sa v podnikateľskom prostrední nepodarí presadiť hneď, niektorí doplatia na druhotnú platobnú neschopnosť alebo iné objektívne príčiny, ktoré nedokážu ovplyvniť. Podstata uplatňovania princípu druhej šance spočíva v **poskytnutí podnikateľom, ktorým nevyšiel ich podnikateľský zámer** na prvýkrát (alebo niektorý z plánovaných projektov), možnosť **sa pustiť do podnikania znovu**. Mnohí podnikatelia sa zo svojich nesprávnych rozhodnutí dokážu poučiť a neskôr svoje chyby už nezopakujú. Nakoľko **je konkurzné konanie príliš zložitý proces**, pôsobí na poctivých podnikateľov, ktorí sa dostali do tejto nepriaznivej situácie veľmi negatívne, v niektorých prípadoch až odrádzajúco. Tento princíp sa snaží o prijatie takých opatrení, ktoré by dokázali vytvoriť podmienky konkurzného konania, ktoré by podnikateľov neodradili v ich motivácií znova začať podnikať, ale ktoré by zároveň zamedzili špekulatívnym podnikateľom využívať systém konkurzného konania.

Na druhej strane je potrebné nastaviť podmienky tak, **aby skutočne poctiví podnikatelia mohli rýchlo a efektívne ukončiť neúspešné podnikanie, vyrovnať finančné záväzky a rozbehnúť svoje nové podnikanie**. Negatívnym dopadom je aj **dlžnícka minulosť** takýchto podnikateľov, ktorá im v novom podnikaní sťažuje prístup k financiám. Zlepšenie podnikateľských podmienok, poskytnutie poradenstva začínajúcim podnikateľom, zlepšenie prístupu k financiám MSP - to všetko sú preventívne opatrenia vedúce k zamedzeniu, resp. zmierneniu vzniku prípadov zbankrotovania podnikov. Hlavnými oblasťami, kde je priestor na prijatie nových opatrení je zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok. Poskytovanie poradenských služieb už zbankrotovaným podnikateľom, ktorí majú záujem o druhý pokus, je možné považovať za prínosné riešenie.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V nadväznosti na legislatívnu iniciatívu z roku 2014, ktorá predstavuje nový prístup k neúspechu v podnikaní a platobnej neschopnosti vznikol prostredníctvom **prijatia legislatívnej iniciatívy v roku 2019 zameranej na postupy platobnej neschopnosti a oddlženia priestor pre MSP obmedziť prekážky v poskytovaní cezhraničných úverov.** Okrem toho účinnou reštrukturalizáciou majú MSP, ktoré sú veriteľmi možnosť vymáhať späť viac než v prípade platobnej neschopnosti dlžníka. Na druhej strane, MSP ako dlžníci majú prístup k nástrojom včasného varovania, čo môže viesť k skorému predloženiu prípadov reštrukturalizácie.

Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii[6] (EGF) poskytuje pomoc v prípade **veľkých reštrukturalizačných udalostí**, ktoré sú spôsobené výzvami súvisiacimi s globalizáciou . Príkladom môžu byť zmeny v štruktúre svetového obchodu vrátane obchodu v rámci EÚ, otvorenie trhov, možné negatívne účinky priamych zahraničných investícií, offshoring, dumping, obchodné spory, finančná alebo hospodárska kríza, prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo. Okrem toho môžu byť aj výsledkom digitalizácie alebo automatizácie, **tým, že zvýši flexibilitu a zjednoduší postup.** Osobitný dôraz sa kladie na

[6] Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0019_SK.html>

opatrenia, ktoré majú pomôcť najviac znevýhodneným skupinám (napr. pracovníci, ktorí prišli o prácu), MSP a začínajúcim podnikom.[7]

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 2)

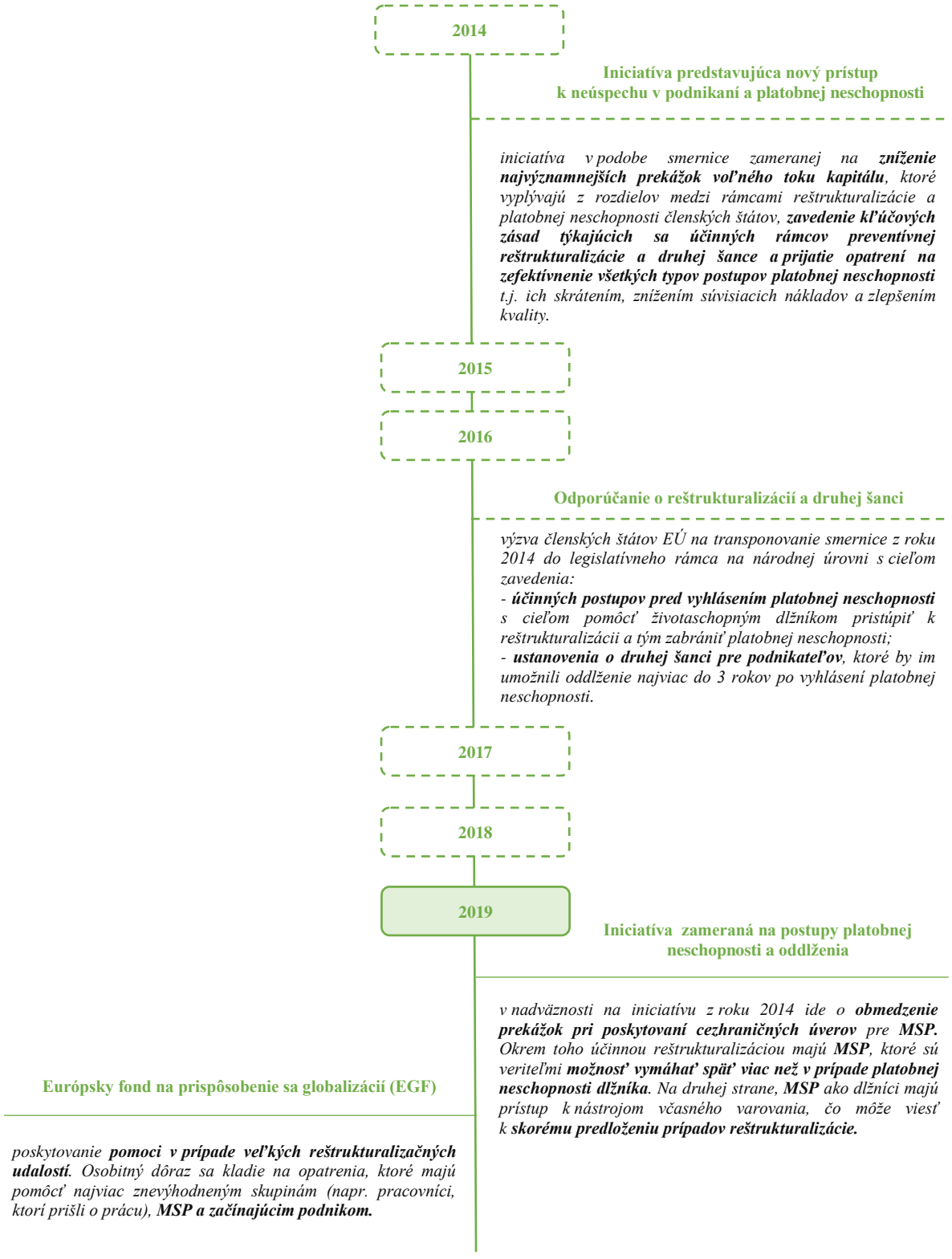

[7] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=sk>

Princíp č. 3 „Najskôr myslieť v malom“

Vytvárať pravidlá podľa zásady najskôr myslieť v malom.

Princíp presadzujúci zásadu najskôr myslieť v malom „Think small first“ spočíva v tom, **aby pri tvorbe nových právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy (ako sú napríklad strategické dokumenty alebo administratívne iniciatívy a pod.) boli zohľadňované potreby MSP, tak aby sa posilnila ich konkurencieschopnosť voči veľkým podnikom**. Uplatňovanie tohto princípu sa vzťahuje rovnako na legislatívu EÚ ako aj na zákony prijímané na úrovni členských štátov. V porovnaní s veľkými podnikmi sú **MSP vo väčšej miere citlivé na legislatívne zmeny**, konkrétne na ich frekvenciu prijímania, náročnosť a vznik administratívnych povinností. Len málo legislatívnych zmien sa týka odbúrania nadmernej byrokracie.

Posudzovanie dopadov regulácií so zreteľom na MSP sa vykonáva prostredníctvom tzv. **testu MSP**. Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v ustanovení § 10 upravuje čo sa pod testom vplyvov rozumie. Test vplyvov na MSP je *„súhrn činností, ktorých obsahom je posudzovanie a kvantifikácia vplyvov navrhovaných právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy na mikropodniky, malé podniky a stredné podniky; identifikácia alternatívnych riešení obsahu právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy, ktorých cieľom je znižovanie regulačnej záťaže mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov; konzultácie so zástupcami mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov.“*

Spolu s uplatňovaním tohto princípu v kontexte ex ante kontroly regulácií úzko súvisí aj tzv. **gold plating**, pod ktorým sa rozumie rozširovanie požiadaviek kladených európskou legislatívou, najmä smerníc, v procese transpozície do vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov EÚ.

Hlavným cieľom princípu najskôr myslieť v malom je prijímať nové zákony tak, aby zohľadňovali potreby MSP čo možno s najmenšou mierou regulačného a administratívneho zaťaženia.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

Kolégium komisárov prijalo 15. apríla 2019 oznámenie Komisie[8], v ktorom je obsiahnutý program lepšej právnej regulácie, rozoberajú sa jeho pozitíva a negatíva a identifikujú sa možné cesty dosiahnutia pokroku. Súčasťou oznámenia je pracovný dokument útvarov Komisie obsahujúci zhrnuté výsledky hodnotenia. V rámci získaných poznatkov je naďalej okrem iného potrebné **zabezpečiť, aby boli právne predpisy EÚ vhodné na daný účel**. Komisiou bolo predložených približne 150 návrhov na zjednodušenie, ktorými sa znižuje zbytočné administratívne zaťaženie a zároveň sa podporujú politické ciele. **Komisia odpovedala aj na stanoviská novovytvorenej platformy REFIT, ktorých bolo takmer 90.**

[8] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how_sk>

Jednoduchšie právne predpisy predstavujúce menšie zaťaženie zlepšujú implementáciu, dodržiavanie a presadzovanie, čo v konečnom dôsledku vedie k **lepším výsledkom, najmä pre malé a stredné podniky**.

V oblasti **požiadaviek na prístupnosť výrobkov a služieb** cieľom legislatívnej iniciatívy[9] je prispieť k zlepšeniu riadneho fungovania vnútorného trhu a **odstrániť prekážky voľného pohybu prístupných produktov a služieb.** Predstavuje uľahčenie činnosti **MSP** a **mikropodnikov** pri cezhraničnom rozvíjaní výrobkov a služieb. **Harmonizácia vnútroštátnych predpisov** vedie k odstráneniu prekážok na jednotnom trhu. V súlade so Zásadou "**myslieť v malom"** sa zavádzajú **ochranné doložky**, ktoré majú hospodárske subjekty ochrániť pred neprimeranou záťažou alebo zabrániť zásadným zmenám ich výrobkov a služieb.

Cieľom iniciatívy v podobe **prijatej smernice**[10] v roku 2019 zameranej na **nekalé obchodné praktiky (NOP) vo vzťahoch medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci eliminovať** výskyt NOP **zavedením minimálnej normy ochrany v celej EÚ**, ktorá predstavuje prehľad osobitných zakázaných NOP. Najmä **spracovateľský priemysel** je zastúpený značným podielom **malých a stredných podnikov.** V rámci iniciatívy sa berie do úvahy, že niektorí malí a strední sprostredkovatelia, nemusia byť schopní odolávať NOP niektorých nákupcov (nie MSP), môžu preniesť náklady vyplývajúce z uvedených NOP na svojich vlastných dodávateľov - t.j. poľnohospodárskych výrobcov.

Okrem iného sa ochrana vzťahuje len na dodávateľské MSP, ktoré svoje potravinové výrobky predávajú nákupcom, ktorí nie sú MSP. **Dobré riadenie potravinového dodávateľského reťazca** nadobúda **väčší význam** najmä pre **poľnohospodárskych výrobcov.** Jedným z dôvodov je, že oblasť poľnohospodárskej politiky, sa stáva čím ďalej tým viac trhovo orientovaná. Očakávaným prínosom iniciatívy je okrem iného zabezpečiť, aby tieto subjekty mohli medzi sebou konkurovať za spravodlivých podmienok, čím by sa prispelo k celkovému zefektívneniu reťazca.

Prehľad iniciatív prijatých v rámci princípu č. 3 v období rokov 2014 – 2019 je znázornený na nasledujúcej strane.

[9] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb

[10] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o nekalých obchodných praktikách vo vzťahoch medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 3)

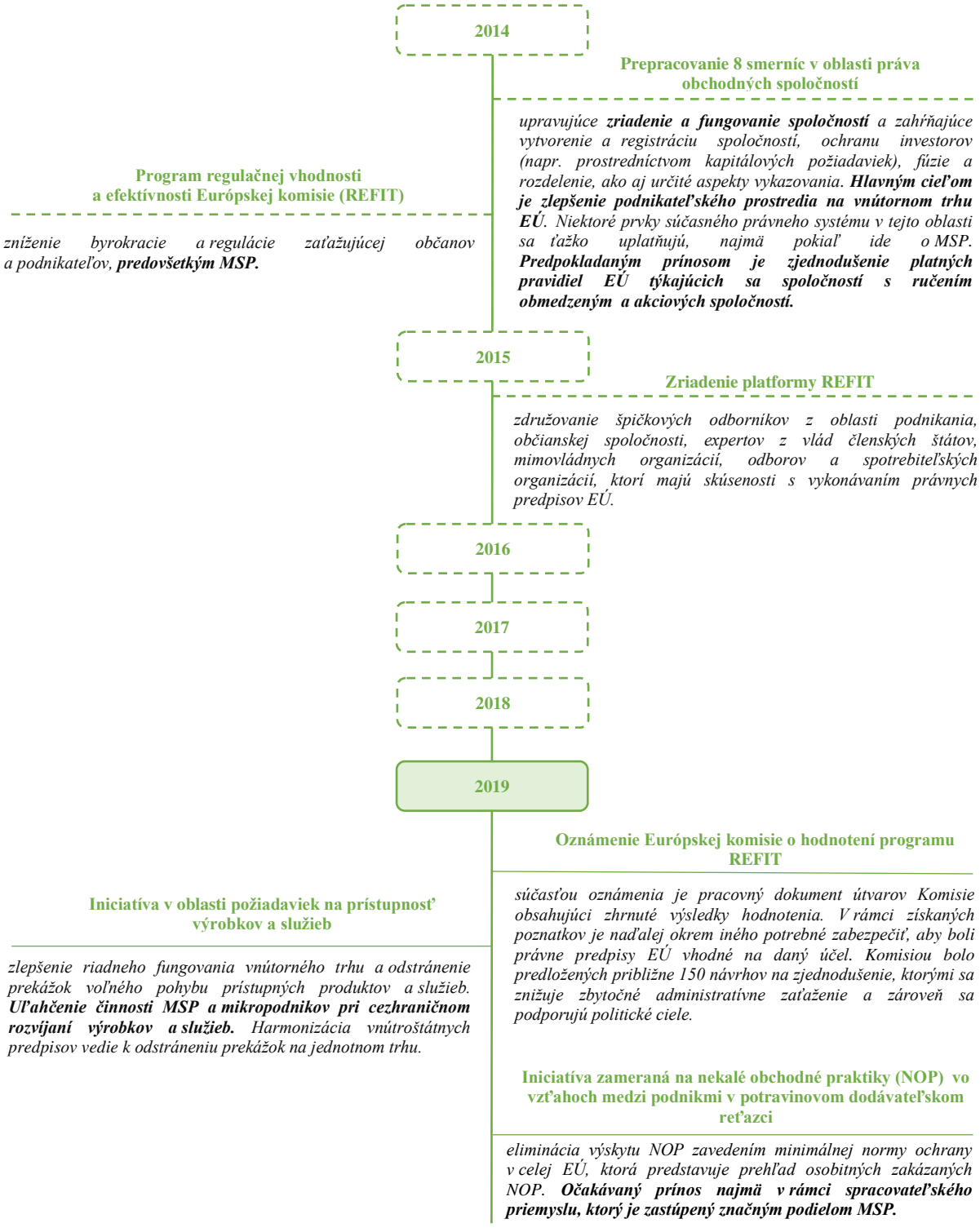

Princíp č. 4 „Ústretová správa“

Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP.

Podstata princípu spočíva vo vytvorení podmienok a sfunkčnení procesov orgánmi verejnej správy vedúce k prispôsobeniu sa potrebám MSP. Zo strany podnikateľov sa najčastejšie od orgánov verejnej správy vyžaduje **odstránenie zbytočnej byrokracie,** flexibilita a **elektronizácia**. Podnikatelia v mnohých prípadoch chcú využívať elektronickú formu komunikácie s orgánmi verejnej správy.

Zo strany verejnej správy, by nastavenie procesov malo viesť k naplneniu vytýčených cieľov **zefektívniť fungovanie verejnej správy tak, aby sa čo najlepšie prispôsobila potrebám MSP**. Priestor na zlepšenie sa nachádza v oblasti tvorby a funkčnosti webových stránok orgánov verejnej správy spôsobom, aby boli prehľadné s aktualizovanými informáciami, a taktiež aby dochádzalo k menej častým odstávkam, resp. ich výpadkom. Zlepšenie vzájomného odovzdávania informácií medzi orgánmi verejnej správy, spočívajúcom v elektronickom prepojení informácií v systémoch orgánov verejnej správy môže napomôcť k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP. Priestor na zlepšenie podmienok podnikania sa nachádza aj v skrátení niektorých lehôt na vybavenie žiadosti. Zrýchlenie súdnych procesov a zlepšenie vymožiteľnosti práva taktiež napomôže k lepšiemu aplikovaniu tohto princípu.

Zástupcovia MSP opakovane poukazujú na **časté legislatívne zmeny**, predovšetkým s tým, že nestíhajú sledovať **novelizácie účtovných a daňových zákonov**. Ďalej MSP poukazujú na nejednoznačnosť a komplikovanosť prijatých právnych aktov. V rámci častých legislatívnych zmien by bolo možné zlepšiť **podporu informovanosti podnikateľov**, prípadne ustanoviť časové obdobia účinnosti nových zákonov.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V rámci Uznesenia Európskeho parlamentu z 18. decembra 2019 o spravodlivom zdaňovaní v digitalizovanom a globalizovanom hospodárstve jeden z bodov zdôrazňuje špecifiká jednotného trhu, ktorý zabezpečuje voľný pohyb tovaru a služieb. Akákoľvek reforma medzinárodnej dane z príjmov právnických osôb by mala zabezpečiť bezproblémové fungovanie jednotného trhu, a to najmä **zabezpečením rovnakých podmienok** pre všetky spoločnosti, **najmä pre MSP**. Týka sa to tiež platenia spravodlivého podielu dane spoločností tam, kde sa ich podstatná a skutočná hospodárska činnosť a tvorba hodnôt uskutočňovali a aby sa daňové príjmy spravodlivo rozdelili medzi členské štáty.

V oblasti **kontroly rybolovu** na základe prijatej legislatívnej iniciatívy[11] bude snahou okrem iného prostredníctvom **zavedenia jednoduchých a nákladovo-efektívnych systémov podávania správ** týkajúcich sa rybolovu s využitím možnosti používania cenovo dostupných a rozšírených techonológií mobilných zariadení **zabrániť ďalšej (administratívnej) záťaži malých prevádzkovateľov (malých rybárov).** Okrem iného je cieľom iniciatívy zlepšiť dostupnosť, spoľahlivosť a úplnosť údajov a informácií o rybolove, najmä údajov o úlovkoch,

[11] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa mení nariadenie Rady č. 1224/2009 a ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 768/2005, (ES) č. 1967/2006, (ES) č. 1005/2008 a nariadenie (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/1139 týkajúce sa kontroly rybolovu

a umožniť výmenu a zdieľanie informácií, odstrániť prekážky, ktoré bránia rozvoju kultúry dodržiavania predpisov a spravodlivému zaobchádzaniu s prevádzkovateľmi v rámci členských štátov a medzi členskými štátmi**.** Zníženie zbytočnej administratívnej záťaže bude priaznivé aj pre verejné orgány a z dlhodobého hľadiska aj pre celú EÚ vzhľadom na to, že väčšina nových nákladov súvisí s rozvojom IKT a jednorazovými investíciami.

Cieľom prijatej iniciatívy[12] zameranej na **zosúladenie oznamovacích povinností v oblasti politiky životného prostredia** je zlepšenie informačnej základne na vykonávanie politiky EÚ, zvýšenie transparentnosti smerom k verejnosti, zjednodušenie podávania správ a výmena údajov medzi verejnými orgánmi na základe aktívneho zverejňovania informácií na vnútroštátnej úrovni. **Zníženie administratívnej záťaže súvisiacej s prístupnosťou údajov by malo pozitívny dopad najmä pre mimovládne subjekty a MSP**, pričom každých šesť rokov Európska komisia posúdi **administratívne dopady pre tieto subjekty.**

Vzhľadom na to, že poplatky za opakované použitie dokumentov predstavujú bariéru vstupu na trh, najmä pre MSP a začínajúce podniky, prijatím iniciatívy v podobe smernice[13] by mali **MSP možnosť online využívať dostupné vysoko kvalitné údaje, prostredníctvom čoho dochádza k odstráneniu individuálnych žiadostí aj poklesu transakčných nákladov.**

V oblasti **kybernetickej bezpečnosti** bol prostredníctvom prijatej legislatívnej iniciatívy[14] zavedený európsky rámec certifikácie kybernetickej bezpečnosti produktov a služieb IKT a špecifikovanie základných funkcií a úloh agentúry ENISA v oblasti certifikácie kybernetickej bezpečnosti. V tejto iniciatíve sa stanovuje celkový rámec pravidiel upravujúcich európske systémy certifikácie kybernetickej bezpečnosti. **Pre MSP to predstavuje zvýšenú ochranu pred kybernetickými hrozbami a zároveň vyššiu konkurencieschopnosť na trhu kybernetickej bezpečnosti v rámci EÚ**. A to najmä znížením nákladov a administratívnej záťaže pre MSP, a odstránenie prípadných prekážok vstupu na trh na základe vnútroštátneho systému certifikácie.

V nadväznosti na prijatý Akčný plán v oblasti DPH (2016) predmetom konzultácií súvisiacich s prijatím legislatívnej iniciatívy[15] v oblasti **spoločného systému dane z pridanej hodnoty** je **osobitná úprava pre malé podniky**. Zámerom je **tvorba zjednodušeného systému pre MSP (**znížiť náklady MSP na dodržiavanie predpisov týkajúcich sa DPH na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ, obmedziť narušenia hospodárskej súťaže na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ, obmedziť negatívny vplyv efektu limitu a zjednodušiť MSP dodržiavanie predpisov)**.** Záťaž súvisiaca s dodržiavaním predpisov vyplývajúca z potreby dodržiavania povinnosti vyplývajúcich zo smernice o DPH spôsobuje podnikom náklady, ktoré sa označujú ako „náklady na dodržiavanie predpisov“. Povinnosti týkajúce sa DPH sú osobitne zaťažujúce pre **malé podniky (vrátane MSP),** keďže majú obmedzenejšie zdroje ako veľké podniky.

[12] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zosúladení povinností podávania správ v oblasti environmentálnej politiky a o zmene smerníc 86/278/EHS, 2002/49/ES, 2004/35/ES, 2007/2/ES, 2009/147/ES a 2010/63/EÚ, nariadení (ES) č. 166/2006 a (EÚ) č. 995/2010 a nariadení Rady (ES) č. 338/97 a (ES) č.2173/2005

[13] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o opakovanom použití informácií verejného sektora

[14] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európske centrum odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a sieť národných koordinačných centier

[15]SMERNICA RADY, ktoou sa mení smernica 2006/112/ES spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, pokiaľ ide o osobitnú úpravu pre malé podnik

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 4)

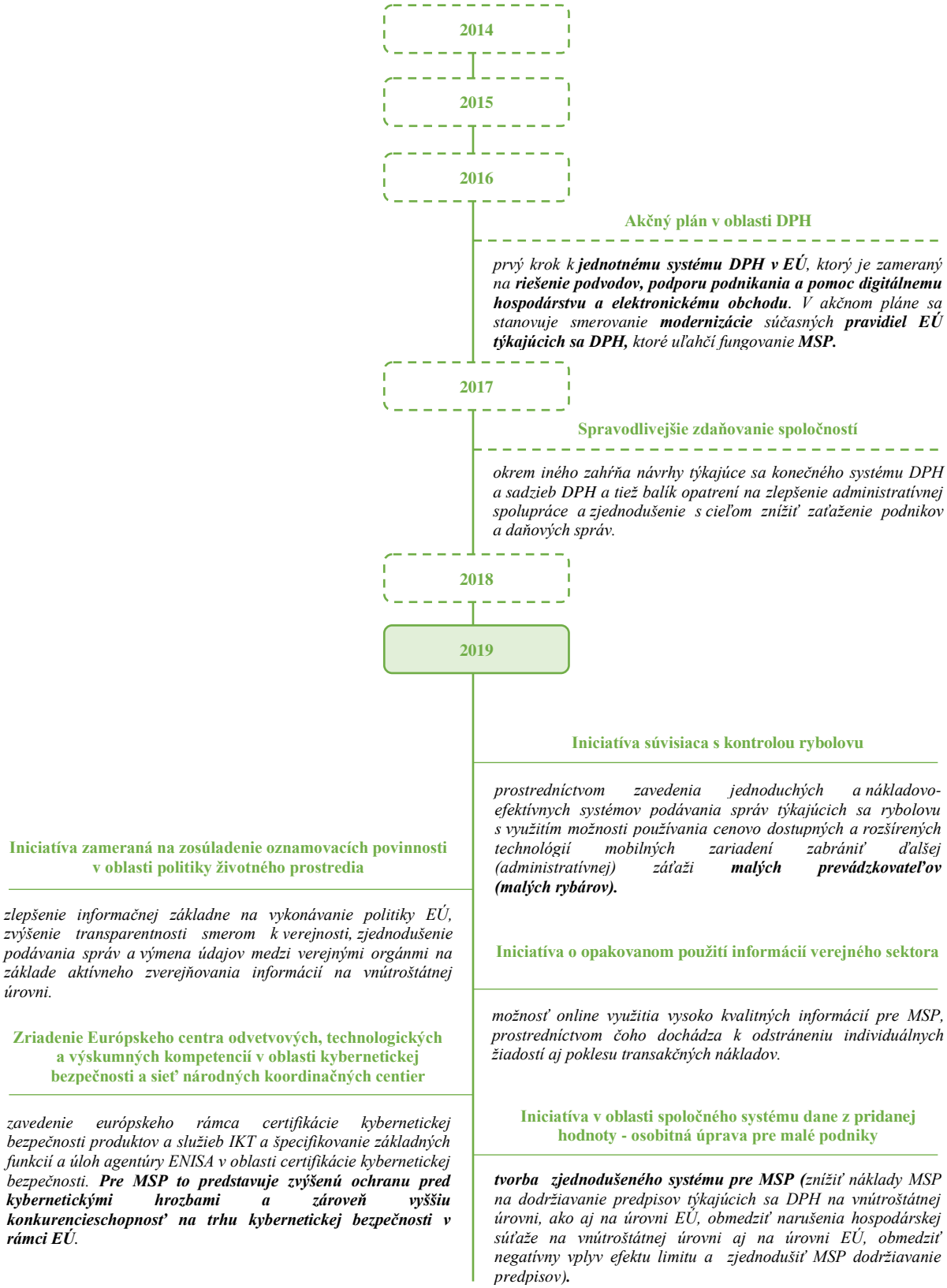

Princíp č. 5 „Štátna pomoc a verejné obstarávanie“

Prispôsobiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP – uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP.

Podstata piateho princípu pozostáva z dvoch oblastí, pričom jednou je uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a druhou je lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci určenej pre MSP.

Podľa štatistických údajov Úradu pre verejné obstarávanie v roku 2019 bolo vo verejnom obstarávaní úspešných 1 771 hospodárskych subjektov zo Slovenskej republiky a zahraničia. Z celkového počtu hospodárskych subjektov bolo 1 622 (predstavuje 91,6 %) mikropodnikov, malých a stredných podnikov s hodnotou zákaziek 2 682,499 mil. eur a 149 (predstavuje 8,4 %) veľkých podnikov s hodnotou zákaziek 1 952,958 mil. eur.[16] Z vyššie uvedených čísel vyplýva, že veľkým podnikom (menšiemu počtu subjektov) sa podarilo získať zákazky s vyšším hodnotami peňazí.

Z pohľadu podnikateľov by MSP uvítali zlepšenie procesu verejného obstarávania tak, aby bolo viac transparentné, čím by sa zvýšila aj jeho dôveryhodnosť. Niektorí podnikatelia uvádzajú, že proces verejného obstarávania je pre nich veľmi časovo a **administratívne náročný** a preto sa do procesu verejného obstarávania nezapájajú. Ďalším dôvodom nezapájania sa MSP do procesu verejného obstarávania spočíva v tom, že niektoré MSP pravidelne nesledujú vestník verejného obstarávania a uverejnenia v Úradnom vestníku EÚ a z toho dôvodu sa nedozvedia včas o podmienkach verejného obstarávania. Podnikatelia dlhodobo poukazujú na kritérium najnižšej ceny, ktorá nekorešponduje s kvalitou ponúkaných produktov a služieb. Medzi niektoré ďalšie bariéry patrí prekonávanie ťažkostí súvisiacich s veľkosťou zákaziek, stanovenie úmernej úrovne požiadaviek na kvalifikáciu a financie a tiež poskytovanie dostatočného času na prípravu na verejnú súťaž.

Druhou oblasťou patriacou pod tento princíp je štátna pomoc a jej poskytnutie MSP. Štátnu pomoc môžeme definovať ako určitú výhodu, poskytnutú v akejkoľvek forme vybraným podnikateľom orgánmi verejnej moci, resp. z verejných zdrojov.

Najčastejším problémom nevyužívania štátnej pomoci určenej pre MSP je **nedostatok informácií Zdĺhavosť celého procesu schválenia** pridelenia štátnej pomoci a **administratívna náročnosť** sú ďalšími negatívnymi dôsledkami nevyužívania podpory poskytnutej zo strany štátu. Možno aj práve z týchto dôvodov dochádza k obmedzenému čerpaniu štátnej pomoci MSP.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V správe o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania[17], **politické odporúčania** z hľadiska **prístupu MSP na trhy s verejným obstarávaním** okrem iného **poukazujú** na pretrvávajúce ťažkosti MSP súvisiace s oneskorenými platbami, nedostatočnými

[16] Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019, Úrad pre verejné obstarávanie. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/informacny-servis/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/2019-633.html>

[17] Európsky výbor regiónov. NÁVRH STANOVISKA. Správa o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania, 2019.

vedomosťami o kľúčových aspektoch obstarávania a vysoké potenciálne náklady na odvolacie konania. Doterajšie opatrenia na zvýšenie účasti MSP na VO sú považované za nedostatočné. Okrem iného **strategické ciele** v oblasti VO (najmä pre MSP) predstavujú **významnú prekážku** v procese VO s porovnaní s profesionálne založenými veľkými podnikmi (MSP majú nedostatočne potrebné zdroje na splnenie strategických kritérií pre zadanie zákaziek). V rámci cezhraničného nákupu tovarov a služieb je potrebné prijať komplexnejšie usmernenia pre elektronické VO s cieľom zvýšiť právnu istotu a zlepšiť účasť MSP na elektronickom VO. Jednou z ďalších príčin môžu byť normy a právne predpisy uplatňované ČŠ napr. v oblasti BOZP, alebo stavebníctva, ktoré odrádzajú od predkladania ponúk potenciálnych zahraničných záujemcov a **najmä MSP.**

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 5)

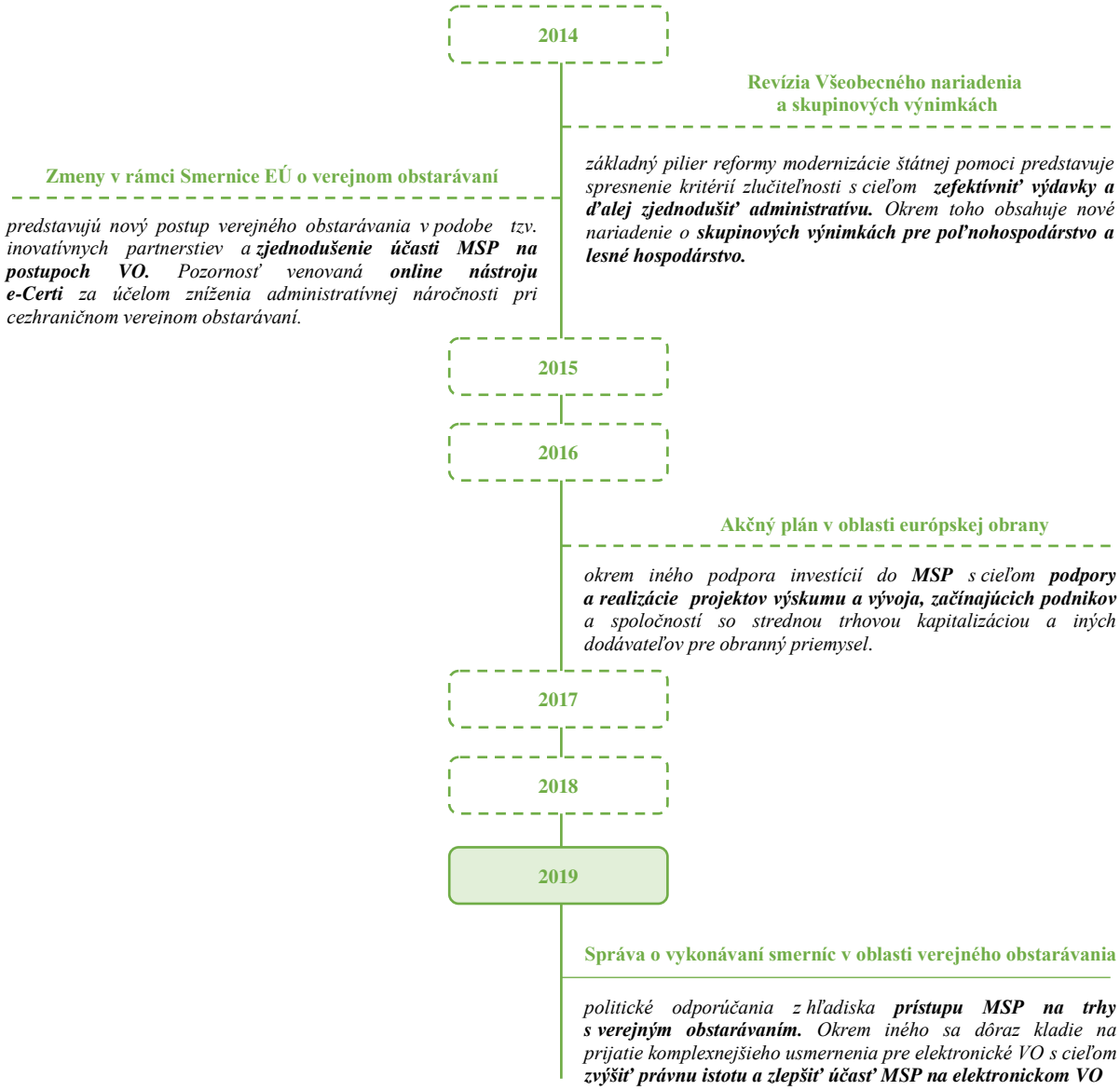

Princíp č. 6 „Prístup k financiám“

Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.

Podstatou tohto princípu je **zlepšiť MSP prístup k financiám**, nakoľko financie sú pre podniky pri vyvíjaní ich činnosti veľmi dôležité. V súčasnosti ešte stále **prevláda tradičné čerpanie úverov** prostredníctvom bánk. Začínajúci podnikatelia majú zhoršenú východiskovú situáciu, keďže banky dôsledne posudzujú podnikateľský plán s vysokými hodnotiacimi kritériami, pričom častokrát nie sú ochotné poskytnúť úver na podnikateľské účely začínajúcim podnikateľom. Do istej miery sa dá zlepšiť táto nepriaznivá bilancia schvaľovania úverov pre začínajúcich podnikateľov poskytnutím poradenstva, ktoré by viedlo k zvýšeniu kvality a finančnej návratnosti plánovaných projektov. Existujú, však aj **alternatívne formy financovania**, ktoré ešte stále buď nie sú medzi podnikateľmi známe alebo ich podnikatelia nevyužívajú. Alternatívne zdroje financovania ako crowdfunding, či podpora prostredníctvom business angels (podnikateľskí anjeli) si vyžadujú lepšiu propagáciu. Rizikový kapitál a podnikateľskí anjeli sú dôležitou súčasťou podnikateľského prostredia, ktorí sú schopní poskytnúť nielen prvú investíciu do projektu, ale aj investíciu v ďalších fázach podnikania slúžiacu na rozvoj projektu. Podnikateľskí anjeli sú prospešní pre podnikateľov nielen z hľadiska finančnej podpory, ale aj z hľadiska mentoringu či svojej sieti obchodných partnerov. Práve v súvislosti s prístupom k financovaniu zohrávajú odberateľsko-dodávateľské vzťahy pre MSP významnú rolu. Oneskorená úhrada platieb za poskytnuté tovary a služby môže pre niektoré MSP predstavovať vážne zhoršenie podmienok podnikania, pričom v niektorých prípadoch môže viesť až k druhotnej platobnej neschopnosti. V rámci podpory včasnej úhrady obchodných transakcií je potrebné prijať také opatrenia, ktoré by viedli k skráteniu doby splatnosti faktúr. Pre porovnanie, priemerná doba splatnosti faktúr na území SR bola v roku 2016 38 dní, v rokoch 2017 a 2018 36 dní[18] a v roku 2019 35 dní[19]. Priemerná lehota splatnosti faktúr v rámci EÚ bola v roku 2019 33 dní.

Tým, že sa platformám umožní **rozšíriť ich činnosť na európskom trhu**, snahou iniciatívy je poskytnúť startupom a MSP prístup k alternatívnym zdrojom kapitálu v súlade s inými iniciatívami, ktoré sa usilovali uľahčiť prístup k financovaniu pre tieto subjekty.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V nadväznosti na Investičný plán pre Európu (2015) bolo cieľom **prijatej iniciatívy** v roku 2019 s **názvom Oznámenie o investičnom pláne pre Európu** pokračovanie v hodnotení a realizácií krokov, ktoré umožnia Európe opäť investovať. Cieľom Investičného plánu tak je zvýšiť investície zlepšením podnikateľského prostredia a uľahčením prístupu k financiám - predovšetkým pre MSP. Podľa doterajších výsledkov, dosiahol Európsky fond pre strategické investície zakotvený v Junckerovom pláne svoj pôvodný cieľ investovať 315 miliárd EUR už v júli 2018 a od roku 2015 do decembra 2018 v celej EÚ zmobilizoval dodatočné investície vo výške 371 mld. EUR. Lepší prístup k financovaniu využíva viac ako 850 000 MSP[20].

[18] Podľa štúdie European Payment Practices z roku 2019.

[19] Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html>

[20] V SR sú investície EFSI vo výške 537 mil. EUR pre 7 projektov, ktoré prispievajú k zlepšeniu dopravnej infraštruktúry, inováciám a podpore MSP (očakáva sa podpora 11 531 MSP a podnikov so strednou kapitalizáciou).

Cieľom prijatej legislatívnej iniciatívy[21], prostredníctvom ktorej bol zriadený **Program InvestEU** je okrem iného poskytnúť **(inovačným) MSP** lepší **prístup k financiám** vo všetkých fázach vývoja. Predstavuje zjednodušenie centrálne riadených finančných nástrojov a ich zlúčenie do jedného programu s jednotným systémom pravidiel. Tento prístup umožňuje zefektívnenie riadenia, nakoľko už nebude potrebný osobitný tím v rámci Európskej komisie pre každý finančný nástroj. Zároveň umožňuje lepšiu koordináciu medzi centrálne riadenými finančnými nástrojmi a dosahovanie synergií.

V dôsledku nedostatočnej prístupnosti k financiám (najmä z pohľadu MSP) trpia európske ostrovné regióny nízkou úrovňou diferenciácie výrobkov. Vzniká tak potreba stratégie na využitie všetkých možných synergií medzi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondami a inými nástrojmi Únie s cieľom vyvážiť znevýhodnenie ostrovov a posilniť ich hospodársky rast, tvorbu pracovných miest a udržateľný rozvoj. **Zriadením Európskeho námorného a rybárskeho fondu (ENRF) na obdobie 2021-2027 vzniká priestor financovať z rozpočtu EÚ** podporu spoločnej rybárskej politiky (SRP), námornej politiky Únie a medzinárodných záväzkov Únie v oblasti správy oceánov, najmä v súvislosti s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj.

Prijatím legislatívnej iniciatívy[22] v roku 2019 vznikol priestor budovať trhový ekosystém na zvýšenie ponuky a zlepšenie **prístupu k financovaniu pre sociálne podniky**. Okrem toho je snahou uspokojenie dopytu zo strany tých, ktorí to najviac potrebujú - t.j. nezamestnaní, ženy a zraniteľné skupiny obyvateľstva, **ktorí by chceli založiť alebo rozvíjať mikropodnik. Výsledkom je vznik hlavného nástroja EÚ na investovanie do ľudí a vykonávanie európskeho piliera sociálnych práv (ESF+).**

Iniciatíva Európskej komisie[23], ktorej výsledkom je zriadenie **Európskeho obranného fondu** predstavuje prostriedok, prostredníctvom ktorého by sa európska technologická a priemyselná základňa v oblasti obrany stala viac inovatívnejšia a konkurencieschopnejšia. Z tohto fondu sa bude podporovať spolupráca medzi členskými štátmi v súvislosti s výrobou najmodernejších a interoperabilných obranných technológií a vybavenia, pričom okrem iného dôjde k dobudovaniu otvoreného vnútorného trhu. Výrazne sa bude podporovať aj účasť malých a stredných podnikov na projektoch spolupráce a pomáhať vývoju prelomových inovačných riešení. Fond bude koordinovať, dopĺňať a zvyšovať vnútroštátne investície do výskumu v oblasti obrany, vývoja prototypov a do nadobúdania vojenského vybavenia a technológií. **Bude podporovať cezhraničnú účasť MSP, a to poskytovaním vyšších sadzieb financovania a zvýhodňovaním projektov predkladaným konzorciami, ktorých súčasťou sú MSP.**

Na budovanie únie kapitálových trhov bola v roku 2019 prijatá iniciatíva[24] v **oblasti služieb kolektívneho financovania, ktorej cieľom je rozšíriť prístup k financovaniu** pre inovatívne spoločnosti, **malé a stredné podniky** a iné nekótované spoločnosti **.** Tým, že sa platformám umožní **rozšíriť ich činnosť na európskom trhu**, snahou iniciatívy **je poskytnúť startupom a MSP prístup k alternatívnym zdrojom kapitálu** v súlade s inými iniciatívami, ktoré sa usilovali uľahčiť prístup k financovaniu pre tieto subjekty. Poskytovanie služieb kolektívneho financovania sa sústreďuje na **startupy v ranom štádiu a MSP.**

[21] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU
[22] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+)
[23] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európsky obranný fond
[24] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o európskych poskytovateľoch služieb kolektívneho financovania (ECSP) pre podnikanie

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 6)

2014

Program pre zamestnanosť a sociálnu inováciu (EaSI) na roky 2014 - 2019

*zlúčenie 3 programov. **Jeden z nich podporuje prístupu k finančným zdrojom pre sociálne podniky**. Cieľom je zlepšiť prístupnosť a dostupnosť mikrofinancovania pre zraniteľné skupiny ľudí, ktorí by chceli **založiť' alebo rozvinúť' vlastný podnik alebo mikropodnik.***

Nástroj na rozdelenie rizika (RIS)

*spoločná iniciatíva Európskeho investičného fondu, Európskej investičnej banky a Európskej komisie s cieľom **povzbudiť' banky pri poskytovaní úverov pre MSP** na podporu výskumu, vývoja a inovatívnvch činností.*

2015

Zriadený Európsky fond pre strategické investície v rámci Investičného plánu pre Európu

*podporiť okrem iného aj **MSP** prostredníctvom EIF. Medzi prvky investičného plánu patria podpora spolupráce s národnými podpornými bankami a zlepšenie prístupu **MSP k financovaniu**.*

Akčný plán úniu kapitálových trhov

*prehĺbenie a integrovanie kapitálových trhov členských štátov EÚ. Jeden z cieľov je zabezpečiť' **nové zdroje financovania pre podniky, najmä MSP.***

2016

Preskúmanie nariadenia o európskom fonde rizikového kapitálu (EuVECA) a nariadenie o európskom fonde sociálneho podnikania (EuSEF)

*aktualizácia pravidiel s cieľom rozšíriť' škálu spoločností, do ktorých fondy EuVECA a EuSEF môžu investovať', **vrátane MSP.***

2017

2018

Iniciatíva Seal of Excellence v rámci programu Horizont 2020

*realizácia prostredníctvom značky kvality, ktorá sa udeľuje návrhom projektov predloženým na financovanie v rámci programu Horizont 2020, ktoré úspešne splnili všetky prísne podmienky účasti a kritériá na vyhodnotenie návrhov, ale **nemohli sa financovať' z dostupného rozpočtu na výzvy.***

2019

Program Invest EU

*okrem iného **poskytovanie (inovačným) MSP lepšieho prístupu k financiám vo všetkých fázach vývoja**. Predstavuje **zjednodušenie centrálne riadených finančných nástrojov** a ich **zlúčenie do jedného programu** s jednotným systémom pravidiel.*

Zriadenie Európskeho obranného fondu

***podporovať' cezhraničnú účasť' MSP**, a to poskytovaním **vyšších sadzieb financovania a zvýhodňovaním projektov predkladaným konzorciami, ktorých súčasťou sú MSP**. Výsledkom tak bude možnosť' zabezpečiť' aby fond zostal otvorený pre príjemcov zo všetkých členských štátov bez ohľadu na ich veľkosť' a sídlo v Únii.*

Iniciatíva v oblasti služieb kolektívneho financovania

***rozšírenie prístupu k financovaniu pre inovatívne spoločnosti a MSP**. Umožnenie **rozšíriť' platformám činnosť' na európskom trhu**, snahou iniciatívy **je poskytnúť' startupom a MSP prístup k alternatívnym zdrojom kapitálu** v súlade s inými iniciatívami, ktoré sa usilovali uľahčiť' prístup k financovaniu pre tieto subjekty.*

Oznámenie o investičnom pláne pre Európu – pokračovanie hodnotenie a realizácia krokov

*pokračovanie v hodnotení a realizácií krokov, ktoré umožnia Európe opäť' investovať'. Cieľom Investičného plánu pre Európu je **zvýšiť' investície zlepšením podnikateľského prostredia** a **uľahčením prístupu k financiám, predovšetkým pre MSP.***

Zriadenie Európskeho námorného a rybárskeho fondu (ENRF) na obdobie 2021-2027

v dôsledku nedostatočnej prístupnosti k financiám, najmä z pohľadu MSP trpia európske ostrovné regióny nízkou úrovňou diferenciácie výrobkov. Vzniká tak potreba stratégie na využitie všetkých možných synergií medzi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondami a inými nástrojmi Únie s cieľom vyvážiť' znevýhodnenie ostrovov a posilniť' ich hospodársky rast, tvorbu pracovných miest a udržateľný rozvoj.

Princíp č. 7 „Jednotný trh“

Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh.

V rámci zlepšenia uplatňovania princípu sedem je potrebné neustále pokračovať v odstraňovaní prekážok jednotného trhu, s ktorými sa MSP stretávajú. K **rozvoju cezhraničných aktivít MSP** prispeje zjednotenie podmienok v **oblasti dvojitého zdanenia, odstránenie daňových nezrovnalostí** a podobných problematických prekážok. Podstata princípu spočíva vo zvýšení aktivít v informovanosti MSP o konkrétnych príležitostiach, ktoré im ponúka jednotný trh. Cezhraničné podnikanie na jednej strane predstavuje rozšírenie spotrebiteľskej základne podniku, avšak na druhej strane predstavuje vyššiu konkurenciu.

V rámci zvýšenia informovanosti MSP o výhodách jednotného trhu je priestor v oveľa väčšej miere poskytnúť poradenstvo v tejto problematike cez klastre, cechy, obchodné združenia, v ktorých sa slovenskí podnikatelia združujú. Poskytovať informácie prostredníctvom odovzdania bezprostredných skúseností s identifikovaním výhod, ktoré jednotný trh ponúka priamo vzájomne medzi podnikateľmi, môže presvedčiť ďalšie MSP, aby skúsili takúto cestu rozvoja podnikania za hranicami SR. Ešte stále malo podnikateľov nevyužíva možnosť **absolvovať stáž v inom zahraničnom podniku**, ktorý mu môže ponúknuť spoznať nový trh a získať nové skúsenosti. Z uvedeného je potrebné prijať opatrenia na zlepšenie podpory výmenného programu Erasmus pre mladých podnikateľov.

Priestor, kde majú MSP vedomostné rezervy a ktorý súvisí s jednotným trhom je **ochrana práv duševného vlastníctva**. Aj MSP sú tvorcami diel, inovácií, zlepšovacích procesov a preto má význam, aby si svoje výtvory ochránili prostredníctvom patentov a ochranných známok ešte predtým ako uvedú svoj nový nápad na trh.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

Efektívnejšia tvorba právnych predpisov v oblasti jednotného trhu je jednou z ďalších iniciatív Európskej komisie prijatej v roku 2019. **Z pohľadu daní ide o určenie oblastí, v ktorých je cieľom prejsť na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou**. Uvedený spôsob hlasovania musí spĺňať 2 podmienky: za návrh je potrebné hlasovanie minimálne 55% ČŠ (t.j. 16 ČŠ) a zároveň musia hlasovať ČŠ, ktoré predstavujú najmenej 65% počtu obyvateľov EÚ. Na to, aby návrh neprešiel je potrebné zastúpenie najmenej 4 krajín. *Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou členským štátom umožní dosiahnuť rýchlejšie, efektívnejšie a demokratickejšie dohody o daňových záležitostiach, a tak naplno využiť potenciál tejto politiky. Okrem toho by sa do daňových rozhodnutí v riadnom legislatívnom postupe aktívne zapojil Európsky parlament, čím by boli lepšie zastúpené názory občanov a zvýšila by sa adresná zodpovednosť*[25]. Druhý spôsob hlasovania t.j. jednoduchou väčšinou sa používa pri nelegislatívnych návrhoch (na prijatie návrhu je potrebné hlasovanie 15 ČŠ). Prostredníctvom **súčasného hlasovania** Rady európskej únie v niektorých oblastiach[26] t.j.

[25] Dostupné na: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:klFQiBt7LGcJ>; <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/sk/ip_19_225/IP_19_225_SK.pdf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>

[26] spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, občianstvo, členstvo v EÚ, harmonizácia v oblasti nepriameho zdaňovania, financie EÚ, niektoré predpisy v oblasti spravodlivosti a vnútra a tiež harmonizácia v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany

jednomyseľne môže návrh prejsť aj vtedy, ak sa niekoľko krajín pri hlasovaní zdrží. Avšak v prípade, že jedna krajina zahlasuje proti, návrh neprejde.
V tom istom období Európska komisia otvorila diskusiu „Ako zefektívniť a demokratizovať rozhodovanie o daňovej politike EÚ. Celý proces prechodu na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa navrhuje realizovať 4 krokmi[27]. Cieľom prvého kroku je dohoda ČŠ prejsť na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou v rámci opatrení zameraných na zlepšenie spolupráce a vzájomnej pomoci ČŠ a to najmä v boji proti daňovým podvodom a únikom a tiež v prípade administratívnych iniciatív s cieľom zjednodušenia fungovania podnikov (napr. zjednotenie hlasovacích povinností). Podobne aj v druhom kroku by hlasovanie kvalifikovanou väčšinou predstavovalo užitočný nástroj na presadenie opatrení, ktorými daňová politika okrem iného podporuje aj iné politické ciele (boj proti zmene klímy, ochrana životného prostredia atď.). Ďalšie dva kroky budú predmetom diskusie až do roku 2025, pričom v treťom kroku by sa hlasovanie kvalifikovanou väčšinou zaviedlo v oblastiach, ktoré by modernizovali už zjednotené pravidlá EÚ (napr. pravidlá DPH a spotrebnej dane). Rýchlejšie rozhodovanie v týchto oblastiach by umožnilo členským štátom držať krok s najnovším technologickým vývojom a zmenami na trhu v prospech krajín aj podnikov EÚ. Okrem iného odlišné daňové systémy sú navyše **prekážkou pre MSP**, ktoré sa snažia obchodovať na jednotnom trhu.

Iniciatíva s názvom **Hodnotenie smernice o právnej ochrane dizajnov a nariadenia o dizajnoch Spoločenstva** realizovala verejnú diskusiu, ktorá prebehla v prvej polovici 2019. Doručených bolo 196 odpovedí, pričom **takmer polovica respondentov bola MSP**. Na základe predbežných zistení je možné konštatovať, že prevažná väčšina respondentov (viac ako 90%) súhlasí s tým, že harmonizácia vnútroštátnych pravidiel a vytvorenie systému dizajnov Spoločenstva majú pridanú hodnotu v porovnaní so situáciou, keď by členské štáty mali odlišné pravidlá ochrany dizajnov a takáto ochrana by bola k dispozícii iba na národnej úrovni. Okrem toho zabezpečenie ľahkého prístupu k registrácii dizajnov Spoločenstva pre **malé a stredné podniky,** ako aj pre jednotlivých dizajnérov **bolo pozitívne vnímané u viac ako polovici respondentov**. Takmer polovica respondentov zároveň poukázala na neúmyselné dôsledky alebo nedostatky smernice o dizajne alebo nariadenia o dizajne Spoločenstva. Okrem toho približne polovica respondentov si navyše myslí, že informovanosť návrhárov a podnikateľov o dostupnosti, výhodách a spôsoboch ochrany dizajnov v EÚ je nedostatočná.

Cieľom legislatívnej iniciatívy[28] v oblasti **zavedenia a fungovania názvu domény** najvyššej úrovne „eú“ je **zrušenie súčasných právnych predpisov**. Hoci TLD[29].eu aj naďalej riadne funguje, jej právny rámec sa musí prispôsobiť vývoju prostredia a trhu na internete. Cieľom je držať krok s rýchlym vývojom trhu s doménami najvyššej úrovne a dynamickým digitálnym prostredím, ktoré si vyžadujú flexibilné regulačné prostredie, ktoré obstojí v budúcnosti. **Dôležitosť návrhu pre MSP** spočíva v podpore zjednodušenia administratívnych postupov pri registrovaní názvov domén.

Jednou z iniciatív Balíka Európy v pohybe je **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o elektronických údajoch o nákladnej doprave,** ktorá okrem iného súvisí so aj so Stratégiou pre jednotný digitálny trh. Cieľom nariadenia je umožniť **širšie využívanie digitálnych technológií, ktorými sa prispeje k odstraňovaniu prekážok bezproblémového fungovania jednotného trhu, modernizácii hospodárstva a vyššej efektívnosti v odvetví**

[27] Dostupné na: Komisia otvára diskusiu, ako zefektívniť a demokratizovať rozhodovanie o daňovej politike EÚ
[28] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení a fungovaní názvu domény najvyššej úrovne.eu, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 733/2002 a nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004
[29] Doména najvyššej úrovne je posledná časť plne kvalifikovaného názvu domény.

dopravy. Návrh stanovuje príslušným verejným orgánom povinnosť akceptovať elektronické doklady o nákladnej doprave. Tiež sa má zabezpečiť interoperabilita informačných systémov a riešení používaných na elektronickú výmenu daných informácií medzi podnikmi a orgánmi verejnej správy. Očakávané prínosy majú ekonomický a environmentálny charakter. Vzhľadom na to, že **99% prevádzkovateľov cestnej dopravy sú MSP,** mali by profitovať z približne 60% všetkých úspor v rámci administratívnych nákladov v odvetví. **Osobitným prínosom pre malé a stredné podniky** bude skutočnosť, že orgánom budú môcť poskytovať požadované regulačné informácie zjednodušeným a zosúladeným spôsobom bez ohľadu na členský štát alebo príslušné orgány. Dôvodom je, že **MSP a mikropodniky** sú pomerne zraniteľné z hľadiska neefektívnej administratívy. Návrh dostal odporúčanie do 2. čítania.

Druhou legislatívnou iniciatívou[30] v rámci spomínaného balíka súvisí s **interoperabilitou elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčením cezhraničnej výmeny informácií o nezaplatenom cestnom mýte v EÚ**. Účelom iniciatívy je zabezpečiť cezhraničnú interoperabilitu mýtnych jednotiek a vymáhanie platby mýta od vlastníkov vozidiel evidovaných v inom členskom štáte. V súčasnosti sú elektronické systémy výberu mýta zavedené na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni v 20 členských štátoch. Ďalší problém sa týka zložitého vymáhania platby mýta od vlastníkov vozidiel evidovaných v inom členskom štáte. Členský štát nemôže neplatiča identifikovať podľa evidenčného čísla vozidla, ak je vozidlo evidované v zahraničí. Na úrovni EÚ neexistuje právny základ na výmenu údajov o evidencii vozidiel medzi členskými štátmi na účely vymáhania mýta. **Zlepšením rámcových podmienok na trhu s elektronickým výberom mýta pomôže iniciatíva dokončiť vnútorný trh a jednotný digitálny trh.** Vzhľadom na to, že v súčasnosti sa od účastníkov cestnej premávky vyžaduje inštalácia osobitného zariadenia (palubnej jednotky) do vozidla. Niektoré z nich umožňujú cezhraničnú interoperabilitu, väčšina však nie. Tým vznikajú účastníkom cestnej premávky náklady a zaťaženie, pretože musia svoje vozidlá vybaviť viacerými palubnými jednotkami, aby mohli bez prekážok viesť vozidlo v rôznych krajinách. Od iniciatívy sa očakáva zníženie regulačného zaťaženia účastníkov cestnej premávky vo výške 370 miliónov EUR do roku 2025. **Väčšina z toho bude predstavovať prínos pre cestných dopravcov, z ktorých väčšinu tvoria malé podniky (zväčša mikropodniky).**

Zavedenie európskeho elektronického preukazu služieb a súvis s administratívnymi prostriedkami predstavuje iniciatívu[31] zameranú na administratívne zjednodušenie spočívajúce v zapojení členského štátu, z ktorého poskytovateľ služieb pochádza, pričom tento (domovský) členský štát nerozhoduje o tom, aké požiadavky musí poskytovateľ služieb spĺňať v iných členských štátoch. V rámci európskeho elektronického preukazu služieb je na tom inom členskom štáte, aby informoval o súlade a zabezpečil ho v rámci vopred určeného a plne štandardizovaného postupu. **Európsky elektronický preukaz služieb by mal ponúkať plne harmonizovaný a štandardizovaný nástroj pre cezhraničné poskytovanie služieb, znížiť náklady na dosiahnutie súladu pre špecifické trhy služieb, na ktorých dominujú prevažne malé a stredné podniky.**

[30] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o nezaplatenom cestnom mýte v Únii (prepracované znenie)

[31] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení európskeho elektronického preukazu služieb a súvisiacich administratívnych prostriedkoch

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 7)

2014

2015

Stratégie vnútorného trhu pre tovar a služby

*obnovený a integrovaný prístup na jednotný trh. Cieľom je dosiahnutie ďalšej **integrácie a zlepšenie vzájomného uznávania a štandardizácie** v kľúčových odvetviach priemyslu a služieb s najväčším hospodárskym rastom a tvorbou pracovných miest. Medzi **kľúčové oblasti** stratégie patri aj podpora pre **MSP**, **startupy a inovatívne podniky.***

Stratégia pre jednotný digitálny trh

*3 základné piliere podporujúce využívanie príležitosti, ktoré ponúka jednotný trh. Jeden z pilierov predstavuje lepší prístup spotrebiteľov a podnikov k online tovarom a službám v celej Európe. Ide predovšetkým o **uľahčenie cezhraničného elektronického obchodu (najmä pre MSP)**. Pre podporu cezhraničnej činnosti podnikov a najmä **MSP** je dôležitý aj **zjednodušený režim DPH**. Hlavný problém pre **MSP** predstavujú náklady a komplexnosť spojené s dodržiavaním zahraničných daňových predpisov.*

2016

2017

2018

2019

Iniciatíva súvisiaca s hodnotením smernice o právnej ochrane dizajnov a nariadenia o dizajnoch Spoločenstva

na základe verejnej diskusie z roku 2019, v rámci ktorej odpovedalo 196 respondentov (z toho viac ako polovica MSP) možno predbežne konštatovať, že:
- harmonizácia vnútroštátnych pravidiel a vytvorenie systému dizajnov Spoločenstva majú pridanú hodnotu v porovnaní so situáciou, keď by členské štáty mali odlišné pravidlá ochrany dizajnov a takáto ochrana by bola k dispozícii iba na národnej úrovni.
*- okrem toho zabezpečenie ľahkého prístupu k registrácii dizajnov Spoločenstva pre **MSP,** ako aj pre jednotlivých dizajnérov **bolo pozitívne vnímané u viac ako polovici respondentov**.*

Iniciatíva v podobe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o elektronických údajoch o nákladnej doprave

*očakávané prínosy majú ekonomický a environmentálny charakter. Vzhľadom na to, že **99% prevádzkovateľov cestnej** dopravy sú **MSP,** mali by profitovať z približne 60% všetkých úspor v rámci administratívnych nákladov v odvetví. **Osobitným prínosom pre malé a stredné podniky** bude skutočnosť, že orgánom budú **môcť poskytovať požadované regulačné informácie zjednodušeným a zosúladeným spôsobom bez ohľadu na členský štát alebo príslušné orgány.***

Zavedenie európskeho elektronického preukazu služieb a súvis s administratívnymi prostriedkami

*Európsky elektronický preukaz služieb by mal ponúkať plne **harmonizovaný a štandardizovaný nástroj pre cezhraničné poskytovanie služieb, znížiť náklady na dosiahnutie súladu pre špecifické trhy služieb**, na ktorých dominujú prevažne **MSP.***

Iniciatíva súvisia s efektívnejšou tvorbou právnych predpisov v oblasti jednotného trhu – daňová oblasť

*vzhľadom na to, že **odlišné daňové systémy** môžu **pre MSP** snažiace sa obchodovať na jednotnom trhu **predstavovať prekážku** snahou iniciatívy (v daňovej oblasti) je určenie oblastí, v ktorých cieľom je prejsť na **hlasovanie kvalifikovanou väčšinou**. Výsledkom by tak malo byť rýchlejšie, efektívnejšie a demokratickejšie dosiahnutie dohody o daňových záležitostiach. Okrem toho interakcia s Európskym parlamentom v rámci riadnych legislatívnych postupoch v oblasti daňových rozhodnutí predstavuje lepšie zastúpenie názorov občanov a adresnejšiu zodpovednosť.*

Iniciatíva v oblasti zavedenia a fungovania názvu domén

*dôležitosť návrhu pre **MSP** spočíva v podpore zjednodušenia administratívnych postupov pri registrovaní názvov domén.*

Iniciatíva súvisiaca interoperabilitou elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčením cezhraničnej výmeny informácií o nezaplatenom cestnom mýte v EÚ

*zabezpečenie cezhraničnej interoperability mýtnych jednotiek a vymáhanie platby mýta od vlastníkov vozidiel evidovaných v inom členskom štáte. Na úrovni EÚ neexistuje právny základ na výmenu údajov o evidencii vozidiel medzi členskými štátmi na účely vymáhania mýta. Zlepšením rámcových podmienok na trhu s elektronickým výberom mýta pomôže iniciatíva dokončiť vnútorný trh a jednotný digitálny trh. **Osobitným prínosom pre malé a stredné podniky** bude skutočnosť, že **orgánom budú môcť poskytovať požadované regulačné informácie zjednodušeným a zosúladeným spôsobom bez ohľadu na členský štát alebo príslušné orgány.***

Princíp č. 8 „Zručnosti a inovácie“

Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií.

Podstatou ďalšieho princípu je **vzbudiť v MSP záujem o inovovanie procesov** v podnikaní, **rozvoj produktov a služieb**. Vytvorenie nového produktu alebo poskytovanie novej služby vedie k vytvoreniu novej hodnoty pre zákazníkov, čím dochádza k uspokojeniu nových potrieb zákazníkov. V prípade úspešnosti novo vytvoreného produktu u zákazníkov dochádza k zvýšeniu predaja produktov a odlíšeniu sa od konkurencie. Podporou inovačnej činnosti dochádza k podpore rastu MSP.

S uplatňovaním predmetného princípu úzko súvisí aj **podpora prepojenia podnikov a vedeckovýskumných centier**. Podpora aktivít zameraných na ochranu práv duševného vlastníctva je taktiež neoddeliteľnou súčasťou. Pod spôsob uplatňovania princípu osem v praxi patrí aj **zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov**, spolu s podporou zavádzania inovatívnych výrobkov a služieb na trhu. Dôležitý rozvoj je aj v oblasti propagácie inovatívnych produktov, účasť na prezentačných podujatiach, prezentácia na zahraničných trhoch.

Aplikovaním obsahu tohto princípu môže sekundárne dôjsť k podpore ďalších troch princípov a to k zlepšeniu podpory podnikania, zlepšeniu prístupu k financiám, zlepšeniu prístupu na zahraničné trhy.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

Na dobudovanie digitálneho jednotného trhu bola v roku 2019 prijatá **iniciatíva** v podobe **koordinovaného plánu rozvoja umelej inteligencie**. Po jeho vypracovaní v roku 2018 bola o rok neskôr (v roku 2019) spustená pilotná fáza. Okrem toho predpokladá využitie Európskej aliancie pre umelú inteligenicu ktorá spája algoritmy, nástroje, súbory údajov a služby na pomoc organizáciám, **najmä MSP.**

Zámerom legislatívnej iniciatívy zriaďujúcej **program Kreatívna Európa** je ponúknuť prevádzkovateľom príležitosť iniciovať technologické a umelecky inovačné európske cezhraničné výmeny, spoločnú tvorbu, koprodukciu a šírenie európskych diel a ich sprístupňovanie širokému a rôznorodému publiku. Zintenzívni sa ním skúšanie nových obchodných modelov, ktoré tvorcom umožnia čo najlepšie využívať digitálne technológie pri tvorbe a formovaní publika.

Rámcový program EÚ s názvom Horizont Európa („Horizon Europe“)[32] predstavuje najdôležitejší nástroj **na podporu výskumu a inovácií v rokoch 2021 až 2027.** Výskum a inovácie plnia priority občanov, posilňujú produktivitu a konkurencieschopnosť Únie a sú kľúčové pre udržanie nášho sociálnoekonomického modelu a hodnôt a umožňujú riešenia, ktoré riešia výzvy systematickejším spôsobom. Ide o posilnenie podpory pre vznik a rozšírenie prelomových inovácií vytvárajúcich trhy. **MSP podporované financovaním z**

[32] ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie

prostriedkov EÚ na výskum a inovácie rastú rýchlejšie ako porovnateľné MSP bez financovania z prostriedkov EÚ.

Digitálna Európa na obdobie 2021-2027 predstavuje program, ktorý bol zriadený prostredníctvom legislatívnej iniciatívy Európskej komisie[33]. Je zameraný na zvyšovanie a maximalizáciu prínosov digitálnej transformácie pre všetkých európskych občanov, verejné správy a podniky. Cieľom je **poskytnúť výdavkový nástroj** prispôsobený operačným požiadavkám na budovanie kapacít v oblastiach identifikovaných Európskou radou a využiť ich vzájomné synergie. Okrem iného snahou je rozšíriť využitie digitálnych kapacít, najmä vysokovýkonnej výpočtovej techniky, umelej inteligencie a kybernetickej bezpečnosti v hospodárstve (**prostredníctvom centier digitálnych inovácií)**, v oblastiach verejného záujmu a v spoločnosti vrátane zavádzania interoperabilných riešení a **uľahčiť prístup k technológiám a know-how** pre všetky podniky, **najmä MSP.**

Ďalšou oblasťou, v rámci ktorej prijala Európska komisia v roku 2019 legislatívnu iniciatívu[34] je **digitálne zmluvné právo**. Predstavuje jeden z bodov iniciatívy na harmonizáciu pravidiel pre dodávania digitálneho obsahu a online predaja prijatej v roku 2015. Všeobecným cieľom iniciatívy (2019) je prispieť k rýchlejšiemu rastu jednotného digitálneho trhu v záujme spotrebiteľov a podnikov. A to najmä odstránením hlavných prekážok zmluvného práva, ktoré bránia cezhraničnému obchodu a prostredníctvom pravidiel predložených v návrhoch, ktoré povedú k zníženiu neistoty, ktorej čelia podniky a spotrebitelia vzhľadom na zložitosť právneho rámca. Okrem toho by malo dôjsť k zníženiu nákladov podnikov vyplývajúcich z rozdielov v zmluvnom práve medzi členskými štátmi. **Konkrétnejšie je cieľom tejto iniciatívy poskytnúť spotrebiteľom špecifické práva koordinovaným spôsobom a vytvoriť právnu istotu pre podniky, ktoré chcú predávať svoj digitálny obsah v iných členských štátoch**. Iniciatíva predstavuje **osobitný prínos pre MSP** vzhľadom na to, že sú viac postihnuté nákladmi spojenými s nutnosťou prispôsobiť svoje zmluvy obligatórnym pravidlám ČŠ a ktoré sú častejšie viazané na svoj domáci trh. Cezhraničný obchod pre **MSP predstavuje dôležitý spôsob ako využiť úspory z rozsahu.** Práve online prostredie **umožňuje MSP online predaj** pri nižších nákladoch v porovnaní s bežnou formou predaja.
Legislatívna iniciatíva[35] v oblasti **kybernetickej bezpečnosti** zriaďuje **kompetenčné centrum,** ktorého cieľom je podporovať a pomáhať koordinovať prácu siete a udržiavať komunitu kyberneticko-bezpečnostných kompetencií. Bude zastávať najvyššiu pozíciu v rámci technologického programu v tejto oblasti a uľahčovať prístup k takto získaným odborným poznatkom. Na dosiahnutie cieľa bude implementovať niektoré časti programov t.j. Digitálna Európa a Európsky horizont. Keďže táto iniciatíva umožňuje združovať zdroje na investovanie do potrebných kapacít na úrovni členských štátov alebo na rozvoj spoločných európskych aktív (napr. spoločným obstarávaním potrebnej skúšobnej a experimentačnej kyberneticko-bezpečnostnej infraštruktúry), pre **MSP** to predstavuje **možnosť zníženia nákladov** súvisiacich s úsilím o navrhovanie inovačných kyberneticky bezpečných produktov.

[33] NARIADENIE EURÓSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje program Digitálna Európa na obdobie 2021 – 2027

[34] SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv *o dodávaní digitálneho obsahu

[35] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európske centrum odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a sieť národných koordinačných centier

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 8)

2014

2015

2016

Iniciatíva súvisia s efektívnejšou tvorbou právnych predpisov v oblasti jednotného trhu – daňová oblasť

*využitie výhod jednotného digitálneho trhu v plnej miere. Zahŕňa digitálnu transformáciu a rieši súvisiace otázky, ako sú financovanie, štandardizácia IKT, rozsiahle údaje a zručnosti. Pre **začínajúce a rozširujúce sa podniky (najmä inovačné**) je snahou v rámci iniciatívy poskytnúť príležitosti na vybudovanie podnikov svetovej špičky.*

2017

Balík dokumentov k DPH na elektronický obchod

*podpora rozvoja jednotného digitálneho trhu, podpora **MSP v obchodovaní na vnútornom trhu** a **odstraňovaní narúšania hospodárskej súťaže** medzi dodávateľmi z tretích krajín a dodávateľmi z iných členských štátov. Zároveň posilnenie boja proti podvodom.*

2018

2019

Program Kreatívna Európa

*ponúknuť prevádzkovateľom **príležitosť' iniciovať' technologické a umelecky inovačné európske cezhraničné výmeny, spoločnú tvorbu, koprodukciu a šírenie európskych diel a ich sprístupňovanie širokej verejnosti.** Zintenzívni sa ním skúšanie nových obchodných modelov, ktoré tvorcom umožnia čo najlepšie využívať digitálne technológie.*

Program Digitálna Európa na obdobie 2021-2027

*zvyšovanie a maximalizáciu prínosov digitálnej transformácie aj pre podniky. **Poskytnutie výdavkového nástroja prispôsobeného operačným požiadavkám na budovanie kapacít v oblastiach identifikovaných Európskou radou a využitie ich vzájomných synergií.** Snahou je **rozšíriť' využitie digitálnych kapacít, najmä vysokovýkonnej výpočtovej techniky, umelej inteligencie a kybernetickej bezpečnosti v hospodárstve (prostredníctvom centier digitálnych inovácií),** v oblastiach verejného záujmu a v spoločnosti vrátane zavádzania interoperabilných riešení a **uľahčiť' prístup k technológiám a know-how pre všetky podniky, najmä MSP.***

Zriadenie kompetenčného centra v oblasti kybernetickej bezpečnosti

*podporovať a pomáhať koordinovať prácu siete a udržiavať komunitu kyberneticko-bezpečnostných kompetencií. Umožňuje združovať zdroje na investovanie do potrebných kapacít na úrovni členských štátov alebo na rozvoj spoločných európskych aktív (napr. spoločným obstarávaním potrebnej skúšobnej a experimentačnej kyberneticko-bezpečnostnej infraštruktúry), **pre MSP to predstavuje možnosť' zníženia nákladov súvisiacich s úsilím o navrhovanie inovačných kybernetický bezpečných produktov.***

Koordinovaný plán rozvoja umelej inteligencie

*spustenie **pilotnej fázy** koordinovaného plánu umelej inteligencie.. Okrem toho predpokladá **využitie Európskej aliancie** pre umelú inteligenciu ktorá spája algoritmy, nástroje, súbory údajov a služby na pomoc organizáciám, **najmä MSP.***

Rámcový program EÚ s názvom Horizont Európa („Horizon Europe“)

*predstavuje najdôležitejší nástroj na podporu výskumu a inovácií v rokoch 2021 až 2027. Ide o posilnenie podpory pre vznik a rozšírenie prelomových inovácií vytvárajúcich trhy. **MSP** sú podporované financovaním z prostriedkov EÚ na výskum a inovácie rastú rýchlejšie ako porovnateľné **MSP** bez financovania z prostriedkov EÚ.*

Iniciatíva súvisiaca s digitálnym zmluvným právom

*poskytnutie špecifických práv spotrebiteľom koordinovaným spôsobom a vytvorenie právnej istoty pre podniky, ktoré chcú predávať svoj digitálny obsah v iných členských štátoch. **Predstavuje osobitný prínos pre MSP vzhľadom na to, že sú viac postihnuté nákladmi spojenými s nutnosťou prispôsobiť' svoje zmluvy obligatórnym pravidlám ČŠ a ktoré sú častejšie viazané na svoj domáci trh.** Cezhraničný obchod pre MSP **predstavuje dôležitý spôsob ako využiť' úspory z rozsahu**. Práve online prostredie umožňuje MSP online predaj pri nižších nákladoch v porovnaní s bežnou formou predaja.*

Princíp č. 9 „Životné prostredie“

Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti.

Rovnako ako veľké podniky aj MSP sa svojou produkciou podieľajú na znečisťovaní životného prostredia. Podniky spracovávajú materiály, spotrebovávajú energiu a vodu, produkujú odpady, vypúšťajú odpadovú vodu. Všetky uvedené a mnoho ďalších aktivít má vplyv na životné prostredie. Aplikovanie princípu deväť je možné prostredníctvom šírenia relevantných informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov určených pre MSP, ktoré by viedli k zvýšeniu energetickej efektívnosti.

Presadiť tento princíp je možné aj v podniku samotnom, a to **úsporou energie, separovaním a minimalizovaním odpadu, taktiež recyklovaním, pričom sa tieto procesy môžu odraziť aj v ekonomickej sfére podniku ušetrením nákladov**. Viaceré spoločnosti sa v súčasnosti prezentujú ako **zero waste**, čím sa snažia dbať o životné prostredie a okrem toho **zvyšujú svoju popularitu vo verejnosti**.

Podpora MSP vo vyvíjaní **nových produktov vyrobených z recyklovateľných materiálov, optimalizácia výrobných procesov, zlepšenie logistiky** to všetko môže viesť k stimulovaniu technických inovácií.

Iniciatívy prijaté v roku 2019

V roku 2019 bolo v rámci Akčného plánu v oblasti obehového hospodárstva dokončených alebo v procese realizácie 54 opatrení. V tom istom období cieľom zriadenej **Aliancie pre plasty v obehovom hospodárstve** je uľahčenie ďalších krokov zo strany podnikov na dosiahnutie cieľa súvisiaceho so zámerom stratégie t.j. zlepšiť kvalitu a hospodárnosť recyklácie plastov v EÚ. Účastníci stretnutia (v rámci zriadenej aliancie) sa dohodli na vzájomnej spolupráci v rámci hodnotových reťazcov v oblasti plastov, pričom za priority spolupráce označili týchto päť oblastí: Zber a triedenie plastového odpadu, Dizajn výrobkov v záujme recyklácie, Obsah recyklovaných plastov vo výrobkoch. Výskum/vývoj a investície vrátane chemickej recyklácie a Monitorovanie recyklovaných plastov v EÚ.[36]
Na podporu zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov a výrobných procesov bola EK **zriadená špecializovaná celoeurópska sieť pre inovatívne moderné technológie** a rozvíja tiež vedomostnú základňu pre nahrádzanie nebezpečných látok vzbudzujúcich obavy. Okrem toho v roku 2019 nachádza význam aj **Pilotný program podporujúci MSP**:

- zameraný na overovanie environmentálnych technológií
- slúžiaci pre pracovníkov zaoberajúcich sa vývojom technológií
- orientovaný na účely preukázania požiadaviek na výkonnosť inovatívnych technológií a nadobudnutie dôveryhodnosti na nových trhoch.[37]

Prijatím legislatívnej iniciatívy, prostredníctvom ktorej sa stanovil **Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE)** sa očakáva podpora aktivít súvisiacich so spustením,

[36] Európska komisia. Aliancia pre plasty v obehovom hospodárstve: viac ako 100 subjektov sa zaviaže zvýšiť do roku 2025 objem recyklovaných plastov používaných v nových výrobkoch na 10 miliónov ton
[37] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN>

rozšírením alebo urýchlením postupov udržateľnej výroby, distribúcie a spotreby. Chráni prírodný kapitál a to najmä prostredníctvom uľahčovania tvorby a vzájomnej výmeny najlepších postupov a poznatkov. Pridaná hodnota programu LIFE vyplýva z osobitosti jeho prístupu a zamerania, vďaka čomu sú jeho zásahy osobitne prispôsobené potrebám v oblasti životného prostredia a klímy. Práve prostredníctvom platformy **zameranej na vývoj a výmenu osvedčených postupov a poznatkov** dochádza k **zlepšovaniu, stimulovaniu a urýchľovaniu zmien** pri budovaní kapacít, podporovaní **najmä malých a stredných podnikov (MSP),** pri testovaní technológií. Zároveň umožňuje členským štátom a zainteresovaným stranám učiť sa od seba navzájom.

V rámci balíka predpisov v oblasti obehového hospodárstva bola prijatá legislatívna iniciatíva[38] zameraná na **zabránenie rizika znečistenia a zabránenie úprav vody určenej na ľudskú spotrebu.** Cieľom je zavedenie rizikovo orientovaného prístupu pri dodávaní pitnej vody pre malých dodávateľov pitnej vody do 6 rokov.
Avšak pre **MSP uvedená iniciatíva predstavuje náklady** v podobe **informačných povinnosti** (poskytovať informácie a dáta verejnému sektoru a tretím stranám, povinnosť mať informácie zverejnené či poskytnúť alebo sprístupniť ich na požiadanie, predkladať dokumenty a hlásenia, viesť dokumentáciu, evidovať a archivovať, podať žiadosť, vypracovať správu a pod.) a **regulačných povinností**, ktoré môžu spôsobiť na strane podnikateľov priame alebo nepriame finančné náklady (povinnosť absolvovať školenie; používať a teda zakúpiť elektronickú registračnú pokladňu, ochranné odevy, uhradiť registračný poplatok, poistné, daň a iné.)

Jednou z ďalších prijatých legislatívnych **iniciatív** v roku 2019 v oblasti životného prostredia bolo Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú **emisné normy CO2 pre nové ťažké úžitkové vozidlá**. Jedným z cieľov tejto iniciatívy je podporiť **znižovanie prevádzkových nákladov** prevádzkovateľov dopravy (**najmä MSP**). Návrh je poslednou veľkou legislatívou implementujúcou zníženie emisií skleníkových plynov o 40% v EÚ do roku 2030. Nákladovo efektívne technológie znižovania emisií už sú dostupné, no na trhu s ťažkými úžitkovými vozidlami sa veľmi nevyužívajú. Ide najmä o **MSP alebo mikropodniky**, ktorých náklady na palivo môžu predstavovať až vyše štvrtinu celkových prevádzkových nákladov.

Prehľad iniciatív prijatých v rámci princípu č. 9 v období rokov 2014 – 2019 je znázornený na nasledujúcej strane.

[38] Smernica Európskeho parlamentu a rady o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie)

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2014 – 2019 (princíp č. 9)

2014

Zelený akčný plán pre MSP

pomôcť MSP *využívať podnikateľské príležitosti, ktoré predstavuje* ***prechod na ekologické hospodárstvo***. ***Rozvoj pracovných síl predstavuje pre MSP*** *osobitnú výzvu, pretože majú k dispozícii menej zdrojov, na to, aby dokázali reagovať na potreby transformácie.* ***Preto by MSP mala byť poskytnutá podpora a usmernenie, aby mohli lepšie predvídať potrebné zručnosti a riešiť problémy spojené s nedostatkom ekologických. zručnosti.***

2015

Akčný plán v oblasti obehového hospodárstva

opatrenia zastrešujúce všetky články hodnotového reťazca od výroby cez spotrebu, opravu a repasáciu, nakladanie s odpadom až po návrat surovín naspäť do hospodárstva a ich využitie vo výrobnom cykle už v podobe druhotných surovín:
- Stratégia pre plasty v obehovom hospodárstve - ***výmena najlepších postupov*** *je v tomto smere dôležitá* ***najmä pre MSP***
- Platforma na podporu financovania odpadového hospodárstva
- ***MSP vrátane sociálnych podnikov*** *budú rozhodujúcim spôsobom prispievať k obehovému hospodárstvu: sú osobitne aktívne v oblastiach, ako sú recyklácia, opravy a inovácie atď.*

2016

2017

2018

2019

Aliancia pre plasty v obehovom hospodárstve

uľahčenie ďalších krokov zo strany podnikov na dosiahnutie cieľa súvisiaceho so zámerom stratégie t.j. zlepšiť kvalitu a hospodárnosť recyklácie plastov v EÚ. Na podporu zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov a výrobných procesov bola EK zriadená špecializovaná celoeurópska sieť pre inovatívne moderné technológie a rozvíja tiež vedomostnú základňu pre nahrádzanie nebezpečných látok vzbudzujúcich obavy. ***Okrem toho v roku 2019 nachádza význam aj Pilotný program podporujúci MSP.***

Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE)

podpora aktivít súvisiacich so ***spustením, rozšírením alebo urýchlením postupov udržateľnej výroby, distribúcie a spotreby****. Prostredníctvom* ***platformy zameranej na vývoj a výmenu osvedčených postupov a poznatkov dochádza k zlepšovaniu, stimulovaniu a urýchľovaniu zmien*** *pri budovaní kapacít, podporovaní* ***najmä malých a stredných podnikov (MSP)*** *a pri testovaní technológií.*

Iniciatíva, ktorou sa stanovujú emisné normy CO2 pre nové ťažké úžitkové vozidlá.

podporiť ***znižovanie prevádzkových nákladov prevádzkovateľov dopravy (najmä MSP)****. Ide najmä o* ***MSP alebo mikropodniky,*** *ktorých náklady na palivo môžu predstavovať až vyše štvrtinu celkových prevádzkových nákladov.*

Iniciatíva v zameraná na zabránenie rizika znečistenia a zabránenie úprav vody určenej na ľudskú spotrebu

uvedená iniciatíva predstavuje pre ***MSP náklady v podobe informačných povinnosti*** *(poskytovať informácie a dáta verejnému sektoru a tretím stranám, povinnosť mať informácie zverejnené či poskytnúť alebo sprístupniť ich na požiadanie, predkladať dokumenty a hlásenia, viesť dokumentáciu, evidovať a archivovať, podať žiadosť, vypracovať správu a pod.) a* ***regulačných povinností****, ktoré môžu spôsobiť na strane podnikateľov priame alebo nepriame finančné náklady (povinnosť absolvovať školenie; používať a teda zakúpiť elektronickú registračnú pokladňu, ochranné odevy, uhradiť registračný poplatok, poistné, daň a iné.)*

Princíp č. 10 „Internacionalizácia“

Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

Internacionalizácia umožňuje podnikom ťažiť z rastúcich trhov na celom svete. Pod internacionalizáciou môžeme okrem exportu a importu zaradiť aj ďalšie aktivity ako sú: **zahraničné investície, medzinárodná spolupráca, zapojenie sa do medzinárodného reťazca dodávateľov alebo odberateľov.** Internacionalizácia podniku so sebou prináša množstvo výhod ako napríklad **silnejšie konkurenčné postavenie** v porovnaní s domácim podnikom, možnosť získania nových informácií o technológiách a know-how, zvýšenie efektívnosti výroby, zvýšenie odbornej kvalifikácie, využívanie pokrokovej technológie, vyšší záujem a dopyt zákazníkov o predmetné produkty a služby. V súvislosti s vyššie uvedenými výhodami internacionalizácia podniku v konečnom dôsledku prinesie vyšší zisk týmto podnikom, ktorí sa rozhodnú pre internacionalizáciu svojho podniku v porovnaní s domácim podnikom.

Najčastejšími prekážkami z pohľadu MSP sú **nedostatok informácií o zahraničnom trhu**, vhodnej lokalite, či identifikácií zahraničných podnikateľských príležitostí; **nedostatok informácií o profile a kúpyschopnosti zahraničných zákazníkov; nedostatok zamestnancov**, resp. nedostatok kvalifikovaných zamestnancov; ťažkosti so zabezpečením kvalitného zahraničného obchodného zástupcu; **nedostatok manažérskeho času a nedostatok financií na vývoz tovaru**.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že MSP potrebujú vo veľkej miere **poradenskú činnosť**, mentoring, ktorý by im zjednodušil vstup na zahraničný trh. Istú podporu predstavuje aj finančná podpora preplatenia workshopov, seminárov, vzdelávacích kurzov v zahraničí. Možnosť absolvovať stáž v podniku so sídlom v inej krajine prospieva k získavaniu nových kontaktov a skúseností. Formou podpory je vytvorenie a propagácia portálov s aktuálnymi a zrozumiteľnými informáciami o trhoch v jednotlivých krajinách, o agentúrach, ktoré MSP môžu v danej krajine pomôcť a podobne.

Iniciatíva Európskej komisie s názvom **Sieť Enterprise Europe Network**[39] pomáha najmä MSP penetrovať na zahraničné trhy, pomáhať pri rozvoji ich inovačného potenciálu a zvyšovaní znalostí o trhu EÚ a politikách Európskej komisie. Poskytuje podnikateľom kontaktné miesta – „one stop shop“, na ktorých môžu získať informácie, poradenstvo a využívať široký rozsah ľahko dostupných služieb zameraných na podporu podnikania.

[39] Slovak Business Agency. Sprievodca iniciatívami. Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprievodca-iniciativami_2016_0.pdf>

1.3 Podpora uplatňovania princípov SBAfE vo vnútroštátnych právnych predpisoch v roku 2019

V zmysle **Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 – 2020** vláda a rezort hospodárstva považovali malé a stredné podnikanie za kľúčový predpoklad ekonomického rastu a rozvoja v regiónoch. V rámci podpory zlepšovania podmienok pre MSP bolo vytýčeným cieľom vlády, zamerať sa predovšetkým na zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, poskytovaných služieb a vytváranie stimulov pre podporu podnikania.

Zámerom vlády bolo vytvoriť konkrétne opatrenia pre zabezpečenie prístupu k financovaniu MSP nielen prostredníctvom grantových programov, ale hlavne uvedením nových návratných foriem financovania s využitím Slovenského záručného a rozvojového fondu a Slovenského investičného holdingu. Vláda sa v uvedenom programovom vyhlásení zaviazala k podpore rozvoja centier podnikateľských služieb v snahe zvyšovať podiel zamestnancov v oblasti služieb s vyššou pridanou hodnotou. Snahou vlády bolo naďalej pokračovať v tvorbe primeraných podmienok pre aktívne využívanie princípov iniciatívy Európskeho odporúčania pre malé podnikanie (Small Business Act for Europe) a Akčného plánu pre podnikanie 2020.

Dôležitým prvkom podpory MSP je systematické monitorovanie podnikateľského prostredia s cieľom identifikovať zlyhania trhu a hodnotenia efektivity realizovaných podporných opatrení. Nemenej dôležitou je stále aktuálna problematika dostupnosti informácií pre podnikateľov a príjemcov služieb na moderných komunikačných prostriedkoch, rozširovanie funkčnosti elektronického jednotného kontaktného miesta, fyzických jednotných kontaktných miest pre podnikateľov, využívanie a rozširovanie informačného systému vnútorného trhu EÚ.

Taktiež je potrebné zlepšiť kvalitu prijímaných dokumentov v transparentnom legislatívnom procese. Analytické podklady pre legislatívny proces musia objektívne posúdiť výšku administratívnej zaťaženosti vo väzbe na efekt dosiahnutý navrhovanou reguláciou. Vláda v roku 2019 začala s napĺňaním opatrení zo strategického dokumentu pre lepšiu reguláciu „RIA 2020," avšak plnenie väčšiny opatrení sa odsunulo na rok 2020 alebo 2021.

Schválené boli aj ďalšie akčné plány na znižovanie regulačného zaťaženia podnikateľov. Jedným z najvýznamnejších je uznesenie vlády SR č. 51/2019 z 6. februára 2019, čím sa schválil tretí balíček Ministerstva hospodárstva na odstránenie zbytočnej byrokracie.

Celkovo obsahuje antibyrokratický balíček 36 opatrení a zameriava sa na elektronizáciu služieb a zefektívnenie procesov pri začatí podnikania a otváraní prevádzok, pričom časť opatrení je výsledkom vlastných zistení rezortu hospodárstva. Priniesť by mali významné zjednodušenie pravidiel pri začatí podnikania či zníženia administratívnej záťaže.

Predkladatelia očakávajú, že zmeny ušetria podnikateľom 50 miliónov eur ročne. Do konca roku 2019 bolo schválených 24 opatrení, pričom nesplnených ostáva stále 8 opatrení a 3 opatrenia sú splnené len čiastočne a jedno je stále v plnení.

Okrem byrokratického balíčka prijala vláda aj niekoľko noviel, ktorých cieľom je odbremeniť podnikateľov od administratívnych povinností. Zmena predpisov sa týkala zákona č. 221/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Novelizáciou sa zrušila povinnosť fyzických a právnických osôb predkladať výpisy z registra nadácii, občianskych združení, neinvestičných fondov, neziskových organizácií, organizácií s medzinárodným prvkom a potvrdenie o návšteve školy štátnym a verejným inštitúciám. Rovnako došlo k zrušeniu povinností predkladať potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch a potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení.

Vplyv na podnikateľské prostredie malo aj zavedenie tzv. rekreačných poukazov. Tie na jednej strane prinesú zvýšený záujem o rekreáciu na Slovensku, čo zvýši príjem podnikateľom v cestovnom ruchu. Na strane druhej to zvýši finančné a administratívne náklady podnikom, ktoré zamestnávajú 50 a viac zamestnancov.

Okrem toho sa v priebehu roka 2019 zavádzali aj E-kasy, ktoré majú čiastočne znížiť podnikateľom administratívne náklady za cenu zvýšenia jednorazových finančných nákladov. Naopak štátu by mali priniesť lepšiu kontrolu platenia daní. Zavádzanie E-kasy bolo spojené s problémami, a preto povinnosť ich používania v priebehu roka odsúvala.

Vybrané iniciatívy na úrovni SR v roku 2019

Aj v roku 2019 sa pokračovalo v dobudovaní **Digitálneho jednotného trhu.** Vláda SR prijala **Stratégiu digitálnej transformácie Slovenska 2030** a na ňu nadväzujúci **Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022.**[40] V rámci Stratégie digitálnej transformácie 2030 vzniká okrem iného priestor pre politiku vytvárania priaznivého podnikateľského prostredia **pre MS**P a veľké podniky. Ide najmä o **zjednodušené a atraktívnejšie podmienky pre podnikanie, podpora start-upového prostredia a zvýšenie prijímania digitálnych nástrojov a technológií MSP na Slovensku.**

Zefektívnenie a demokratizovanie rozhodovania v oblastiach **daňovej politiky s cieľom prechodu na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou SR nepodporuje**. Zastáva názor, že sloboda v daňovej politike je dôležitá. Rozhodovanie o výške daní by malo byť ponechané v právomoci jednotlivých štátov. Takéto rozhodovanie je obzvlášť dôležité pre malé ekonomiky ako je Slovensko. Napomáha im tak vo väčšej miere prilákať kapitál a zvyšovať svoju produktivitu. Okrem iného harmonizácia daňovej politiky z dlhodobého hľadiska by mohla mať negatívny dopad na západné krajiny. Nižšia daňová konkurencia by tak mohla aj tieto krajiny motivovať k zvyšovaniu daní, čo by malo za následok menšiu tvorbu bohatstva a taktiež rozvoj. Avšak na druhej strane, priestor pre hlasovanie kvalifikovanou väčšinou vidí SR najmä v rámci iniciatív, ktoré v súčasnosti narážajú na kritiku ČS, z hľadiska potreby udržania suverenity v niektorých otázkach, z dôvodu eliminovania rizika vzniku nových daňových podvodov a zvyšovania administratívnej záťaže ako pre daňové správy tak pre podniky.[41]

Ministerstvo životného prostredia SR a Ministerstvo zdravotníctva SR prikladá legislatívnej iniciatíve EK **zameranej na zabránenie rizika znečistenia a zabránenie úprav vody určenej pre ľudskú spotrebu vysoký stupeň priority.** Zároveň je súčasťou iniciatívy Balíka predpisov v oblasti obehového hospodárstva**.** SR sa zúčastňuje na rokovaní Rady EÚ na úrovni Pracovnej skupiny pre životné prostredie. Okrem toho aktívne vstupuje do

[40] Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/07/Akcny-plan-DTS_2019-2022.pdf>

[41] Dostupné na: < https://eurovolby2019.sk/rada-europskej-unie-jednomyselne-hlasovanie-ochrana-slovenskej-suverenity/?doing_wp_cron=1605021024.3948400020599365234375>

navrhovaných zmien v rámci iniciatívy. Avšak na druhej strane je pravdepodobné, že uvedená iniciatíva bude mať **negatívny vplyv na MSP** (ohlasovacie a regulačné povinnosti).

Legislatívnu iniciatívu EK v oblasti **rybolovu zameranú na zavedenie jednoduchých a nákladovo efektívnych systémov podávania správ prostredníctvom mobilných technológií a ktorej cieľom je znížiť (administratívnu) záťaž MSP** považuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstvo životného prostredia SR sa **vysoko prioritnú** a to najmä v oblasti vysledovateľnosti produktov rybolovu a akvakultúry.

Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR prikladá vysoký stupeň priority pre prijatie legislatívnej iniciatívy **v oblasti zosúladenia oznamovacích povinností v oblasti politiky životného prostredia. Dôvodom je najmä podpora využívania elektronických nástrojov pre výmenu údajov a zverejňovanie informácií pre verejnosť**. Okrem toho dochádza k zrušeniu podávania niektorých správ.

Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) ustanovený na základe legislatívnej iniciatívy EK považuje SR za **vysoko prioritný** a za veľmi priaznivé považuje predovšetkým, že boli brané do úvahy požiadavky **ČŠ so zámerom ich účasti v programe LIFE** a do iniciatívy bolo zapracované **zriadenie Výboru LIFE. Zástupcovia ČS tak budú môcť získať informácie o riadení a implementácii programu zo strany Európskej komisie, ale najmä budú môcť participovať na príprave Viacročného pracovného programu**, v ktorom budú bližšie špecifikované detailné postupy implementácie programu LIFE. **Vplyv programu na MSP je najmä v rámci poskytovanej platformy zameranej na výmenu osvedčených postupov,** na základe ktorej dochádza k zlepšovaniu, stimulovaniu a urýchľovaniu postupov udržateľnej výroby, distribúcie a spotreby. Takáto vzájomná výmena postupov a poznatkov chráni prírodný kapitál.

Iniciatíve zameranej na zriadenie **Európskeho obranného fondu pripisuje Ministerstvo obrany SR a Ministerstvo hospodárstva SR stredný stupeň priority**. Zastáva názor, že prostriedky z fondu môžu napomôcť **modernizácii a rozvoju** obranného priemyslu, **MSP** a zamestnanosti.

V rámci prijatej legislatívnej iniciatívy EK, prostredníctvom ktorej sa stanovil špecifický program na vykonávanie programu Horizont Európa – **rámcový program pre výskum a vývoj,** otvára podľa Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitosti SR **možnosť účasti MSP v rámci podpory inovácií a uvedenia inovatívnych produktov na trh.**

Zriadenie Európskeho centra odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a siete národných koordinačných centier predstavuje možnosť **zníženia nákladov MSP** súvisiacich s úsilím o navrhovanie inovačných kybernetických bezpečných produktov **prostredníctvom možnosti združovať zdroje na investovanie do potrebných kapacít na úrovni ČŠ alebo na rozvoj spoločných európskych aktivít.** SR prikladá iniciatíve **vysoký stupeň priority** z dôvodu, že uvedené investície do vedy, výskum a inovácií budú mať **priaznivý efekt na rozvoj digitálnej ekonomiky Slovenska.**

Postúpením legislatívnej iniciatívy do 2. čítania **o elektronických údajoch o nákladnej doprave,** v rámci ktorej sú **očakávané prínosy najmä** v súvislosti so **znížením administratívnych nákladov MSP** má SR (podobne ako niekoľko ďalších ČS) niekoľko výhrad, medzi ktoré patria príliš široké kompetencie EK vďaka delegovaným a

vykonávacím aktom, či vysoké náklady, súvisiace s digitalizáciou, IT infraštruktúrou a certifikáciou platforiem.

Ministerstvo financií SR **podporuje legislatívnu iniciatívu** EK v oblasti **služieb kolektívneho financovania,** ktorej cieľom je okrem iného **pre MSP a startupy rozšíriť prístup k financovaniu a k alternatívnym zdrojom kapitálu a** tiež vytvoriť jednotné pravidlá týkajúce sa kolektívneho financovania na úrovni EÚ.

Jedna z očakávaných legislatívnych iniciatív na prijatie EK súvisí so spoločným systémom dane z pridanej hodnoty. **Osobitná úprava sa týka MSP,** ktorej cieľom je **vytvoriť moderný zjednodušený systém pre MSP a to prostredníctvom zníženia nákladov MSP na dodržiavanie predpisov týkajúcich sa DPH, obmedziť narušenie hospodárskej súťaže a obmedziť negatívny vplyv efektu limitu a zjednodušiť malým a stredným podnikom dodržiavanie predpisov**. Všetky uvedené opatrenia sa majú realizovať na **vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ.** Ministerstvo financií podporuje opatrenia (vrátane spomínanej iniciatívy) na podporu MSP a ich fungovanie na vnútornom trhu. Avšak zastáva názor, že opatrenia musia byť v rovnováhe, aby nevznikol priestor na prípadné nové typy daňových podvodov na DPH.

2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE

Nižšie uvedené právne predpisy sme roztriedili do desiatich skupín, označujúcich desať princípov iniciatívy SBAfE. Pri spracovaní obsahu tejto kapitoly sme vychádzali zo **41** prijatých a účinných právnych predpisov roku 2019, ktoré mali svojou povahou pozitívny alebo negatívny dopad na podnikateľské prostredie MSP. Právne predpisy bez zásadnejšieho vplyvu na podnikanie MSP sme v spracovaní neuvádzali.

V roku 2019 neboli prijaté zásadné legislatívne zmeny, ktoré by skutočne výrazným spôsobom zlepšili podnikanie MSP. V prevažnej väčšine boli prijaté zákony, ktoré len čiastočne alebo kozmeticky zmierňujú administratívnu záťaž podnikateľov. Najväčší počet pozitívnych legislatívnych zmien je možné priradiť k princípu jeden „vytváranie podmienok na zlepšenie podnikateľského prostredia“.

V rámci troch princípov, a to Druhá šanca, Prístup k financiám a Internacionalizácia sme neidentifikovali žiadne zmeny v právnych predpisoch, ktoré by sa princípov týkali.

2.1 Podnikanie

Legislatívne zmeny s pozitívnym dopadom

Viaceré legislatívne zmeny a prijatie nových zákonov prispeli k vytvoreniu lepšieho podnikateľského prostredia. Napríklad dochádza k vytvoreniu priestoru pre rast a rozvoj cestovného ruchu, a to prostredníctvom zavedenia rekreačných poukazov a zníženia sadzby DPH pre ubytovacie zariadenia.

Posilnenie práv majiteľov ochranných známok

Právny predpis: *Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach*

Novelizácia: *Zákon č. 291/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizáciou sa vytvára priestor aj pre zápis netradičných druhov ochranných známok, zároveň sa novelizáciou posilňujú práva majiteľov ochrannej známky.

Zníženie DPH na ubytovacie služby

Právny predpis: *Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 323/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizáciou došlo k zníženiu sadzby DPH na ubytovacie služby z 20 % na 10 %.Znížená sadzba dane sa uplatní nie len na hotelové a podobné ubytovacie služby, ale aj na ubytovacie služby v študentských domovoch alebo internátoch, služby v izbách alebo ubytovacích jednotkách v ubytovniach pre robotníkov a pod.

Zníženie spotrebnej dane z minerálnych olejov

Právny predpis: *Zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 352/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov v znení neskorších predpisov.*

Zníženie spotrebnej dane z minerálnych olejov bude mať za následok zníženie finančných nákladov podnikov.

Viacero zmien v rámci dane z pridanej hodnoty

Právny predpis: *Zákon č. 369/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelou došlo k zmenám v rámci oslobodenia od DPH pri dodaní stavby. Novela ďalej špecifikuje v ktorých prípadoch je dodanie stavby oslobodené od platby DPH.

Finančná podpora sociálnych podnikov

Právny predpis: *Vyhláška č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky*

Finančná podpora registrovaných sociálnych podnikov. Odkázané osoby si môžu zakúpiť poukážku v nominálnej hodnote 10 eur za cenu 5 eur. Následne po kúpení si služby od sociálneho podniku, Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny preplatí poukážky sociálneho podniku, ktoré dostal od odkázanej osoby. Servisné poukážky sa používajú na platbu za službu starostlivosti o domácnosť a záhradu, ktorú poskytuje registrovaný sociálny podnik.

Podpora štúdia prostredníctvom podnikového štipendia

Právny predpis: *Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 155/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

V zmysle uvedenej novelizácie vysoká škola môže uzatvoriť s podnikateľom zmluvu o štipendijnom programe na poskytovanie podnikových štipendií. Účelom podnikového štipendia je podpora štúdia vo vybraných študijných programoch alebo motivácia k voľbe určitej témy záverečnej práce. Na podnikové štipendium nemá študent právny nárok.

Zvýšenie životného minima

Právny predpis: *Zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Opatrenie č. 183/2019 Z. z. Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky o úprave súm životného minima*

Zvýšenie sumy životného minima, ktoré navýši aj nezdaniteľnú časť základu dane a daňový bonus na dieťa, čo vplýva pozitívne na príjem samostatne zárobkovo činných osôb.

Nové pravidlá pri uplatňovaní DPH pri dodaniach tovarov a služieb, ktoré sú dodávané za poukazy

Právny predpis: *Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 369/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

V minulosti nebolo špeciálne upravené zdaňovanie poukazov. Novelou sa to zmenilo a zvýšila sa právna istota podnikateľov, ktorí ich využívajú.

Zavedenie tzv. rekreačných poukazov

Právny predpis: *Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 347/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zavedením rekreačných poukazov sa zvýšia tržby domácich stravovacích a ubytovacích služieb.

Spresnenie dodávateľsko-odberateľských vzťahov a špecifikácia neprimeraných podmienok

Právny predpis: *Zákon č. 91/2019 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Zákon vo svojom znení upravuje obchodný vzťah medzi dodávateľom a odberateľom a upravuje neprimerané podmienky, ich kontrolu a zodpovednosť za ich porušenie.

Legislatívne zmeny s negatívnym dopadom

V roku 2019 bolo prijatých viacero novelizácií zákonov s cieľom zlepšiť podmienky a postavenie zamestnancov, čo sa pre podnikateľov zamestnávajúcich zamestnancov odrazilo v náraste nákladov na zamestnancov, príkladom je rast stravného, minimálnej mzdy či vznik rekreačných poukazov.

Zvýšenie administratívnych nákladov pre podnikateľov v cestovnom ruchu

Právny predpis: *Zákon č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.*

Nové podmienky v prípade poskytovania zájazdov v cestovnom ruchu, ktoré majú charakter vyššej administratívnej záťaže.

Zavedenie dane z poistenia

Právny predpis: *Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Zavedenie dane z poistenia, ktorej bude podliehať poistenie v odvetví neživotného poistenia.

Zvýšenie minimálnej mzdy

Právny predpis: *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 300/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2019*

Vláda SR ustanovila na rok 2019 minimálnu mzdu na 520,00 eur za mesiac pre zamestnanca 2,989 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom.

Zmena podmienok podnikania v oblasti hazardných hier

Právny predpis: *Zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Účelom predmetného zákona je vo verejnom záujme vytvoriť podmienky na ochranu verejného poriadku pri prevádzkovaní hazardných hier a zabezpečenie spoločenskej kompenzácie rizík vyplývajúcich z prevádzkovania hazardných hier a účasti na nich.

Úprava povinností predajcu potravín

Právny predpis: *Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 91/2019 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Predajca potravín pri listinnej alebo elektronickej propagácii a marketingu poľnohospodárskych výrobkov a potravín prostredníctvom letáku, reklamného časopisu alebo inej obdobnej formy komunikácie je povinný zabezpečiť, aby polovicu letáku tvorili potraviny vyrobené v SR.

Zvýšenie administratívnej záťaže akciových spoločností

Právny predpis: *Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizácia: *Zákon č. 156/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Podľa novej právnej úpravy, verejné akciové spoločnosti sú povinné vypracovať pravidlá odmeňovania, ktoré podliehajú schváleniu valnému zhromaždeniu. Pravidlá odmeňovania musia byť vypracované v súlade s obchodnou stratégiou spoločnosti, jej dlhodobými cieľmi, záujmom udržateľnosti, musia byť jasné a zrozumiteľné a musia zahŕňať aj opatrenia na zabránenie konfliktu záujmov.

Zvýšenie súm nároku na stravné zamestnanca

Právny predpis: *Zákon č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách*

Novelizácia: *Opatrenie č. 176/2019 Z. z. Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky o sumách stravného*

Odo dňa 01.07.2019 došlo k zvýšeniu súm nároku na stravné zamestnanca podľa časových pásiem. Od 5 až 12 hodín sa nárok na stravné zvýšil o 30 centov na 4,80 eur. Pri 12 až 18 hodinách sa zvýšila suma o 50 centov na 7,10 eur a pri práci nad 18 hodín sa zvýšila suma o 70 centov na 10,90 eur.

Zavedenie tzv. rekreačných poukazov

Právny predpis: *Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 347/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zavedením rekreačných poukazov došlo k zvýšeniu nákladov spoločností, ktoré budú preplácať rekreačné pobyty na Slovensku zamestnancom zamestnaným viac ako 24 mesiacov.

Zavedenie E-kasy

Právny predpis: *Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Pre firmy malo zavedenie E-kasy negatívny finančný dopad. Množstvo firiem si muselo zaobstarať nové licencované pokladnice. Niektoré museli vyriešiť problém s pripojením na internet, keďže si to nový systém vyžaduje. Zároveň v roku 2019 musela Finančná správa SR odkladať povinnosť zavedenia pokladníc, kvôli časovým sklzom v súvislosti s licenciami elektronických pokladníc.

2.2 Druhá šanca

Pri podpore uplatňovania tohto princípu nebola prijatá žiadna novela zákona s pozitívnym alebo negatívnym dopadom na podnikateľské prostredie MSP.

2.3 Najskôr myslieť v malom

Legislatívne zmeny s pozitívnym dopadom

Najvýznamnejšia zmena v rámci princípu „najskôr myslieť v malom“ sa týkala taxislužieb, ktorým sa zjednodušilo podnikanie a zároveň sa umožnil vstup do sektora novým hráčom. Legislatívne zmeny tak reagovali na technologické trendy súčasnosti. Druhou najvýznamnejšou zmenou, ktorá sa skôr týka samostatne zárobkovo činných osôb, bolo zvýšenie daňového bonusu na dieťa od 6 rokov. Ostatné zmeny boli skôr len kozmetickými úpravami, ktorých účelom bolo zlepšiť či kompenzovať nedostatky už prijatých právnych predpisov.

Zjednodušenie prístupu malých farmárov k pozemkom

Právny predpis: *Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 376/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Cieľom novej právnej úpravy je uľahčiť prístup menších farmárov, ktorí sú vlastníkmi poľnohospodárskych pozemkov, k pozemkom a to v prípade, ak sa stali vlastníkmi pôvodných pozemkov prevodom alebo prechodom vlastníckeho práva, za ktoré bol vyčlenený náhradný pozemok, avšak rozhodnutie pôvodného vlastníka, ktorým bol vyčlenený náhradný pozemok, stratilo platnosť a to práve z dôvodu zmeny vlastníckeho práva k pôvodnému pozemku.

Zjednodušenie podnikania taxislužieb

Právny predpis: *Zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 9/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Vytvorili sa vhodnejšie podmienky v oblasti podnikania v taxislužbe, prijali sa opatrenia smerujúce k predchádzaniu nelegálneho spôsobu podnikania v taxislužbe.

Zvýšenie daňového bonusu na dieťa

Právny predpis: *Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 10/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Novelou sa zvýšil daňový bonus na dieťa od 6 rokov. Novela zvýšila čistý príjem samostatne zárobkovo činných osôb.

Zmena vo frekvencii zverejňovania nedostatkových profesií

Právny predpis: *Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 376/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Cieľom legislatívnej zmeny je rozšíriť možností vstupu štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce cez agentúry dočasného zamestnávania v prípade zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily. Tým sa zlepší dostupnosť týchto pracovníkov pre spoločnosti, ktoré zamestnávajú pracovníkov z tretích krajín.

2.4 Ústretová správa

Legislatívne zmeny s pozitívnym dopadom

K podpore uplatňovania tohto princípu došlo viacerými legislatívnymi zmenami. Okrem zmien v registri partnerov verejného sektora, sa znížila aj byrokracia tým, že podnikatelia už nemusia predkladať niektoré potvrdenia.

Zníženie administratívnej záťaže *fyzických a právnických osôb*

Právny predpis: *Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii)*

Novelizácia: *Zákon č. 221/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zrušila sa povinnosť fyzických a právnických osôb predkladať nasledovné výpisy z registra: nadácii, občianskych združení, neinvestičných fondov, neziskových organizácií, organizácií s medzinárodným prvkom a potvrdenie o návšteve školy štátnym a verejným inštitúciám.

Novelizácia zákona o registri partnerov verejného sektora

Právny predpis: *Zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 241/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 38/2017 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zákon o registri partnerov verejného sektora došlo k viacerým zmenám, ktoré viac spresňujú a vymedzujú subjekty, ktorých sa týka. Za účelom odstránenia nadmernej administratívy pre partnerov verejného sektora došlo novelou, aj k zjednodušeniu procesu verifikácie a registrácie konečných užívateľov výhod. Subjekty, ktoré nezapisujú svojich konečných užívateľov výhod, po novom, nemusia zapisovať všetkých členov vrcholového manažmentu, postačí zapísať len štatutárny orgán.

Novela znižujúca administratívnu záťaž fyzických a právnických osôb

Právny predpis: *Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizácia: *Zákon č. 221/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii)*

Došlo k zrušeniu povinností predkladať ďalšie potvrdenia, a to konkrétne: potvrdenie o daňových nedoplatkoch, potvrdenie o colných nedoplatkoch a potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení.

Spresnenie ustanovení zákona o registri partnerov verejného sektora

Právny predpis: *Vyhláška č. 328/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú vzory podaní do registra partnerov verejného sektora*

Novelizácia: *Vyhláška č. 295/2019 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 328/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú vzory podaní do registra partnerov verejného sektora*

Do znenia vyhlášky boli doplnené ďalšie odseky a prílohy, ktoré upravujú vzor návrhu na zápis, zápis zmeny a výmaz fyzickej osoby - podnikateľa do a z registra partnerov verejného sektora.

Úprava náležitostí elektronickej faktúry

Právny predpis: *Zákon č. 215/2019 Z. z. o zaručenej elektronickej fakturácii a centrálnom ekonomickom systéme a o doplnení niektorých zákonov*

Napriek dočasnému zvýšeniu administratívnych nákladov má prijatý právny predpis priaznivý dopad na elektronizáciu komunikácie podnikateľov so štátnou správou.

Zavedenie E-kasy

Právny predpis: *Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

E-kasa umožnila podnikateľom lepšie komunikovať so štátom a znížila ich administratívnu záťaž spojenú napríklad s vedením knihy elektronickej registračnej pokladnice, či vystavovania denných uzávierok alebo exportom dát.

2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie

Legislatívne zmeny s pozitívnym dopadom

Prostredníctvom nových zákonov schválených Národnou radou SR a nižšie uvedených pozitívnych novelizácií zákonov, bolo snahou zákonodarcu podporiť určité skupiny podnikateľov. Prvou boli podnikatelia v poľnohospodárskej prvovýrobe, druhou podnikatelia, ktorí vo svojom vozovom parku majú automobily na alternatívne palivá a treťou sú tí, ktorí podnikajú so štátom, čo znamená, že sa zapájajú do verejných obstarávaní.

Poskytovanie pomoci podnikateľom v poľnohospodárskej výrobe

Právny predpis: *Zákon č. 43/2019 Z. z. o poskytnutí pomoci v poľnohospodárskej prvovýrobe*

Cieľom je upraviť podmienky, spôsob, rozsah a kontrolu poskytovania pomoci podnikateľovi v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorým je fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba a ktorý vyrába poľnohospodárske produkty formou úhrady časti spotrebnej dane z minerálneho oleja.

Zvýšenie limitov na podlimitné zákazky a zrušenie dvojobálkového systému

Právny predpis: *Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zvýšenie limitov na civilné podlimitné zákazky a zároveň sa zo zákona vďaka elektronizácii verejného obstarávania zrušil tzv. dvojobálkový systém.

Legislatívne zmeny s negatívnym dopadom

Medzi legislatívne zmeny v rámci tohto princípu, sme zaradili zmenu vo verejnom obstarávaní, ktorá zvyšuje administratívnu záťaž.

Zmeny v oblasti verejného obstarávania

Právny predpis: *Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

V rámci uchovávania dokumentácie súvisiacej s verejným obstarávaním, došlo k predĺženiu lehoty z pôvodných 5 rokov na 10 rokov (od uzatvorenia zmluvy).

2.6 Prístup k financiám

Podobne ako pri princípe „druhá šanca“ sme neidentifikovali žiadne legislatívne zmeny, ktoré mali pozitívny alebo negatívny dopad na uplatňovanie uvedeného princípu.

2.7 Jednotný trh

V rámci tohto princípu sme identifikovali len jednu legislatívnu zmenu, ktorá mala pozitívny dopad na MSP. Ide o zmenu, ktorá sa týka dvojitého zdanenia. Legislatívne zmeny s negatívnym dopadom na uplatňovanie princípu „jednotný trh“ neboli v roku 2019 identifikované.

Riešenie sporov týkajúcich sa zdanenia

Právny predpis: *Zákon č. 11/2019 Z. z. o pravidlách riešenia sporov týkajúcich sa zdanenia*

Zákonom sa ustanovujú pravidlá riešenia sporov, ktorých zámerom je najmä zamedzenie dvojitého zdanenia a zachovanie s tým súvisiacich práv dotknutých daňových subjektov.

2.8 Zručnosti a inovácie

Za účelom podpory rozvoja inovatívnej činnosti MSP bolo prijaté len jedno opatrenie a to z oblasti stimulov pre výskum a vývoj, ktoré malo na podniky negatívny vplyv. Žiadny iný právny predpis nemal dopad na princíp zručností a inovácií.

Doplnenie zákona o stimuloch pre výskum a vývoj

Právny predpis: *Zákon č. 185/2009 o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 217/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov*

Podstata novelizácie spočíva v doplnení zákona o stimuloch pre výskum a vývoj v časti schvaľovania žiadostí o stimuly. Ministerstvo školstva žiadosť o stimuly zamietne, ak sa žiadateľ o stimuly, ktorý má povinnosť zapisovať sa do registra partnerov verejného sektora, nezapíše do tohto registra do 30 dní odo dňa podania žiadosti o stimuly. Medzi žiadateľov o stimuly podľa zákona o stimuloch pre výskum a vývoj patria aj mikropodnikatelia, malí a strední podnikatelia.

2.9 Životné prostredie

Do princípu „životné prostredie“ bola zaradená len jedna zmena právneho predpisu, ktorá sa týka zálohovania jednorazových obalov na nápoje a má negatívny dopad na podnikanie MSP**.**

Zálohovanie PET fliaš

Právny predpis: *Zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Cieľom zákona je zaviesť zálohový systém jednorazových obalov na nápoje, a tým dosahovať ciele stanovené na celoeurópskej úrovni a zároveň zvýšiť kvalitu životného prostredia občanov Slovenskej republiky. Zavedenie systému však zvýši administratívne a finančné náklady distribútorov.

Poskytovanie dotácií na vozidlá s pohonom na alternatívne palivá

Právny predpis: *Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 298/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*

Cieľom novelizácie zákona je rozšírenie poskytovania dotácií o oblasť podpory používania vozidiel s pohonom na alternatívne palivá. Zámerom legislatívnej zmeny je podporiť nákup nových vozidiel s pohonom na alternatívne palivá a znížiť negatívny dopad na životné prostredie. Výška dotácie je limitovaná troma spôsobmi, a to sumou 10 000 EUR, ak ide o vozidlá kategórie M1 a N1 alebo 25 % z celkovej obstarávacej ceny vozidla okrem vozidiel kategórie M1 a N1, prípadne 35 % z celkovej obstarávacej ceny vozidla, ak žiadateľ súčasne

vyradil z evidencie vozidiel vozidlo so spaľovacím motorom staršie ako 15 rokov a táto dotácia nebola žiadateľovi už poskytnutá na iné vozidlo. Napriek tomu treba zdôrazniť, že výška a podmienky podpory sú určené v konkrétnej výzve.

2.10 Internacionalizácia

Do systému právnych predpisov neboli v tomto období prijaté žiadne právne predpisy, ktoré by mali za cieľ zlepšiť podmienky pre podnikateľov a umožniť tak lepšie využívanie príležitostí, ktoré im ponúkajú zahraničné trhy.

3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Cieľom tretej kapitoly je zhodnotiť vplyv prijatých opatrení, iniciatív a legislatívnych zmien na uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku pomocou viacerých ukazovateľov, ktoré sú dostupné prevažne zo zahraničných zdrojov. Vzhľadom na výraznú nekonzistentnosť a odlišnú časovú disponibilitu údajov však nebolo možné v každom roku sledovaného obdobia plnohodnotne analyzovať vplyv všetkých ukazovateľov na uplatňovanie princípov SBAfE.

Zdroje údajov a metodika hodnotenia

Na hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v rokoch 2014 - 2019 bolo použitých celkom 122 ukazovateľov, ktoré boli kvantifikované na základe dát čerpaných z viacerých zdrojov. Väčšina údajov pochádza zo zdrojov Európskej komisie (DG GROW, Flash Eurobarometer, Survey on the Access to Finance of Enterprises, Single Market Scoreboard), Svetovej banky (Doing Business), GEM-u (Adult Population Survey, National Experts Survey), OECD a Eurostatu, ktoré dopĺňajú údaje Intrum-u Justitia, World Economic Forum, NBS, ŠÚ SR, Slovak Credit Bureau či Slovak Business Agency. Z celkového počtu 122 ukazovateľov mal najvyššie zastúpenie hodnotených ukazovateľov princíp „podnikanie“ s počtom 20 ukazovateľov (16,4 %) nasledovaný princípmi „prístup k financovaniu“ a „zručnosti a inovácie“ s 18 hodnotenými ukazovateľmi (14,8 %). Najnižší počet ukazovateľov hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE bol obsiahnutý v princípe „druhá šanca“ – v počte 6 ukazovateľov (4,9 %).

Graf č. 1: **Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE**

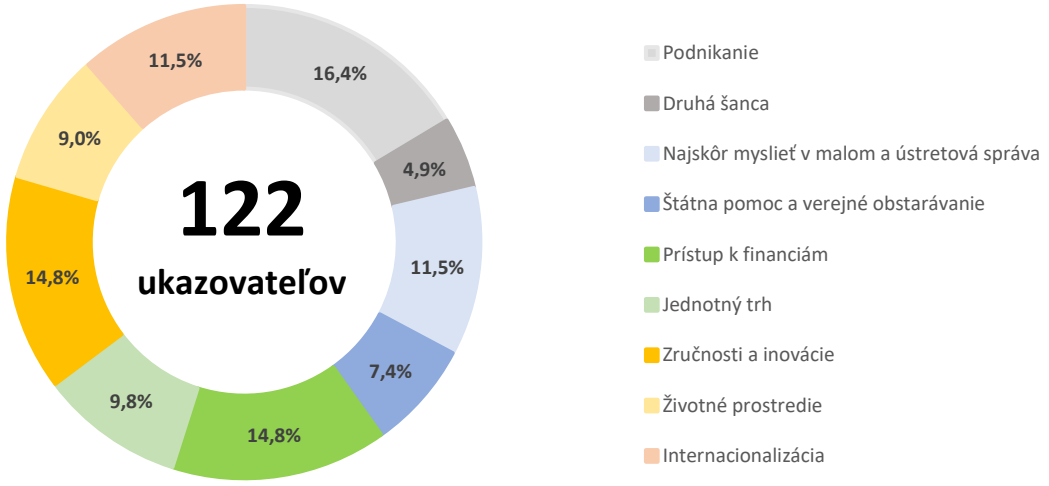

Zdroj: vlastné spracovanie

Vzhľadom na rôznu periodicitu a disponibilitu dát vstupujúcich do hodnotených ukazovateľov sa celkový počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania v jednotlivých rokoch hodnotenia odlišoval. Z celkového počtu 122 hodnotených ukazovateľov bolo za rok 2019 k dispozícii 80 ukazovateľov na úrovni SR a 63 ukazovateľov na úrovni priemeru krajín EÚ. Celkový počet disponibilných ukazovateľov v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia je uvedený v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tab. č. 1: **Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania**

Číslo princípu	Názov princípu	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
1	Podnikanie	17	14	19	16	19	16	19	16	20	17	14	11
2	Druhá šanca	4	3	5	3	6	4	6	4	6	4	6	4
3–4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	10	9	13	12	12	11	13	12	11	11	13	13
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	2	4	4	4	3	5	4	6	5	7	6
6	Prístup k financiám	15	13	17	15	17	15	18	16	17	15	15	10
7	Jednotný trh	9	7	11	8	10	8	10	8	8	6	8	6
8	Zručnosti a inovácie	14	11	11	9	17	14	10	8	10	8	7	5
9	Životné prostredie	6	3	11	8	6	3	11	8	4	3	1	1
10	Internacionalizácia	6	4	14	11	7	5	12	10	3	1	9	7
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		**83**	**66**	**105**	**86**	**98**	**79**	**104**	**86**	**85**	**70**	**80**	**63**

Zdroj: vlastné spracovanie

Uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku v roku 2019 bolo hodnotené z hľadiska dvoch dimenzií:

a) hodnotenie ukazovateľov v **priestore** – pozostáva zo vzájomnej komparácie ukazovateľov porovnateľných na medzinárodnej úrovni. Výsledkom je identifikácia pozície SR v rámci krajín Európskej únie za pomoci kvantifikácie priemeru krajín EÚ. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom komparácie dosiahnutých výsledkov SR s priemerom EÚ je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 2: **Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ**

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Podnikanie	14	16	16	16	17	11
2	Druhá šanca	3	3	4	4	4	4
3–4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	9	12	11	12	11	13
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	4	3	4	5	6
6	Prístup k financiám	13	15	15	16	15	10
7	Jednotný trh	7	8	8	8	6	6
8	Zručnosti a inovácie	11	9	14	8	8	5
9	Životné prostredie	3	8	3	8	3	1
10	Internacionalizácia	4	11	5	10	1	7
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		**66**	**86**	**79**	**86**	**70**	**63**

Zdroj: vlastné spracovanie

b) hodnotenie ukazovateľov v **čase** – sa zameriava na hodnotenie vývoja analyzovaných ukazovateľov na Slovensku počas určitého časového obdobia. Pre potreby auditu sme sa zamerali na hodnotenie z pohľadu medziročnej zmeny a strednodobého trendu. Medziročná zmena predstavuje rozdiel medzi posledným a predposledným dostupným rokom. Strednodobý trend predstavuje rozdiel medzi posledným a prvým dostupným rokom v priebehu rokov 2014 – 2019. Strednodobý trend tak zohľadňuje vývoj uplatňovania princípov SBAfE v dlhšom časovom horizonte ako medziročná zmena. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom hodnotenia vývoja uplatňovania princípov SBAfE v SR je uvedený v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tab. č. 3: **Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR**

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Podnikanie	17	19	19	19	20	14
2	Druhá šanca	4	5	6	6	6	6
3–4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	10	13	12	13	11	13
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	4	4	4	6	7
6	Prístup k financiám	15	17	17	18	17	15
7	Jednotný trh	9	11	10	9	8	8
8	Zručnosti a inovácie	14	10	17	10	10	7
9	Životné prostredie	6	11	6	11	4	1
10	Internacionalizácia	6	14	7	12	3	9
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		**83**	**104**	**98**	**102**	**85**	**80**

Zdroj: vlastné spracovanie

Do auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE podľa Slovak Business Agency vstupovalo celkom 122 ukazovateľov – z nich bolo 104 ukazovateľov použitých na hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE v priestore (na porovnanie SR vs. EÚ) a 119 ukazovateľov na hodnotenie vývoja ukazovateľov SR v čase (v priebehu rokov 2014 – 2019). Podiel ukazovateľov vstupujúcich do spracovania v členení podľa hodnotených dimenzií znázorňuje graf č. 2.

Graf č. 2: **Podiel ukazovateľov vstupujúcich do spracovania podľa hodnotených dimenzií**

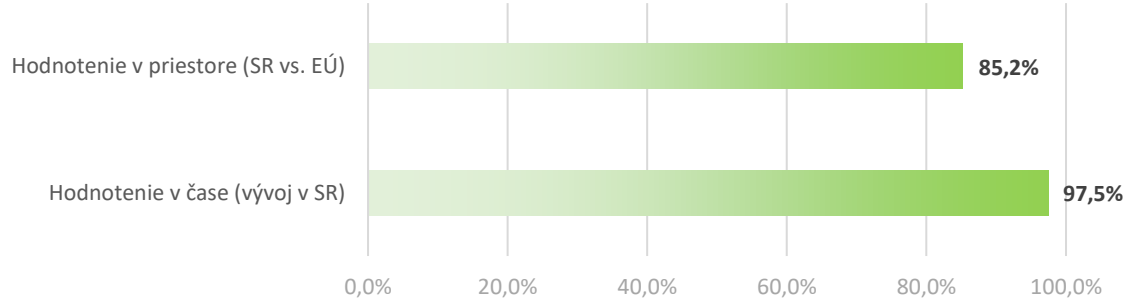

Zdroj: vlastné spracovanie

3.1 Podnikanie

Podstatou princípu SBAfE s názvom „podnikanie“ je ***vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie***.

Podľa Európskej komisie je potrebné ľudí v Európe nabádať, aby si uvedomovali, že podnikanie je atraktívnou kariérnou voľbou, v ktorej môžu kvalifikovaní ľudia premeniť svoje ambície na podnikateľské úspechy. Za problematickú oblasť pritom považuje systém vzdelávania – predovšetkým vo väzbe na učebné osnovy, ktoré neposkytujú základné informácie a zručnosti potrebné pre podnikanie. So starnutím obyvateľstva v Európe je tiež spojené riziko odchodu vysokého podielu podnikateľov do dôchodku, čo by sa okamžite prejavilo v ekonomike celej Európy – z toho dôvodu považuje za nevyhnutné minimalizovať ťažkosti s prevodom podnikov a podporovať rozvoj rodinných podnikov. Súčasne je nevyhnutné venovať náležitú pozornosť ženám, mladým ľuďom a imigrantom, ktorí predstavujú podľa Európskej komisie skupiny obyvateľov s dosiaľ neuplatneným, ale

vysokým podnikateľským potenciálom. Na podporu MSP v tejto oblasti je cieľom členských krajín EÚ:

- podnecovať inovačné a podnikateľské zmýšľanie medzi mladými ľuďmi zaradením podnikania (ako kľúčovej kompetencie) do učebných osnov;
- zabezpečiť správne začlenenie významu podnikania do školiaceho programu pre učiteľov;
- zlepšiť spoluprácu s podnikateľskou obcou za účelom tvorby stratégií podnikateľského vzdelávania na všetkých úrovniach;
- zabezpečiť, aby dane nepredstavovali zbytočné prekážky pri prevode podnikov;
- zaviesť systémy spájania prevoditeľných podnikov s potenciálnymi podnikateľmi;
- poskytovať mentoring a podporu pri prevode podnikov;
- poskytovať mentoring a podporu ženám – podnikateľkám a imigrantom, ktorí majú ambíciu stať sa podnikateľmi.

Hodnotenie uplatňovania princípu „podnikanie“ na Slovensku

V roku 2019 dosiahlo Slovensko lepšie hodnoty ako priemer krajín EÚ v štyroch z jedenástich ukazovateľov. Slovenské MSP sa vyznačujú dlhodobo vyššou podnikateľskou aktivitou v počiatočnom štádiu, čo potvrdili aj výsledky roku 2019. Napriek medziročnému poklesu, je podiel Slovákov so zámerom podnikať stále vyšší ako zaznamenaný európsky priemer, čo súvisí čiastočne aj so zvýšeným sebavedomím podnikať. Podľa výsledkov prieskumu GEM Slováci veria svojim schopnostiam na začiatok podnikania viac ako obyvatelia iných krajín EÚ. Pozitívne možno vnímať aj vyššiu hodnotu ukazovateľa miery očakávanej tvorby pracovných miest. Jednou z kľúčových priorít Small Business Act, v ktorej Slovensko však dlhodobo zaostáva za ostatnými krajinami EÚ je podnikateľské vzdelávanie. Napriek medziročnému zlepšeniu hodnotených ukazovateľov, podnikateľské vzdelávanie na základných školách a post-sekundárnej úrovni stále nedosiahlo ani priemer EÚ. Slováci taktiež vnímajú príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne v porovnaní s priemerom EÚ výrazne negatívnejšie – len 36,0 % slovenskej populácie vnímalo v roku 2019 príležitosti v mieste svojho bydliska pozitívne, čo je výrazne menej ako v iných krajinách EÚ. V porovnaní so zvyškom EÚ je na Slovensku nižší podiel ľudí, pre ktorých je podnikanie žiadúcou kariérnou voľbou. Uvedené potvrdzujú aj prieskumy Slovak Business Agency, ktoré uvádzajú, že väčšina ľudí chce byť zamestnaná ako podnikať. Napriek tomu, že sa Slováci vyznačujú väčšou mierou sebavedomia v podnikaní, miera zavedeného vlastného podnikania na Slovensku je dlhodobo pod priemerom EÚ. Za zmienku stojí aj fakt, že podnikaniu Slováci nevenujú mediálnu pozornosť v takej miere ako iné členské krajiny EÚ a ani neprikladajú úspešnému podnikaniu taký vysoký spoločenský status ako rezidenti iných krajín EÚ.

Porovnanie výsledkov hodnotených ukazovateľov princípu „podnikanie“ v SR a EÚ v období rokov 2014 – 2019 je uvedené v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tab. č. 4: **Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,9	7,8	9,6	7,8	9,5	7,8	11,8	8,3	12,1	7,6	13,3	9,6
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,5	0,6	0,5	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,8	6,7	5,7	6,7	6,1	6,7	10,0	7,1	4,6	6,9	5,9	8,1
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,8	47,9	51,3	47,9	41,8	47,9	47,5	50,3	49,6	48,5	–	–
Zámer podnikať	%	15,1	12,1	15,7	12,1	8,0	12,1	9,0	11,2	19,2	13,6	13,6	13,1
Podnikanie ako žiadúca kariérna voľba	%	45,4	56,9	50,8	56,9	50,6	56,9	47,6	58,6	46,9	59,8	42,4	58,2
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,1	66,6	64,2	66,6	60,1	66,6	60,0	67,0	60,4	69,2	58,4	63,1
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,6	53,3	54,0	53,3	60,9	53,3	59,0	55,6	53,9	56,9	–	–
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,5	36,0	26,4	36,4	23,0	36,7	25,8	42,6	37,4	44,2	36,0	53,1
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,4	41,8	52,4	42,5	44,0	43,7	48,5	44,0	53,3	44,4	53,1	51,5
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	–	–	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	2,1	1,7	2,1	1,9	2,2
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	–	–	2,5	2,8	2,8	2,8	2,8	2,9	2,3	2,9	2,7	2,8
Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	–	–	–	–	–	–	–	–	27,1	21,5	26,2	23,0
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,5	9,2	12,2	9,9	12,8	10,8	13,0	11,5	13,0	11,9	–	–
Miera vzniku	%	19,8	10,7	12,1	10,1	11,0	10,4	13,7	10,5	12,6	10,7	–	–
Miera zániku	%	10,4	8,5	9,2	8,1	9,9	8,7	11,1	8,8	9,6	9,5	–	–
Miera podnikateľskej aktivity	%	17,6	11,5	17,9	13,6	18,1	13,9	19,3	12,5	20,2	15,6	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov GEM a Eurostatu

Slovensko implementovalo v sledovanom období na podporu podnikania množstvo opatrení. Za najvýznamnejšie možno považovať zriadenie jednotného miesta „one-stop-shop“ s názvom „Národné podnikateľské centrum“ pod záštitou SBA, ktoré podporuje MSP poskytovaním širokého spektra služieb - krátkodobým i dlhodobým poradenstvom, organizovaním podujatí za účelom rozšírenia poznatkov, organizovaním aktivít pre študentov stredných a vysokých škôl na podporu podnikateľského vzdelávania atď. Súčasťou Národného podnikateľského centra sú aj programy na podporu MSP v rôznych štádiách životného cyklu. Medzi ďalšie významné iniciatívy možno zaradiť „Schému na podporu rodinného podnikania“ či „Schému na podporu start-upov“ (2017 - 2020). Ďalšie dve významné iniciatívy – na podporu sociálnych podnikov a zvládnutie generačnej výmeny v rodinných podnikoch – boli prijaté v roku 2018. V roku 2019 došlo v oblasti sociálneho podnikania tiež k schváleniu novely, ktorej cieľom bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky, vytvoriť vhodné podmienky na jej rozvoj a zvýšiť zamestnanosť. Podpora podnikania pod záštitou Slovak Business Agency sa v roku 2019 zameriavala na podporu úspešnej podnikateľskej praxe a podporu internetovej ekonomiky – t. j. poskytovanie podporných služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb. Ukazovatele hodnotiace uplatňovanie princípu „podnikanie“ dosahovali v sledovanom období (2014 – 2019) prevažne pozitívny trend vývoja. V strednodobom horizonte došlo na Slovensku k zvýšeniu podnikateľskej aktivity (aj v počiatočnom štádiu), zvýšeniu príležitostí na začiatok podnikania vo svojom regióne či zníženiu miery zániku. Na druhej strane, v porovnaní s rokom 2014 bola ambícia podnikať u Slovákov o niečo nižšia – zníženie bolo zaznamenané nielen na úrovni ukazovateľov zámeru podnikať a miery

zavedeného vlastného podnikania, ale aj u ukazovateľa hodnotiaceho % populácie, ktorá považuje podnikanie ako žiadúcu kariérnu voľbu.

Tab. č. 5: **Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,9	9,6	9,5	11,8	12,1	13,3	1,2	↑	2,4	↗
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,0	=	0,1	↗
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,8	5,7	6,1	10,0	4,6	5,9	1,3	↑	-1,9	↘
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,8	51,3	41,8	47,5	49,6	–	2,1	↑	-2,3	↘
Zámer podnikať	%	15,1	15,7	8,0	9,0	13,7	13,6	-0,1	↓	-1,5	↘
Podnikanie ako žiadúca kariérna voľba	%	45,4	50,8	50,6	47,6	46,9	42,4	-4,5	↓	-3,0	↘
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,1	64,2	60,1	60,0	60,4	58,4	-2,0	↓	0,4	↗
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,6	54,0	60,9	59,0	53,9	–	-5,1	↓	1,4	↗
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,5	26,4	23,0	25,8	37,4	36,0	-1,4	↓	12,5	↗
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,4	52,4	44,0	48,5	53,3	53,1	-0,2	↓	-1,3	↘
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	–	2,0	2,1	2,0	1,7	1,9	0,3	↑	-0,1	↘
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	–	2,5	2,8	2,8	2,3	2,7	0,4	↑	0,3	↗
Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	–	–	–	–	27,1	26,2	-0,9	↓	-0,9	↘
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,5	12,2	12,8	13,0	13,0	–	0,0	=	1,5	↗
Miera vzniku	%	19,8	12,1	11,0	13,7	12,6	–	-1,1	↓	-7,2	↘
Miera zániku	%	10,4	9,2	9,9	11,1	9,6	–	-1,5	↓	-0,8	↘
Miera podnikateľskej aktivity	%	17,6	17,9	18,1	19,3	20,2	–	0,9	↑	2,6	↗
Počet vzniknutých MSP	abs.	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	6 808,0	↑	25 866,0	↗
Počet zaniknutých MSP	abs.	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	56 097	3 929,0	↑	191,0	↗
Počet aktívnych MSP	abs.	565 241	531 063	557 122	567 131	559 841	595 371	35 530,0	↑	30 130,0	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov GEM, Eurostatu a SBA

Slovensko na základe dosiahnutých hodnôt ukazovateľov uplatňovania princípu „podnikanie“ možno zaradiť rovnako ako v predchádzajúcom roku mierne pod priemer EÚ. Situácia sa v medziročnom porovnaní nijak zásadne nezmenila – polovica ukazovateľov zaznamenala zlepšenie, polovica zhoršenie. Napriek tomu, že ukazovatele dostupné za rok 2019 radia Slovensko v danom princípe pod priemer EÚ, vývoj ukazovateľov dostupných s časovým oneskorením (aktuálne dostupné len za rok 2018) naznačuje, že situácia na Slovensku je v niektorých aspektoch hodnotenia lepšia ako v ostatných krajinách EÚ. Pozitívne možno vnímať aj medziročné zlepšenie v dosiaľ zanedbávanej a žiaľ, v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ, stále zanedbanej oblasti – podnikateľskom vzdelávaní.

Príklady dobrej praxe

Estónsko dosahuje v oblasti podpory prístupu k podnikaniu výrazne nadpriemerné hodnoty. Vďačí tomu aj vládnej iniciatíve „Startup Estónsko“, ktorá zahŕňa programy odbornej prípravy pre začínajúce firmy, opatrenia na prilákanie investorov do Estónska a služby na zrýchlenie podnikania v kombinácii so štartovacím a rizikovým kapitálom v počiatočnej fáze.

Rovnako ako Estónsko, tak aj ***Írsko*** patrí v danej oblasti medzi lídrov dosahujúcich výrazne nadpriemerné výsledky. Írsko ešte v roku 2018 prijalo iniciatívu zameranú na spojenie Írskeho technologického investora, ktorý investuje do mladých digitálnych spoločností alebo startupov s EnterpriseIreland – vládnou agentúrou zodpovednou za rozvoj a rast írskych podnikov na svetových trhoch s cieľom spustiť nový program. Cieľom programu je poskytnúť začínajúcim podnikateľom pomoc, aby sa rýchlejšie zorientovali v tom, čo môže spoločnosť ponúknuť zákazníkom, uchopiť ich stratégiu rastu a pomôcť vyrovnať sa s požiadavkami investorov a trhu. Okrem toho poskytuje začínajúcim podnikom počiatočné financovanie prostredníctvom „Konkurenčného štartovacieho fondu“ slúžiace na uvedenie výrobkov a služieb na trh.

Nemecko síce nemožno zaradiť medzi najúspešnejšie krajiny v uvedenej oblasti, avšak v minulosti spustilo národnú kampaň GO!, ktorej cieľom je podpora začínajúcich podnikov, posilnenie kultúry podnikania v Nemecku a povzbudenie ľudí, aby začali podnikať a uplatnili svoje vlastné nápady. Iniciatíva spája niekoľko existujúcich a nových opatrení v desiatich oblastiach zamerania. Tieto oblasti zahŕňajú zlepšenie sociálneho a politického uznania SZČO, poskytovanie ekonomických poznatkov a podnikateľského myslenia, zjednodušenie nástupníctva spoločností, zlepšenie prostredia pre zakladanie podnikov a povzbudzovanie žien a migrantov, aby začali podnikať. Jeho cieľom je tiež zjednodušiť zakladanie živností a firiem a zlepšovať podmienky pre financovanie v začiatkoch podnikania.

3.2 Druhá šanca

Princíp „druhá šanca“ spočíva v zabezpečení takých podmienok, ***aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu***.

Podľa Európskej komisie tvoria bankroty približne 15 % zo všetkých prípadov zániku spoločností. Každoročne sa týkajú cca. 700 000 MSP, čo ročne predstavuje 2,8 milióna pracovných miest v celej Európe. Obavy z neúspechu a nedôvera voči obchodným partnerom, ktorí niekedy v minulosti zbankrotovali spôsobuje, že takmer polovica Európanov by váhala so zadaním objednávky takejto spoločnosti. Novému podnikateľskému začiatku neprospievajú ani zdĺhavé konkurzné konania. V súvislosti s novým začiatkom a podporou čestných podnikateľov, ktorí zbankrotovali je cieľom členských krajín EÚ:

- podporovať pozitívny prístup spoločnosti k podnikateľom, ktorým bolo umožnené začať odznova (napr. formou informačných kampaní);
- zamerať sa na dokončenie všetkých právnych postupov umožňujúcich likvidáciu podniku z dôvodu neúmyselného bankrotu do 1 roka;
- zabezpečiť rovnaký základ pre začínajúcich a nanovo začínajúcich podnikateľov vrátane všetkých režimov podpory.

Hodnotenie uplatňovania princípu „druhá šanca“ na Slovensku

Podmienky pre nový začiatok podnikania na Slovensku nie sú ideálne a vývoj dosiahnutých ukazovateľov v roku 2019 ani nenaznačuje, že by sa situácia na Slovensku v tomto smere nejakým spôsobom zlepšovala. Práve naopak. V porovnaní s rokom 2018 u Slovákov výrazne vzrástol strach zo zlyhania, ktorý prekročil aj priemer krajín EÚ. Keď k zlyhaniu dôjde, slovenských podnikateľov čaká časovo a finančne náročný proces vyriešenia platobnej

neschopnosti. V porovnaní s európskym priemerom je čas na vyriešenie platobnej neschopnosti na Slovensku už dlhodobo dvakrát dlhší – dosahuje až 4 roky, čo výrazne prevyšuje cieľ stanovený členskými krajinami EÚ. Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti sú v porovnaní s priemerom EÚ taktiež dlhodobo vyššie a prakticky nemenné – cca o 8 p. b.

Tab. č. 6: **Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,4
Strach zo zlyhania	%	36,0	40,7	33,7	40,7	39,7	40,7	32,8	38,0	38,5	44,2	43,7	41,0
Index platobnej neschopnosti	bod	–	–	–	–	13,0	11,8	13,0	11,9	13,0	11,8	13,0	11,7

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business) a GEM

V roku 2014 stanovilo MS SR na základe iniciatívy „Nový prístup k neúspechu v podnikaní a platobná neschopnosť“ minimálne normy v oblasti predkonkurzných konaní a druhej šance pre čestných podnikateľov. Zdá sa však, že tieto normy v súčasnosti nedostatočne zohľadňujú potreby podnikateľov a neprispievajú ani k zlepšeniu vybraných ukazovateľov – čas aj náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti boli na Slovensku podľa údajov EK v období rokov 2014 – 2019 nemenné. Strach zo zlyhania sa u slovenských podnikateľov však medziročne a aj v strednodobom horizonte zvýšil a po prvý raz v sledovanom období prevýšil európsky priemer. Jediným ukazovateľom, ktorý zaznamenal zlepšenie je pokles podielu konkurzov MSP na celkovom počte zánikov. Podiel povolených reštrukturalizácií MSP na celkovom počte zánikov mal naďalej klesajúci trend. Vývoj ukazovateľov princípu „druhá šanca“ na Slovensku v období rokov 2014 – 2018 je uvedený v tabuľke č. 7.

Tab. č. 7: **Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	0,0	=	0,0	=
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	0,0	=	0,0	=
Strach zo zlyhania	%	36,0	33,7	39,7	32,8	29,4	43,7	14,3	↑	7,7	↗
Index platobnej neschopnosti	bod	–	–	13,0	13,0	13,0	13,0	0,0	=	0,0	=
Podiel konkurzov MSP na celkovom počte zánikov	%	0,73	0,82	0,51	0,54	0,48	0,43	-0,05	↓	-0,30	↘
Podiel povolených reštrukturalizácií MSP na celkovom počte zánikov	%	–	0,21	0,13	0,09	0,03	0,02	-0,01	↓	-0,19	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), GEM, ŠÚ SR a Slovak Credit Bureau

Okrem spomenutej iniciatívy z roku 2014 neboli na Slovensku v sledovanom období prijaté žiadne ďalšie iniciatívy s priamym dopadom na uľahčenie znovupodnikania. Negatívne možno vnímať aj absenciu mechanizmu včasného varovania, ktorý by zabránil potenciálnemu bankrotu podniku. Uplatňovanie princípu „druhá šanca“ na Slovensku tak už dlhodobo nie je uspokojivé, čo potvrdzujú aj výsledky EK, ktoré zaradzujú SR v danom princípe pod priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Slovinsko prijalo zákon o povinnej likvidácii, čím výrazne zjednodušilo postup pri vyrovnaní dlhu. Taktiež zaviedlo nové preventívne opatrenie pri postupe reštrukturalizácie, ktoré umožňuje, aby v prípade, ak sa podnik dostane do platobnej neschopnosti mohol v priebehu jedného roka prijať príslušné opatrenia na reštrukturalizáciu svojich finančných záväzkov. Výsledkom zavedenia týchto opatrení je krátky čas na vyriešenie platobnej neschopnosti – na úrovni 0,8 roka a výrazné zníženie nákladov.

Dánsko sa vyznačuje prepracovaným systémom včasného varovania, ktorý napomáha podnikom v núdzi. Jeho cieľom je pomôcť podnikateľom prekonať finančné ťažkosti a podniknúť kroky, ktoré zamedzia úpadku či bankrotu firmy. Tento systém je založený na troch pilieroch – konzultantoch poskytujúcich bezplatné poradenstvo, sieti viac ako 100 ďalších dobrovoľníkov poskytujúcich poradenstvo a koučing počas stabilizácie podniku a sieti 20 právnikov poskytujúcich právne poradenstvo.

Írsko je jedným z mala členských krajín, ktoré sú ústretové k podnikateľom, ktorí už raz zlyhali. V roku 2015 prijalo niekoľko legislatívnych opatrení, ktorými došlo k zníženiu trvania konkurzu z 3 rokov na 1 rok a zároveň skráteniu doby úhrady veriteľom z akýchkoľvek príjmov konkurznej osoby z 5 rokov na 3 roky. Taktiež sa zvýšil strop pre oznámenie o odpustení dlhu z pôvodných 20 000 Eur na 35 000 Eur.

3.3 Najskôr myslieť v malom a ústretová správa

Podstatou týchto princípov je ***vytvárať pravidlá podľa zásady najskôr myslieť v malom*** a súčasne ***zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP***.

Ambíciou Európskej komisie v rámci princípu ***„najskôr myslieť v malom“*** je, aby sa v návrhoch právnych predpisov zohľadňovali charakteristické črty MSP a zjednodušilo existujúce regulačné prostredie. Podľa zistení Európskej komisie je najväčšou prekážkou európskych MSP neúmerná regulačná a administratívna záťaž, ktorej rozdiel sa s pribúdajúcou veľkosťou podniku ešte prehlbuje. V súvislosti s implementáciou princípu „najskôr myslieť v malom“ si členské krajiny EÚ vytýčili hneď niekoľko cieľov:

- minimalizovať náklady a záťaž pre podniky za pomoci rozumnej kombinácie nástrojov;
- posudzovať vplyv pripravovaných legislatívnych a administratívnych iniciatív na MSP (tzv. MSP test) a zohľadňovať ich výsledky v procese samotnej prípravy;
- konzultovať legislatívne a administratívne návrhy s dopadom na MSP so zúčastnenými stranami vrátane organizácií MSP v časovom predstihu najmenej 8 týždňov pred ich predložením;
- využívať osobitné opatrenia pre MSP – obmedzenia, prechodné obdobia a výnimky v prípadoch, ak ide o informačné a oznamovacie povinnosti;
- zvážiť potrebu zavedenia spoločných dátumov uplatňovania a prípravy výročného vyhlásenia o nadobudnutí účinnosti právnych predpisov;
- využívať flexibilné ustanovenia pri implementácii právnych predpisov EÚ a vyhýbať sa ukladaniu dodatočných požiadaviek.

V rámci princípu ***„ústretová správa“*** je snahou Európskej komisie v čo najväčšej miere uľahčiť MSP život predovšetkým výraznou podporou riešení, ktoré ponúkajú elektronická štátna správa a jednotné kontaktné miesta. Moderné a ústretové orgány verejnej správy môžu významne prispieť k úspechu a rastu MSP tým, že im ušetria čas a peniaze, ktoré môžu podniky investovať do inovácií a tvorby pracovných miest, pričom túto úsporu môžu dosiahnuť práve elektronizáciou služieb štátnej správy a zavedením jednotných kontaktných miest. V rámci uvedeného princípu si členské krajiny EÚ stanovili nasledujúce ciele:

- znížiť výšku poplatkov za registráciu obchodnej spoločnosti;
- skrátiť čas potrebný na založenie obchodnej spoločnosti za menej ako 1 týždeň;
- urýchliť proces zakladania podniku znížením a zjednodušením udeľovania živnostenských oprávnení a povolení;
- nepožadovať informácie, ktorými verejná správa už disponuje;
- zaistiť, že štátny, regionálny alebo miestny štatistický úrad nepožiadajú mikropodnik o účasť na štatistickom zisťovaní viac ako raz za tri roky v prípade, že si to potreba nevyžaduje inak;
- zriadiť kontaktné miesto, na ktoré sa môžu zúčastnené strany obrátiť v súvislosti s pravidlami alebo postupmi, ktoré považujú za neprimerané a/alebo obmedzujúce činnosť MSP;
- zabezpečiť úplnú a včasnú implementáciu smernice o službách vrátane zriadenia miest jediného kontaktu.

Hodnotenie uplatňovania princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ na Slovensku

Podľa indexu Doing Business je začiatok podnikania na Slovensku spojený s náročnejším časovým a administratívnym procesom - a to aj napriek medziročnému skráteniu času potrebného na začiatok podnikania v roku 2019 (z 26,5 dní na 21,5 dní). Proces spojený so štartom podnikania na Slovensku je v porovnaní s priemerom EÚ takmer dvojnásobne pomalší a obsahuje aj viac procedúr (7 vs. 5,3). Okrem toho si vyžaduje vyšší počiatočný kapitál ako v iných krajinách EÚ. Na druhej strane náklady na začiatok podnikania sú na Slovensku nižšie ako v EÚ. Okrem nižších nákladov na začatie podnikania sa Slovensko vyznačuje aj kratším časom potrebným na prevod majetku, nižšími nákladmi na prevod majetku ako aj nižším počtom daňových platieb za rok. V priebehu roku 2019 došlo súčasne k výraznému zníženiu nákladov na vymáhanie zmlúv (medziročne o 10,1 p. b.), ktoré po prvý raz v sledovanom období zaznamenali nižšiu úroveň ako zaznamenaný priemer EÚ. Za dlhodobo pretrvávajúci problém v uplatňovaní princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ na Slovensku možno označiť rýchlo sa meniacu legislatívu, zložitosť administratívnych procesov a vo väčšej miere zaťažujúce regulačné bremeno. V roku 2019 považovalo rýchlo sa meniacu legislatívu za problém až 77,0 % respondentov a 74,0 % označilo za problém administratívne procesy.

Tab. č. 8: **Porovnanie ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretová správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Čas potrebný na začatie podnikania	deň	26,5	13,3	26,5	12,4	26,5	11,9	26,5	11,9	26,5	12,9	21,5	11,9
Náklady na začatie podnikania (% príjmu/1 obyvateľa)	%	1,5	4,1	1,5	3,7	1,1	3,7	1,1	3,4	1,0	3,3	1,0	3,1
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	–	–	–	–	6,0	4,9	6,0	5,3	7,0	5,4	7,0	5,3
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky/1 obyvateľa)	%	19,2	10,4	19,2	11,3	18,5	10,7	17,8	10,9	17,2	10,1	15,4	8,1
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,5	27,7	16,5	25,6	16,5	23,0	16,5	23,8	16,5	24,5	16,5	27,1
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,0	4,7	0,0	4,5	0,0	4,5	0,0	4,8	0,0	4,8	0,0	4,8
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,0	12,5	20,0	11,7	10,0	10,9	8,0	11,3	8,0	11,5	8,0	10,3
Čas potrebný na zaplatenie daní	h/rok	207,0	192,6	207,0	189,2	188,0	185,6	192,0	175,6	192,0	171,4	192,0	171,6
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohľ.)	%	30,0	21,5	30,0	21,5	30,0	21,9	30,0	22,0	30,6	21,3	20,5	21,2
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	–	–	76,0	64,0	–	–	70,0	61,0	–	–	77,0	63,0
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	–	–	82,0	62,0	–	–	72,0	60,0	–	–	74,0	62,0
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	bod	2,4	3,2	2,4	3,2	2,3	3,3	2,4	3,3	2,5	3,4	2,4	3,4
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	bod	–	–	2,7	2,7	2,2	2,7	–	–	2,0	2,6	1,8	2,4

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report) a GEM

Napriek tomu, že v minulosti došlo k prepracovaniu 8 smerníc v oblasti práva týkajúc sa vytvorenia a registrácie spoločností, ochrany investorov, fúzií a vykazovania za účelom zjednodušenia platných pravidiel EÚ pre s.r.o. a a.s., slovenským podnikateľom najviac sťažovala a dlhodobo stále sťažuje podnikanie regulačná záťaž a byrokracia. Proti neprimeranej regulácii a byrokracii bojuje Centrum lepšej regulácie SBA, ktoré sa v rámci svojich aktivít pravidelne zameriava na posudzovanie vplyvu legislatívnych a administratívnych zmien na MSP prostredníctvom testov MSP. Významnú úlohu v znižovaní regulačnej záťaže zohráva taktiež Stratégia lepšej regulácie RIA 2020, ktorá sa zameriava na uľahčovanie podnikania odbúravaním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie. V roku 2018 bol zavedený Antibyrokratický zákon („jedenkrát a dosť“), ktorý požaduje, aby orgány verejnej správy skontrolovali dostupnosť údajov vo verejnom informačnom systéme predtým ako požiadajú občanov a podniky o tieto informácie či Zákon o duálnom vzdelávaní zameraný na odbúranie administratívnych a právnych prekážok a zvýšenie spolupráce v odbornom vzdelávaní medzi školami a zamestnávateľmi. Medzi opatrenia prijaté v uvedenej oblasti možno zaradiť aj zriadenie tzv. kontrolného zoznamu povinností podnikateľa, ktorý predstavuje súhrn požiadaviek a osvedčených postupov na podnikanie v príslušnom sektore a poskytovanie poradenstva z hľadiska ochrany verejného zdravia, ktorého cieľom je zvýšiť informovanosť o právnych predpisoch týkajúcich sa zdravotných požiadaviek súvisiacich s podnikaním. V roku 2019 sa v snahách o odstránenie neprimeranej regulácie či zníženie administratívnej záťaže podnikateľov pokračovalo. Boli schválené ďalšie akčné plány na znižovanie regulačného zaťaženia MSP – jedným z najvýznamnejších je schválenie tretieho antibyrokratického balíčka, ktorý sa zameriava na elektronizáciu služieb a zefektívnenie procesov pri začatí podnikania a otváraní prevádzok. Súčasne došlo k prísnejšiemu uplatňovaniu zásady „jedenkrát a dosť“ – predovšetkým v oblasti príspevkov na zdravotnú starostlivosť a sociálne zabezpečenie prostredníctvom prísnejšej elektronickej kontroly verejných databáz. Okrem antibyrokratického balíčka boli prijaté aj novely odbremeňujúce podnikateľov od administratívnych povinností využívaním informačných systémov verejnej

správy. Napriek tomu, že Európska komisia v minulosti radila Slovensko v uplatňovaní princípu „ústretová správa“ medzi najslabšie krajiny EÚ, za obdobie rokov 2014 – 2019 došlo na Slovensku k výraznému zlepšeniu, ktoré sa postupne začína prejavovať aj v hodnotených ukazovateľoch – skrátil sa čas potrebný na začatie podnikania, znížili sa náklady na začatie podnikania, znížila sa potreba minimálneho kapitálu, znížili sa náklady na vymáhanie zmlúv, znížil sa počet daňových platieb za rok ako aj čas, ktorý musia podnikatelia venovať úhrade daní.

Tab. č. 9: **Vývoj ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretová správa" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Čas potrebný na začatie podnikania	deň	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5	21,5	-5,0	↓	-5,0	↘
Náklady na začatie podnikania (% z príjmu/1 obyvateľa)	%	1,5	1,5	1,1	1,1	1,0	1,0	0,0	=	-0,5	↘
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	–	–	6,0	6,0	7,0	7,0	0,0	=	1,0	↗
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky/1 obyvateľa)	%	19,2	19,2	18,5	17,8	17,2	15,4	-1,8	↓	-3,8	↘
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5	0,0	=	0,0	=
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	=	0,0	=
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,0	20,0	10,0	8,0	8,0	8,0	0,0	=	-12,0	↘
Čas potrebný na zaplatenie daní	h/rok	207,0	207,0	188,0	192,0	192,0	192,0	0,0	=	-15,0	↘
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohľ.)	%	30,0	30,0	30,0	30,0	30,6	20,5	-10,1	↓	-9,5	↘
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	–	76,0	–	70,0	–	77,0	7,0	↑	1,0	↗
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	–	82,0	–	72,0	–	74,0	2,0	↑	-8,0	↘
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	bod	2,4	2,4	2,3	2,4	2,5	2,4	-0,1	↓	0,0	=
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	bod	–	2,7	2,2	–	2,0	1,8	-0,2	↓	-0,9	↘
Počet pod. subjektov, ktoré využili služby JKM	abs.	163 478	157 036	186 718	165 959	–	–	-20 759	↓	2 481	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report), GEM a MV SR

Slovensko zaznamenalo v uplatňovaní princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ za obdobie rokov 2014 – 2019 výrazný progres, avšak v porovnaní s inými krajinami EÚ malo v roku 2019 naďalej značné rezervy – najmä v rýchlosti času potrebného na začatie podnikania, regulácii, administratívnej záťaži či dynamike legislatívnych zmien, čo ho zaradilo pod priemer EÚ. V súvislosti s prijatím viacerých právnych úprav a iniciatív zameraných na zníženie regulácie, administratívnej záťaže a zjednodušenie podmienok pre začatie podnikania v roku 2020 možno v budúcnosti očakávať zlepšenie v hodnotených ukazovateľoch.

Príklady dobrej praxe

Medzi priekopníkov v uplatňovaní princípu „najskôr myslieť v malom“ možno jednoznačne zaradiť ***Poľsko***, ktoré v roku 2018 založilo novú nezávislú inštitúciu s názvom „Ombudsman pre malé a stredné podniky“. Táto inštitúcia je zodpovedná za presadzovanie práv MSP vrátane podpory slobody podnikania, dôvery medzi verejnou správou a podnikateľmi a spravodlivej hospodárskej súťaže. Ombudsman MSP sa zúčastňuje konzultácií

o navrhovaných zákonoch a zastupuje jednotlivé spoločnosti v konkrétnych sporoch s verejnou správou – slúži tak ako jedinečný „hlas“ v prostredí MSP.

Estónsko je jedným z lídrov v uplatňovaní princípu „ústretová správa“. Vyznačuje sa najkratším časom na zaplatenie daní a jedným z najnižších nákladov na registráciu nehnuteľnosti v EÚ. Zároveň sa vyznačuje aj najnižším podielom podnikateľov, ktorí považujú zložité administratívne postupy za problém. Vďačí tomu vyspelej a komplexnej elektronickej verejnej správe, ktorá spája údaje viacerých orgánov verejnej správy a umožňuje tak plnú elektronizáciu administratívnych procesov. Tento systém výmeny údajov je pomenovaný „X-Road“ a jeho podstatou je uviesť do praxe zásadu „len raz“. Okrem toho zahájilo Estónsko v roku 2016 projekt „nulovej byrokracie“, ktorý bol formálne dokončený v roku 2018, ale jeho odporúčania na zníženie administratívnej záťaže sa budú naďalej vykonávať až do roku 2021.

Spolu s Estónskom patrí medzi krajiny s najlepším hodnotením v princípe „ústretová správa“ ***Írsko***. Írsko zaznamenalo za posledné obdobie najvyšší rast v oblasti digitalizácie verejných služieb. Na základe stratégie údajov o verejnej službe 2019 – 2023 a zákona o zdieľaní a správe údajov došlo k vytvoreniu právneho základu na uplatňovanie zásady „iba raz“. Írsko je lídrom v poskytovaní služieb pre podnikateľov – úspešne zaviedlo JKM vo forme portálu na online udeľovanie licencií na podnikanie, ktorý je prepojený naprieč ministerstvami, agentúrami a licenčnými orgánmi.

3.4 Štátna pomoc a verejné obstarávanie

Cieľom princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ je ***uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP***.

Podľa Európskej komisie tvorí trh s verejným obstarávaním cca. 16 % HDP v EÚ. MSP bráni vo využívaní týchto príležitostí nedostatočná informovanosť, úradné postupy či preferencia veľkých podnikov. Jednou z priorít uvedeného princípu je tak vyvinúť výrazné úsilie na odstránenie pretrvávajúcich prekážok pri vstupe MSP na trhy s obstarávaním – najmä zjednodušením požiadaviek stanovených obstarávateľmi. Okrem nedostatočného využitia príležitostí na trhu s verejným obstarávaním je dokázané, že MSP využívajú štátnu pomoc len v obmedzenej miere. Príčin môže byť hneď niekoľko – absencia mechanizmov podpory pre MSP, často zdĺhavé a zložité postupy a v neposlednom rade nedostatok informácií o poskytovaných programoch pomoci. V nadväznosti na vymedzenú problematiku si vytýčili členské krajiny EÚ nasledujúce ciele:

- zriadiť elektronické portály za účelom zlepšenia prístupu k informáciám o možnostiach verejného obstarávania pod finančné limity EÚ;
- nabádať obstarávateľov k rozdeľovaniu zákaziek na viacero častí za účelom zviditeľnenia subdodávateľských príležitostí;
- pripomínať obstarávateľom povinnosť vyhýbať sa neprimeraným finančným požiadavkám a požiadavkám na odbornú spôsobilosť;
- podporovať konštrukčný dialóg a vzájomné porozumenie medzi MSP a veľkými zadávateľmi prostredníctvom informovanosti, školení, monitorovania a výmeny dobrej praxe;
- lepšie prispôsobiť štátnu pomoc potrebám MSP vrátane návrhov lepšie cielených opatrení.

Hodnotenie uplatňovania princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku

Slovensko zaznamenalo v roku 2019 lepšie výsledky ako priemer EÚ vo všetkých hodnotených ukazovateľoch okrem ukazovateľa hodnotiaceho kvalitu a stav vládnych podporných programov pre MSP. V porovnaní s priemerom EÚ sa tak vyznačovalo vyšším podielom podnikateľských subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch, vyšším podielom zákaziek rozdelených na časti, vyšším podielom ponúk MSP, ako aj vyšším podielom výhier MSP v tendroch. Napriek vyššiemu podielu výhier MSP v tendroch bol však objem jednotlivých zákaziek slovenských MSP (v porovnaní s veľkými podnikmi) nižší. Okrem uvedeného možno pozitívne vnímať aj nižšie priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov, ktoré predstavovalo v roku 2019 len 3 dni. Napriek priaznivým výsledkom dosiahnutým v oblasti verejného obstarávania, má Slovensko podľa Európskej komisie rezervy v oblasti kontroly, transparentnosti, digitalizácie a zeleného verejného obstarávania, ktorému sa v súvislosti so zohľadňovaním environmentálnych dopadov venuje čoraz väčšia pozornosť.

Tab. č. 10: **Porovnanie ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	–	–	37,0	37,0	–	–	31,0	32,0	–	–	39,0	30,0
Podiel MSP na celkovej hodnote udelených verejných zákaziek	%	–	–	–	–	–	–	26,6	51,4	–	–	–	–
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	–	–	–	–	–	–	–	–	29,9	29,9	31,0	29,6
Podiel ponúk MSP	%	–	–	–	–	–	–	–	–	78,8	72,5	74,0	71,4
Podiel výhier MSP v tendroch	%	–	–	–	–	–	–	–	–	77,0	57,3	75,0	58,0
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	27,9	5,0	12,6	13,0	10,7	3,0	9,3	4,0	8,1	3,0	9,0
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	2,26	2,84	2,25	2,68	2,06	2,71	1,99	2,75	2,06	3,33	2,35	2,86
Podiel pod. subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádz. 12 M	%	–	–	5,0	9,5	6,3	8,5	–	–	–	–	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia

V období rokov 2014 – 2019 prijalo Slovensko niekoľko iniciatív a legislatívnych úprav zameraných na podporu poskytovania štátnej pomoci a vyššiu účasť podnikov na verejnom obstarávaní. V roku 2014 došlo na základe Všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách k modernizácii štátnej pomoci, ktorej výsledkom bolo spresnenie všeobecných kritérií zlučiteľnosti s cieľom zefektívniť výdavky a zjednodušiť administratívu. Osobitná pozornosť bola venovaná sektoru poľnohospodárstva, v ktorom došlo k revízii a zjednodušeniu pravidiel o štátnej pomoci. Vplyvom zavedenia týchto opatrení sa mierne zvýšil záujem o verejnú podporu – z 5 % podnikateľských subjektov v roku 2015 na 6,3 % v roku 2016. K výraznej podpore uplatňovania princípu došlo v roku 2018, kedy bol rozšírený okruh subjektov investičnej pomoci za účelom minimalizácie regionálnych rozdielov z PO aj na FO – podnikateľov a tiež došlo k zlepšeniu prístupu sociálnych podnikov do procesu verejného obstarávania. V roku 2019 došlo k novelizácii zákona o verejnom obstarávaní[42], ktorou sa zvýšil finančný limit pre civilné podlimitné zákazky, predĺžila sa lehota uchovávania dokumentácie súvisiacej s verejným obstarávaním (z 5 na 10 rokov) a zmenila sa

[42] Zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

definícia elektronického trhoviska. V dôsledku elektronizácie verejného obstarávania došlo k zrušeniu tzv. dvojobálkového systému a zmene dynamického nákupného systému. Väčšina ukazovateľov hodnotiacich uplatňovanie princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ zaznamenala v roku 2019 zlepšenie – a to nielen v medziročnom porovnaní, ale aj strednodobom horizonte. V priebehu rokov 2014 – 2019 došlo k výraznému skráteniu priemerného oneskorenia platieb verejných orgánov (z 25 dní v roku 2014 na 3 dni v roku 2019), k zvýšeniu podielu podnikov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch, zvýšeniu zákaziek rozdelených na časti, zvýšeniu podielu MSP na VO, zvýšeniu podielu podnikov žiadajúcich resp. využívajúcich verejnú podporu a miernemu zvýšeniu kvality vládnych podporných programov. Mierne zhoršenie zaznamenali len dva ukazovatele – podielu ponúk MSP vo verejnom obstarávaní a podielu výhier MSP v tendroch. Vývoj ukazovateľov princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku v období rokov 2014 – 2019 je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 11: **Vývoj ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	–	37,0	–	31,0	–	39,0	8,0	↑	2,0	↗
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	–	–	–	–	29,9	31,0	1,1	↑	1,1	↗
Podiel ponúk MSP	%	–	–	–	–	78,8	74,0	-4,8	↓	-4,8	↓
Podiel výhier MSP v tendroch	%	–	–	–	–	77,0	75,0	-2,0	↓	-2,0	↓
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	5,0	13,0	3,0	4,0	3,0	-1,0	↓	-22,0	↘
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	2,3	2,3	2,1	2,0	2,1	2,4	0,3	↑	0,1	↗
Podiel pod. subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádz. 12 M	%	–	5,0	6,3	–	–	–	1,3	↑	1,3	↗
Podiel MSP na VO	%	–	–	70,7	88,9	94,3	91,6	-2,7	↓	20,9	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia, ÚVO

Napriek tomu, že verejné obstarávanie a štátna pomoc na Slovensku stále disponujú istými nedostatkami, iniciatívy a legislatívne zmeny prijaté v období rokov 2014 – 2019 mali pozitívny dopad na uplatňovanie princípu. Väčšina ukazovateľov zaznamenala v roku 2019 lepšie parametre ako priemer EÚ, čo radi Slovensko nad priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Česko je jednou z krajín EÚ, ktorá dosahuje v oblasti štátnej pomoci a verejného obstarávania výrazne nadpriemerné výsledky. Disponuje portálom elektronického verejného obstarávania a tiež predpismi na ochranu spoločností pred oneskorenými platbami. Od roku 2016 je v Česku v platnosti nový Zákon o verejnom obstarávaní č. 134/2016, ktorý sa nemalou mierou pričinil o zníženie administratívnej záťaže pri verejných obstarávaniach. Výsledkom je jeden z najvyšších podielov MSP zúčastňujúcich sa na verejných súťažiach v EÚ.

O výrazné zlepšenie v oblasti elektronizácie sa v uplynulom období postaralo aj ***Lotyšsko***, ktoré zaviedlo elektronický systém verejného obstarávania a súčasne prijalo hneď niekoľko právnych úprav zabezpečujúcich zníženie administratívnych nákladov. Elektronický systém verejného obstarávania zabezpečuje služby elektronickej aukcie, elektronického výberového konania, povinného elektronického oznámenia a elektronických ponúk.

Priekopníkom dosahujúcim výrazne nadpriemerné výsledky je ***Litva***. V roku 2017 dosiahla Litva druhý najvyšší podiel MSP na celkovej hodnote zákaziek spomedzi všetkých krajín EÚ. Je to spôsobené revidovaním zákona o VO, ktorý vyžaduje, aby sa zákazky rozdelili do častí na základe kvantitatívnych a kvalitatívnych kritérií pre ľahšie zapojenie sa MSP do VO. Aby sa predišlo nadmerným požiadavkám na finančnú kapacitu uchádzačov, zákon stanovuje minimálny požadovaný obrat na dvojnásobok odhadovanej hodnoty zákazky. Zákon taktiež umožňuje verejným obstarávateľom realizovať priame platby subdodávateľom. Celý proces VO sa pritom uskutočňuje online s vysokým dôrazom na uplatňovanie ekologických kritérií.

3.5 Prístup k financiám

V zmysle princípu „prístup k financiám“ by mali členské krajiny EÚ ***uľahčiť MSP prístup k financiám, najmä k rizikovému kapitálu, mikroúverom a mezanínovému financovaniu a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií***.

Nedostatok kapitálu označujú európske MSP po administratívnej záťaži za druhý najzávažnejší problém. S problematickým získavaním kapitálu sa najčastejšie stretávajú začínajúce MSP, ktoré disponujú nedostatočným množstvom vlastného kapitálu a absenciou akejkoľvek úverovej histórie. Cieľom uvedeného princípu je tak identifikovať možné zlyhania na trhu týkajúce sa finančných nástrojov pre MSP, rozvíjať európske trhy s rizikovým kapitálom, zlepšovať prístup MSP k mikroúverom a mezanínovému financovaniu a zároveň vyvinúť nové produkty a služby určené pre MSP. Dôležitým aspektom, ktorému je nevyhnutné venovať náležitú pozornosť je šírenie osvety v oblasti výberu vhodného spôsobu financovania. Závažný problém v krajinách EÚ predstavuje aj oneskorenie platieb. Podľa Európskej komisie musia MSP čakať na úhrady od svojich odberateľov v priemere 20 až 100 dní. Časový nesúlad v dobe inkasa pohľadávok a dobe úhrady záväzkov môže MSP spôsobiť závažné finančné ťažkosti v cash-flow, ktoré môžu vyústiť až do platobnej neschopnosti. Cieľom krajín EÚ v oblasti financovania je:

- za pomoci nástrojov kombinujúcich dlh a vlastný kapitál a popri rešpektovaní pravidiel udeľovania štátnej pomoci vyvinúť nové finančné programy;
- odstrániť regulačné a daňové prekážky brániace fondom rizikového kapitálu investovať na jednotnom trhu za rovnakých podmienok ako domáce fondy;
- zabezpečiť, že zdaňovanie ziskov spoločnosti bude podporovať investície;
- využívať v plnej miere dostupné prostriedky z programov politiky súdržnosti a európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

Hodnotenie uplatňovania princípu „prístup k financiám“ na Slovensku

Slovensko sa v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami v uplatňovaní princípu „prístup k financiám“ dlhodobo zaraďuje medzi krajiny oscilujúce okolo priemeru EÚ. Od roku 2008 prijalo viacero iniciatív a legislatívnych úprav v zmysle odporúčaní Európskej komisie. Za všetky možno spomenúť existenciu mikropôžičkového programu SBA či poskytovanie verejných prostriedkov určených na inovácie a investície. V rámci programového obdobia 2014 – 2020 bolo na podporu MSP prostredníctvom sprostredkovateľov alokovaných 400 miliónov Eur v podobe bankových záruk, rizikového kapitálu atď. Vo výbere jednotlivých zdrojov financovania sú však slovenské MSP značne konzervatívne – pred alternatívnymi

formami financovania uprednostňujú tradičné, čomu napomáhajú aj v súčasnosti priaznivé podmienky na bankovom trhu. Slovensko dosiahlo v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ lepšie hodnotenie v roku 2019 v oblasti indexu sily zákonných práv, platobnej disciplíny (vďaka kratšiemu času potrebného na získanie platby či straty z nedobytných pohľadávok) a v ochote bánk poskytnúť úver, kde indikovalo zhoršenie len 3,5 % respondentov. Ukazovatele, ktoré sú publikované s časovým oneskorením a sú dostupné len za rok 2018 naznačujú, že v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami sa Slovensko vyznačuje jedným z najvyšších podielov bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov. Napriek tomu, že sa vyššia opatrnosť bánk na Slovensku prejavuje vyšším podielom zamietnutých úverov MSP, v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ tieto úvery zlyhávajú v menšej miere. Horšie výsledky ako ostatné krajiny EÚ zaznamenala SR v podiele zamietnutých úverov, prístupe k verejnej finančnej podpore a tiež v podiele investícií rizikového kapitálu na HDP. Na základe výsledkov prieskumu ECB za rok 2019 možno konštatovať, že záujem slovenských podnikateľov o granty a zvýhodnené úvery je naďalej nízky a medziročne ešte viac poklesol - len 15,7 % MSP považuje granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania a len 2,6 % MSP ich využilo v priebehu uplynulého polroka.

Tab. č. 12: **Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Index sily zákonných práv	bod	8,0	6,8	7,0	5,8	7,0	5,8	7,0	5,8	7,0	5,6	7,0	5,6
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,0	49,6	19,3	35,0	26,0	37,1	23,0	35,1	23,3	33,4	19,0	35,0
Straty z nedobytných pohľadávok (% z celkového obratu)	%	4,0	4,0	5,2	3,8	1,5	2,3	1,6	2,2	1,0	1,7	0,7	2,1
Náklady na požičiavanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,7	25,0	42,3	25,2	37,0	28,8	35,9	29,9	28,4	29,2	–	–
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,7	21,2	4,3	13,0	4,4	12,0	4,6	9,7	11,1	9,7	3,5	9,6
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,5	16,7	15,5	9,6	8,2	8,6	16,2	5,9	13,4	6,5	11,5	8,1
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% repondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,2	21,4	10,7	13,8	11,7	14,2	11,3	10,2	19,2	14,9	12,5	10,9
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	–	–	–	–	–	–	0,0	0,0	–	–	0,0	0,1
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	–	–	2,5	2,7	3,0	2,8	3,0	2,8	3,1	3,0	–	–
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	–	–	3,2	2,7	3,1	2,8	3,1	2,8	3,1	2,9	–	–
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	2,7	2,6	2,6	2,7	2,9	2,7	2,9	2,7	2,9	2,9	2,7	2,9
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,0	32,0	25,0	34,0	13,9	32,0	15,4	31,0	16,1	32,0	15,7	30,9
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,0	9,0	3,0	8,0	1,3	7,0	2,3	7,0	3,2	8,0	2,6	7,5
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,2	51,7	81,7	51,7	79,8	51,6	80,5	52,1	79,8	50,8	80,0	–
Zlyhané úvery MSP	%	10,3	17,7	9,0	16,7	8,1	13,6	6,7	10,3	5,7	8,7	4,5	–
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,8	3,8	3,4	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,9	2,9	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB a OECD

V období rokov 2014 – 2019 došlo na Slovensku k výraznému posunu v uplatňovaní princípu „prístup k financiám“. Až 10 zo 17 hodnotených ukazovateľov zaznamenalo zlepšenie. Medzi najpozitívnejšie zmeny možno zaradiť výrazné zlepšenie platobnej disciplíny – celkový čas potrebný na získanie platby poklesol o viac ako polovicu - zo 42 dní v roku 2014 na 19,0 dní v roku 2019 a straty z nedobytných pohľadávok sa znížili zo 4 % v roku 2014 na 0,7% v roku 2019. Podiel zlyhaných úverov MSP klesol v sledovanom období o viac ako polovicu a objem bankových úverov MSP každoročne rástol. Pozitívne možno vnímať aj výrazný pokles nákladov na požičiavanie pri malých objemoch úverov v porovnaní s veľkými a pokles

úrokovej sadzby MSP, čo sa prejavilo rastúcim podielom MSP využívajúcich bankové úvery. Slovensko na druhej strane zaznamenalo v sledovanom období mierne zhoršenie v prístupe k verejnej finančnej podpore, vo financovaní prostredníctvom podnikateľských anjelov či vo využívaní grantov a zvýhodnených úverov.

Tab. č. 13: **Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Index sily zákonných práv	bod	8,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	0,0	=	-1,0	↘
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,0	19,3	26,0	23,0	23,3	19,0	-4,3	↓	-23,0	↘
Straty z nedobytných pohľadávok (% z celkového obratu)	%	4,0	5,2	1,5	1,6	1,0	0,7	-0,3	↓	-3,3	↘
Náklady na požičiavanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,7	42,3	37,0	35,9	28,4	–	-7,5	↓	-15,3	↘
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,7	4,3	4,4	4,6	11,1	3,5	-7,6	↓	-7,2	↘
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,5	15,5	8,2	16,2	13,4	11,5	-1,9	↓	-6,0	↘
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,2	10,7	11,7	11,3	19,2	12,5	-6,7	↓	1,3	↗
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	–	–	–	0,0	–	0,0	0,0	=	0,0	=
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	–	2,5	3,0	3,0	3,1	–	0,1	↑	0,5	↗
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	–	3,2	3,1	3,1	3,1	–	0,0	=	-0,1	↘
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	2,7	2,6	2,9	2,9	2,9	2,7	-0,2	↓	0,0	=
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,0	25,0	13,9	15,4	16,1	15,7	-0,4	↓	-3,3	↘
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,0	3,0	1,3	2,3	3,2	2,6	-0,6	↓	-0,4	↘
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,2	81,7	79,8	80,5	79,8	80,0	0,2	↑	-0,2	↘
Zlyhané úvery MSP	%	10,3	9,0	8,1	6,7	5,7	4,5	-1,2	↓	-5,8	↘
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,8	3,4	3,1	3,0	3,0	2,9	-0,1	↓	-0,9	↘
Objem bankových úverov MSP	mil. Eur	11 902	13 170	13 523	14 527	15 120	15 698	578,0	↑	3 796,0	↗
MSP využívajúce bankové úvery	%	17,7	18,2	18,9	18,8	19,1	19,4	0,3	↑	1,7	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB, OECD, NBS a DataCentra

Realizované iniciatívy, legislatívne úpravy ako aj samotné finančné programy mali v kombinácii s priaznivými trhovými podmienkami priaznivý dopad na slovenské MSP a umožnili im využiť široké spektrum finančných nástrojov, čo sa prejavilo v rastúcom záujme o využívanie cudzích zdrojov financovania. Zlepšenie sa však netýkalo len využívania cudzích zdrojov financovania, ale aj platobnej disciplíny, či samotnej platobnej schopnosti MSP, ktorých ukazovatele zaznamenali v priebehu posledných 6 rokov najvýraznejší posun. Napriek tomu, že ukazovatele roku 2019 radia Slovensko v uplatňovaní princípu mierne pod priemer EÚ, pri zreálnení resp. zohľadnení ukazovateľov vyznačujúcich sa časovým oneskorením (t. j. ukazovateľov dostupných za rok 2018) možno SR zaradiť medzi mierne nadpriemerné krajiny EÚ.

Príklady dobrej praxe

Progresívnym prístupom v podpore financovania MSP sa v uplynulom období vyznačovalo ***Dánsko***, ktoré vytvorilo rastový fond, ktorý predstavuje jednotný vstupný bod pre pôžičky a kapitálové financovanie z prostriedkov štátneho rozpočtu a fondov EÚ. Fond poskytuje

pôžičky a kapitálové financovanie od súkromných investorov a podnikateľských anjelov. Druhou výraznou zmenou bola legislatívna úprava v daňovom zákone, ktorá sa týkala odpočtu dane pre investorov, vďaka ktorému dostávajú jednotlivci daňový bonus až do výšky 54 000 Eur za investovanie do malých spoločností. Ďalšou zmenou je, že novovzniknuté malé podniky môžu zamestnancom vyplácať až 50 % mzdy vo forme akciových opcií, ktoré sú zdaňované nižšou daňovou sadzbou ako príjem. Okrem spomenutého bol v Dánsku zavedený aj sporiaci účet s akciami (Aktiesparekonto), ktoré umožňuje znížiť daň z príjmu až do 7 000 Eur z investícií do registrovaných podielov a investícií vedených na osobitnom účte. Zisky z investícií držaných na tomto účte sa zdaňujú ročnou sadzbou 17 % namiesto obvyklých 27 % alebo 42 %. V roku 2018 vytvorilo Dánsko aj dva nové programy – InnoFounder a InnoExplorer, ktoré sú zamerané na financovanie výskumných podnikateľských subjektov.

Poľsko sa v rámci svojich aktivít zameriavalo na elimináciu vzniku oneskorených platieb, ktoré ohrozujú finančnú likviditu podnikov. V roku 2018 pripravilo komplexný zákon, ktorý má zabrániť oneskoreným platbám. Zahŕňa opatrenia na reguláciu platobných lehôt medzi MSP a väčšími spoločnosťami, prísnejšie sankcie za oneskorené platby a zmeny daňového poriadku s cieľom zmierniť riziká, ktoré môžu malým a stredným podnikom spôsobiť veľké podniky.

Portugalsko síce nepatrí medzi nadpriemerné krajiny v podpore financovania MSP, avšak v poslednom období zaznamenalo implementáciu viacerých iniciatív zlepšujúcich prístup MSP k financiám. Agentúra pre konkurencieschopnosť a inováciu vyčlenila 1,6 miliardy Eur na podporu MSP s obratom nižším ako 150 miliónov Eur. V roku 2018 zaviedlo úverovú linku „Capitalize 2018“, ktorá poskytuje bankám záruky na pôžičky v rozsahu od 50 % do 70 % objemu úveru. V prvých šiestich mesiacoch od spustenia úverovej linky dostalo podporu viac ako 10 000 spoločností v celkovej výške približne 800 miliónov Eur.

3.6 Jednotný trh

Princíp „jednotný trh“ nabáda k lepšiemu využívaniu príležitostí plynúcich z jednotného trhu - predovšetkým ***zdokonalením systému správy a informovanosti v súvislosti s politikou jednotného trhu, zlepšením zastúpenia záujmov MSP pri príprave noriem a uľahčením prístupu MSP k patentom a ochranným značkám***.

Otvorený trh Európskej únie umožňuje MSP využívať obchodné príležitosti nielen v domovskej krajine, ale aj ostatných krajinách EÚ. Podľa Európskej komisie by mal jednotný trh EÚ garantovať MSP prístup na trh s viac ako 500 miliónmi spotrebiteľov, ktorý funguje na základe spoločne dohodnutých pravidiel. Dobre fungujúci jednotný trh vytvára konkurenčné prostredie umožňujúce lepšie využitie globalizácie, ktoré vytvára MSP príležitosti na vzdelávanie a inovácie. V dôsledku absencie informácií o obchodných príležitostiach, pravidlách podnikania v iných členských krajinách či jazykových bariér, MSP nedostatočne využívajú príležitosti jednotného trhu. Náklady a riziká vyplývajúce z nevyhnutnosti čeliť niekoľkým rozličným právnym systémom často bránia spoločnostiam v rozšírení aktivít do zahraničia. Cieľom členských krajín v uvedenej oblasti je:

- zabezpečiť správne uplatňovanie zásady vzájomného uznávania;
- posilniť systém na riešenie problémov „Solvit“ zabezpečujúci neformálne, rýchle a pragmatické riešenie problémov s výkonom práv jednotného trhu;

- nabádať vnútroštátne orgány pre normalizáciu k znižovaniu poplatkov za prístup k normám;
- zabezpečiť spravodlivé zloženie výborov pre normalizáciu;
- usporadúvať propagačné a informačné kampane nabádajúce MSP k lepšiemu využívaniu noriem;
- poskytovať MSP poradenské služby vrátane pomoci pri ochrane pred nekalými obchodnými praktikami.

Hodnotenie uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku

Slovensko sa v uplatňovaní princípu „jednotný trh“ dlhodobo zaraďuje medzi priemerne výkonné krajiny. Napriek tomu, že v medziročnom porovnaní nedošlo k výraznejšiemu zlepšeniu hodnotených parametrov dosiahla SR lepšie výsledky ako priemer EÚ opäť v nižšom počte netransponovaných smerníc o jednotnom trhu a aj nižšom priemernom oneskorení transpozície omeškaných smerníc. Po prvý raz v sledovanom období bol v roku 2019 počet prebiehajúcich konaní o porušení povinnosti na Slovensku nižší ako priemer v EÚ. Prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce slovenské firmy sa taktiež zlepšil a v roku 2019 dosiahol úroveň priemeru EÚ. V porovnaní s ostatným krajinami EÚ sa však Slovensko vyznačovalo vyššou turbulentnosťou trhu a nižšou exportnou a importnou aktivitou MSP.

Tab. č. 14: **Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,0	8,0	5,0	8,0	7,0	15,5	5,0	9,2	2,0	7,4	2,0	5,8
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,2	7,5	2,9	7,5	3,7	7,1	9,8	8,7	2,7	8,4	8,8	11,5
Prebiehajúce konania o porušení povinnosti	abs.	22,0	30,2	23,0	27,0	22,0	24,0	27,0	24,0	27,0	25,0	27,0	29,0
Verejné zakázky zabezpečené v zahraničí MSP (% z hodnoty verejných zákaziek)	%	–	–	–	–	–	–	8,3	3,8	–	–	–	–
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	17,1	9,2	16,6	8,7	16,6	–	–	–	–	–	–
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	25,8	17,7	25,4	17,4	26,6	–	–	–	–	–	–
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	–	–	6,3	7,5	–	–	7,6	8,4	–	–	7,0	8,0
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	2,6	3,0	2,4	2,9	2,6	2,9	2,9	2,9	2,6	2,9	2,8	3,1
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	2,8	2,8	2,6	2,7	2,5	2,7	2,4	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	–	8,4		7,7	16,7	7,6	15,1	8,2	16,1	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu a GEM

Vývoj ukazovateľov hodnotiacich uplatňovanie princípu „jednotný trh“ na Slovensku mal v priebehu rokov 2014 – 2019 nejednoznačný priebeh. Päť hodnotiacich ukazovateľov zaznamenalo zlepšenie, päť zhoršenie a jeden ukazovateľ ostal bez zmeny. Pozitívnym vývojom sa vyznačoval predovšetkým ukazovateľ počtu dosiaľ netransponovaných smerníc o jednotnom trhu. Naopak dlhodobo negatívnu vývojovú tendenciu zaznamenali najmä ukazovatele spojené s podielom exportujúcich MSP a to aj napriek tomu, že objem vývozu MSP do krajín EÚ mal v sledovanom období rastúci trend. Na základe dosiahnutých hodnôt skúmaných ukazovateľov, ako aj interných údajov Slovak Business Agency dostupných za zahraničný obchod možno konštatovať, že napriek veľkej otvorenosti slovenskej ekonomiky, je obchod so zahraničím naďalej doménou veľkých podnikov a slovenské MSP sa doňho

zapájajú v oveľa menšej miere ako ostatné európske MSP. Zlepšeniu prístupu na jednotný trh napomáha implementácia Stratégie vnútorného trhu pre tovar a služby z roku 2015, ktorej znenie je zamerané na odstraňovanie neprimeraných alebo nadmerných administratívnych prekážok a dobudovanie funkčného jednotného trhu prostredníctvom revízie právneho základu vzájomného uznávania výrobkov a revízie na poli normalizácie a tiež prijatie niekoľkých významných legislatívnych úprav zameraných na zamedzenie neodôvodneného geografického blokovania či iných foriem diskriminácie. V roku 2019 sa okrem uvedeného pokračovalo v dobudovaní digitálneho jednotného trhu. Bola prijatá Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 a ňu nadväzujúci Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022.

Tab. č. 15: **Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,0	5,0	7,0	5,0	2,0	2,0	0,0	↓	-5,0	↘
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,2	2,9	3,7	9,8	2,7	8,8	6,1	↑	3,6	↗
Prebiehajúce konania o porušení povinnosti	abs.	22,0	23,0	22,0	27,0	27,0	27,0	0,0	=	5,0	↗
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	9,2	8,7	–	–	–	-0,5	↓	-0,3	↘
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	17,7	17,4	–	–	–	-0,3	↓	0,9	↗
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	–	6,3	–	7,6	–	7,0	-0,6	↓	0,7	↗
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	2,6	2,4	2,6	2,9	2,6	2,8	0,2	↑	0,2	↗
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	2,8	2,6	2,5	2,4	2,7	2,8	0,1	↑	0,0	=
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze do EÚ	%	31,3	30,6	31,2	30,2	29,8	30,1	0,3	↑	-1,2	↘
Objem vývozu MSP do krajín EÚ	mil. Eur	15 343	15 977	16 426	16 545	17 056	16 473	-583,0	↓	1 130,5	↗
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	8,4	7,7	7,6	8,2	–	0,6	↑	-0,2	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu, GEM a ŠÚ SR

Slovensko prijalo v posledných dvoch rokoch analyzovaného obdobia viacero opatrení na zlepšenie prístupu MSP na jednotný trh - zavedením harmonizujúcich právnych úprav ako aj iniciatív zameraných na odstránenie neprimeraných administratívnych prekážok. Zjednodušenie prístupu k informáciám o príležitostiach, ktoré ponúka jednotný trh, zníženie administratívnych prekážok či existencia samostatného Solvit centra na Slovensku významnou mierou napomáha k lepšiemu využívaniu príležitostí vnútorného trhu EÚ, čo sa postupne prejavuje aj vo vývoji sledovaných ukazovateľov. Výzvou pre Slovensko, ako aj ďalšie krajiny EÚ však naďalej ostáva dobudovanie digitálneho jednotného trhu, umožňujúceho zapájať do zahraničného obchodu čoraz viac MSP. Napriek nízkej miere penetrácie slovenských MSP na jednotný trh EÚ, možno Slovensko v uplatňovaní princípu „jednotný trh“ zaradiť medzi priemerné až mierne nadpriemerné krajiny EÚ.

Príklady dobrej praxe

Luxembursko je dlhodobo jedným z lídrov v uplatňovaní princípu „jednotný trh“. Krajina je treťou najlepšou v oblasti jednoduchého prístupu na trh pre nové a rastúce firmy a tiež jednou z najlepších v počte verejných zákaziek zabezpečených MSP v zahraničí. Luxemburská vláda vyvinula iniciatívu zameranú na postavenie MSP na jednotnom trhu a na pomoc podnikateľom pri registrácii svojich inovácií prostredníctvom patentov alebo obchodných

značiek. Luxemburské ministerstvo hospodárstva spustilo schému pomoci, ktorá ponúka MSP možnosť čerpať finančnú pomoc pri prvej účasti na národnom veľtrhu.

Rakúsko identifikovalo digitalizáciu ako jednu z kľúčových priorít. Snahou rakúskej vlády je, aby sa národné záujmy odrazili v medzinárodných normách – predovšetkým v oblasti umelej inteligencie a blockchainu. Prijaté normy zabezpečujú interoperabilitu v rámci jednotného digitálneho trhu a rozširujú trhové príležitosti pre rakúske spoločnosti. Cieľom rakúskej vlády je poskytovať mobilné pokrytie 5G v celej krajine do roku 2025.

Belgicko prijalo v uplynulom roku zákon, ktorým sa mení a dopĺňa hospodársky zákon o zneužívaní hospodárskej závislosti, nekalých podmienkach a praktikách trhu medzi spoločnosťami. Cieľom zmeneného a doplneného zákona je vytvoriť všeobecný právny rámec na lepšiu reguláciu a minimalizáciu určitých praktík a správania sa „predátorských“ podnikov. Tieto zmeny a doplnenia zakazujú zneužívanie hospodárskej závislosti, nekalé praktiky a neprimerané obchodné podmienky či agresívne a klamlivé trhové praktiky.

3.7 Zručnosti a inovácie

Podstatou princípu „zručnosti a inovácie“ je podpora zvyšovania zručností a všetkých foriem inovácií v MSP. Členské krajiny EÚ by mali ***nabádať MSP na investície do výskumu a ich účasť v programoch podpory vedy a výskumu, nadnárodnom výskume, zoskupovaní a aktívnej správe práv duševného vlastníctva malými a strednými podnikmi.***

Podľa Európskej komisie si viac ako 60 % spoločností, ktoré sa zúčastnili konzultácií myslí, že školy neposkytujú v dostatočnej miere vzdelanie v oblastiach, ktoré sú nevyhnutné pre podnikateľov a ich zamestnancov. Táto skutočnosť zdôrazňuje spoločenskú potrebu neustále poskytovať mladým ľuďom základné zručnosti akými sú písanie, čítanie, prírodné vedy, manažment, IKT, technické zručnosti, jazykové znalosti a umožniť im rozvíjať ich kreativitu. MSP trpia nedostatkom kvalifikovaných pracovných síl v oblasti nových technológií – z toho dôvodu je potrebné implementovať európsky referenčný rámec týkajúci sa kľúčových spôsobilostí pre celoživotné vzdelávanie, ktorého cieľom je ponúknuť všetkým mladým ľuďom nevyhnutné základné zručnosti. Okrem zvýšenia zapojenia sa MSP do prostredia výskumu a podpory vzťahov MSP s univerzitami je dôležité nabádať MSP aj do aktívnej správy práv duševného vlastníctva – napr. sprístupnením operácií v rámci elektronickej fakturácie a elektronickej štátnej správy. Cieľom členských krajín EÚ v danej oblasti je:

- podporovať MSP v snahe stať sa medzinárodnými podnikmi s potenciálom rýchleho rastu a participácie na inovačných zoskupeniach;
- podporovať rozvoj spôsobilostí MSP v oblasti výskumu a inovácií – napr. prostredníctvom zjednodušenia prístupu k verejnej výskumnej infraštruktúre, využívaním služieb pre výskum a vývoj, zamestnávaním kvalifikovaných pracovníkov a ich odbornou prípravou;
- sprístupniť národné výskumné programy;
- zabezpečiť MSP jednoduchý prístup k financovaniu inovačných aktivít;
- podporovať zriadenie elektronickej totožnosti pre obchodné spoločnosti, ktorá umožňuje transakcie v rámci elektronickej fakturácie a elektronickej štátnej správy;
- nabádať MSP a iné zúčastnené strany vrátane úradov pre verejné obstarávanie, aby sa podieľali na aktivitách prispievajúcich k implementácii iniciatívy vedúcich trhov.

Hodnotenie uplatňovania princípu „zručnosti a inovácie“ na Slovensku

V uplatňovaní princípu „zručnosti a inovácie“ Slovensko dlhodobo zaostáva za priemerom EÚ, čo potvrdzujú aj hodnotené ukazovatele. V roku 2019 zaznamenalo Slovensko vo všetkých hodnotených ukazovateľoch výrazne podpriemerné výsledky. V porovnaní s predchádzajúcim rokom nedošlo k žiadnemu výraznejšiemu zlepšeniu - hodnoty ukazovateľov slovenských MSP sa menili len nepatrne. Jediným ukazovateľom, ktorým sú slovenské MSP schopné konkurovať európskym je obrat z elektronického obchodu. Na základe dlhodobo slabej výkonnosti tak možno konštatovať, že slovenské MSP sú v porovnaní s európskymi len veľmi málo inovatívne a zaostávajú za európskou špičkou. Na rozdiel od slovenských podnikateľov si európske MSP oveľa viac uvedomujú potrebu zavádzania inovatívnych technológií – investujú do kvalifikovaných ľudí, poskytujú zamestnancom školenie v oblasti IKT, zabezpečujú predaj a nákup online či vyvíjajú jedinečné produkty a služby. V týchto všetkých oblastiach majú slovenské MSP výrazné rezervy, v dôsledku čoho strácajú svoju konkurencieschopnosť nielen voči veľkým spoločnostiam, ale aj inovatívnejším európskym konkurentom.

Tab. č. 16: **Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel MSP zavádzajúcich inovácie výrobkov alebo procesov	%	16,7	30,9	–	–	19,5	33,3	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP zavádzajúcich marketingové alebo organizačné inovácie	%	22,4	34,9	–	–	20,0	33,4	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP inovujúcich v rámci podniku	%	14,0	28,8	–	–	16,8	29,0	–	–	–	–	–	–
Podiel inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými	%	8,4	11,2	–	–	8,2	12,2	–	–	–	–	–	–
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obratu)	%	19,1	13,2	–	–	20,3	13,4	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP predávajúcich online	%	11,1	14,6	12,5	16,2	11,3	17,2	14,6	17,2	12,5	16,6	11,0	18,0
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	22,0	12,1	22,6	13,0	23,6	11,9	25,9	14,3	25,9	–	–
Obrat z elektronického obchodu	%	13,3	15,1	10,9	9,4	10,5	9,4	12,2	10,3	10,6	10,1	11,0	11,0
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	–	–	17,2	20,0	17,5	18,8	17,1	17,8	15,1	18,0	15,0	19,0
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	–	–	16,7	20,1	18,3	20,7	14,8	20,1	15,7	21,2	16,0	23,0
Miera inovácií	%	34,0	30,1	20,7	27,9	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	28,7	–	–
Podiel podnikov, ktoré školia svojich zamestnancov	%	–	–	70,0	72,6	–	–	–	–	–	–	–	–
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	–	–	1,9	2,5	2,0	2,5	1,8	2,5	2,0	2,5	2,1	2,6
Podiel inovujúcich MSP, kt. získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	%	13,2	24,9	–	–	13,6	–	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	30,6	20,7	28,5	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	27,7	–	–
Podiel MSP vykonávajúcich inovačnú aktivitu	%	30,5	–	–	–	31,0	51,0	–	–	–	–	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu a GEM

V období rokov 2014 – 2019 sa situácia zásadne nezmenila. Z celkového počtu 17 ukazovateľov hodnotiacich vývoj v SR zaznamenalo zlepšenie len 8 ukazovateľov. Najvýraznejší progres v priebehu uplynulých 6 rokov zaznamenal ukazovateľ podielu MSP nakupujúcich online, ktorý v porovnaní s rokom 2014 vzrástol v sledovanom období o 4,8 p. b. Pozitívnym vývojom sa vyznačoval aj ukazovateľ podielu podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na počte MSP priemyselnej výroby a služieb, ktorý vzrástol z 3,9 % v roku 2014 na 5,6 % v roku 2019 a ukazovateľ kvality národného výskumu, ktorý vzrástol v priebehu uplynulých 5 rokov o 0,2 bodu. Napriek tomu, že bolo v minulosti prijatých niekoľko iniciatív zameraných na skvalitnenie inovačných a výskumno-vývojových aktivít

MSP, k zásadnému zlepšeniu v oblasti zručností a inovácií nedošlo. Navyše, mnohé z ukazovateľov zaznamenali v sledovanom období negatívny trend vývoja. Klesajúci podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov z oblasti IKT a stagnujúci podiel podnikov poskytujúcich zamestnancom školenie IKT zároveň naznačuje, že k žiadnemu zlepšeniu v danej oblasti nedochádza. Práve naopak. A to aj napriek implementácii programu „Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu“, ktorého cieľom je napomáhať rozvoju inovačných procesov prostredníctvom spolupráce MSP s aktérmi kreatívneho priemyslu či implementácii „Schémy na podporu zvyšovania inovačnej výkonnosti podnikateľských subjektov a klastrov“, ktorej podstatou je poskytovanie komplexných poradenských služieb v oblasti inovácií. Vláda SR sa snažila podporiť výskumno-vývojovú aktivitu MSP aj prostredníctvom legislatívnej úpravy zabezpečujúcej odpočet dane vo výške 100 % nákladov na výskum a vývoj, avšak ani toto opatrenie neprinieslo želané výsledky. V snahe motivovať podniky zapájať sa do vedy a výskumu viac schválila vláda v roku 2019 navýšenie odpočtu dane vo výške 200% nákladov na výskum a vývoj, ktoré si môžu podniky uplatniť už za rok 2020. Okrem prijatia tejto legislatívnej úpravy bol v roku 2019 predstavený nástroj na podporu výskumu a inovácií v r. 2021 – 2027 „Horizont Európa“, ktorý má plynulo nadviazať na program „Horizont 2020“.

Tab. č. 17: **Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel MSP zavádzajúcich inovácie výrobkov alebo procesov	%	16,7	–	19,5	–	–	–	2,8	↑	2,8	↗
Podiel MSP zavádzajúcich marketingové alebo organizačné inovácie	%	22,4	–	20,0	–	–	–	-2,4	↓	-2,4	↘
Podiel MSP inovujúcich v rámci podniku	%	14,0	–	16,8	–	–	–	2,7	↑	2,7	↗
Podiel inovatívnych MSP spoluprac. s inými	%	8,4	–	8,2	–	–	–	-0,2	↓	-0,2	↘
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obratu)	%	19,1	–	20,3	–	–	–	1,2	↑	1,2	↗
Podiel MSP predávajúcich online	%	11,1	12,5	11,3	14,6	12,5	11,0	-1,5	↓	-0,1	↘
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	12,1	13,0	11,9	14,3	–	2,3	↑	4,8	↗
Obrat z elektronického obchodu	%	13,3	10,9	10,5	12,2	10,6	11,0	0,4	↑	-2,3	↘
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	–	17,2	17,5	17,1	15,1	15,0	-0,1	↓	-2,2	↘
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	–	16,7	18,3	14,8	15,7	16,0	0,3	↑	-0,7	↘
Miera inovácií	%	34,0	20,7	25,9	29,2	22,0	–	-7,2	↓	-12,0	↘
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	–	1,9	2,0	1,8	2,0	2,1	0,1	↑	0,2	↗
Podiel inovujúcich MSP, kt. získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	%	13,2	–	13,6	–	–	–	0,4	↑	0,4	↗
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	20,7	25,9	29,2	22,0	–	-7,2	↓	-11,9	↘
Podiel MSP vykonávajúcich inovačnú aktivitu	%	30,5	–	31,0	–	–	–	0,5	↑	0,5	↗
Podiel MSP na high-tech vývoze	%	36,3	39,0	38,0	27,7	27,9	30,3	2,4	↑	-6,0	↘
Podiel pod. subjektov v high-tech odvetviach na počte MSP priemyselnej výroby a služieb	%	3,9	4,3	4,4	4,9	5,3	5,6	0,3	↑	1,7	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu, GEM, SBA a ŠÚ SR

Slovensko má v implementácii odporúčaní princípu „zručnosti a inovácie“ výrazné nedostatky, ktoré sa snaží vláda prostredníctvom iniciatív a legislatívnych úprav postupne odstrániť. Napriek množstvu iniciatív, ktoré vláda prijala v rokoch 2014 - 2019, sa želaný efekt, žiaľ, ešte nedostavil. Vzdelávací systém na Slovensku je naďalej kvalitatívne poddimenzovaný, čo sa prejavuje pretrvávajúcim nedostatkom kvalifikovaných odborníkov v oblasti IKT. Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT klesá a miera inovácií takisto. Napriek snahe o zlepšenie však musíme konštatovať, že prijaté opatrenia sa

vo výkonnosti MSP v danej oblasti zásadne neprejavili ani v roku 2019 a inovácie naďalej ostávajú jednou z najproblematickejších oblastí slovenských podnikov.

Príklady dobrej praxe

Jedným z priekopníkov v oblasti zručností a inovácií je ***Belgicko***. Belgicko zaviedlo v posledných rokoch viacero významných opatrení zameraných na podporu zručností a inovácií v krajine. Tieto iniciatívy sa zameriavajú na podporu zavádzania nových technológií, rozvoj ekologických inovácií, umožnenie vytvárania prototypov, podporu účasti na inovačných výskumných programoch, čerpanie prostredníctvom inovačných poukážok, rozširovanie odbornej prípravy a pomoc pri uspokojovaní budúcich potrieb trhu práce. Okrem toho v roku 2015 úspešne implementovalo iniciatívu „Digitálne Belgicko“, v ktorom vymedzilo svoju dlhodobú digitálnu víziu a hlavné priority z hľadiska digitálnych ambícií.

Írsko sa zameriava predovšetkým na vzdelávanie a výchovu kvalifikovaných odborníkov, čo dokazujú aj výsledky ukazovateľov, ktoré patria medzi najlepšie v rámci EÚ. Úsilie Írska v oblasti zručností a inovácií je podporené množstvom národných stratégií. Cieľom stratégie „Enterprise 2025 Renewed“ pre partnerstvá v oblasti VŠ vzdelávania a podnikania je zlepšenie infraštruktúry a spôsobov rozvoja zručností. Úlohou stratégie je tiež zvýšiť ponuku kvalifikovaných pracovníkov prostredníctvom kvalitnejšieho vzdelávania, rozvoja zručností, celoživotného vzdelávania a väčšieho zapojenia podnikov do vzdelávania a odbornej prípravy. Ďalšou iniciatívou je „Workplace Innovation Toolkit“, ktorá predstavuje súbor nástrojov na uplatnenie inovácií vo firmách pomocou usmernenia spoločnosti k relevantným podporám, ktoré pomôžu zlepšiť a rozšíriť ich podnikanie. Riešenie pozostáva z online dotazníka určeného na pomoc organizácii stať sa inovatívnym pracoviskom. „Program kľúčového zapojenia zamestnancov – KEEP“ umožňuje ponúkať MSP daňovo efektívne možnosti výplaty v podobe akcií. Štát poskytuje MSP aj finančnú podporu prostredníctvom Fondu inovácií v oblasti technológií (DTI).

Vzhľadom na rastúci vplyv digitalizácie a nových technológií sa v priebehu uplynulých rokov zásadne zmenili špecifikácie práce a požiadavky na zručnosti v ***Rakúsku***. Rakúska vláda tak zriadila rakúsky systém odborného vzdelávania a prípravy pre budúcnosť, ktorý pozostáva z postupného plánu na reštrukturalizáciu/úpravu niektorých učebných plánov a zavedenia nových učebných plánov s cieľom riešiť výzvy v oblasti digitalizácie. Implementácia systému je úspešná – záujem o učňovské vzdelávanie narastá.

3.8 Životné prostredie

Cieľom odporúčaní v rámci princípu „životné prostredie“ je ***umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti poskytovaním väčšieho množstva informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov za účelom úplného využitia príležitostí nových zelených trhov a zvýšiť energetickú efektívnosť, sčasti prostredníctvom implementácie systémov environmentálneho manažérstva v MSP***.

Klimatické zmeny, obmedzenosť zásob energie a udržateľný rozvoj sú kľúčovými výzvami pre MSP, ktoré musia postupne prechádzať na lepšie udržateľnú výrobu a obchodné modely. Dopyt po ekologických produktoch a službách zároveň otvára priestor pre nové obchodné príležitosti. Podľa Európskej komisie len 29 % MSP prijalo určité opatrenia na úsporu energie alebo surovín (v porovnaní s 46 % v prípade veľkých podnikov). Iba 4 % MSP v EÚ majú

zavedené komplexné systémy energetickej efektívnosti v porovnaní s 19 % v prípade veľkých podnikov. Pritom práve na MSP má súčasný trend rastúcich cien energií a surovín najväčší dopad. Ambíciou krajín EÚ (ako aj samotných MSP) by tak mala byť príprava na tieto výzvy tak, aby ich mohli premeniť na príležitosti. Členské krajiny EÚ si v súlade s uplatňovaním princípu „životné prostredie“ stanovili nasledujúce ciele:

- stimulovať ekologicky efektívne spoločnosti a produkty (napr. systémami daňových úľav a uprednostňovaním dotácií na podporu udržateľného obchodu) v súlade s usmerneniami Spoločenstva pre štátnu pomoc na ochranu životného prostredia a využívať zjednodušený prístup k environmentálnej pomoci pre MSP rozvinutý v rámci GBER;
- využívať programy politiky súdržnosti zamerané na podporu ekologických produktov a prevádzkových procesov v MSP.

Hodnotenie uplatňovania princípu „životné prostredie“ na Slovensku

Podľa Flash Eurobarometra realizovaného v roku 2017 sa SR v uplatňovaní princípu „životné prostredie“ radila medzi priemerné krajiny EÚ. Aktualizované ukazovatele Eurostatu však naznačujú, že v niektorých ukazovateľoch SR dlhodobo zaostáva za priemerom krajín EÚ, čo ju radí mierne pod priemer EÚ. Aktuálne uplatňovanie princípu „životné prostredie“ sa skúma však ťažko. Z ukazovateľov porovnávajúcich výkonnosť SR s priemerom krajín EÚ bol za rok 2019 dostupný len jeden ukazovateľ, v ktorom ťahalo Slovensko za kratší koniec. Hodnotenie na základe jedného ukazovateľa by nebolo korektné a ani relevantné – z toho dôvodu budeme pri hodnotení uplatňovania princípu zohľadňovať posledné dostupné výsledky ukazovateľov. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ disponovala SR v sledovanom období vyšším podielom MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby a vyšším podielom MSP, na ktorých obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac ako 50 %. Zároveň využil verejné podporné opatrenia vyšší podiel MSP na Slovensku ako v EÚ. Naopak, krajiny EÚ „mali navrch“ v podiele MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov a podiele MSP, ktoré využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vynakladala SR približne rovnaký podiel výdavkov na environmentálne aktivity z celkového objemu verejných výdavkov. Podiel spotreby obnoviteľných zdrojov energie bol podľa Enviroportalu na Slovensku v poslednom dostupnom roku (2018) nižší o 6,1 p. b.

Tab. č. 18: **Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	–	–	90,0	95,0	–	–	84,0	89,0	–	–	–	–
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektív. využívania zdrojov využili verej.podpor. opatrenia	%	–	–	52,0	30,0	–	–	43,0	38,0	–	–	–	–
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	–	–	34,0	26,0	–	–	30,0	25,0	–	–	–	–
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	–	–	25,0	18,0	–	–	26,0	20,0	–	–	–	–
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	–	–	28,0	23,0	–	–	1,0	25,0	–	–	–	–
Podiel enviro. výdavkov na celk. verej. výdavkoch	%	0,8	0,8	1,0	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	–	–
Eko-inovačný index	koef.	68,0	100,0	68,0	100,0	68,0	100,0	68,0	100,0	68,0	100,0	62,0	100,0
Podiel spotreby OZE	%	11,7	16,2	12,9	16,7	12,0	17,0	11,5	17,5	11,9	18,0	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer) a Eurostatu

V horizonte 6 rokov prijalo Slovensko niekoľko opatrení zameraných na uplatňovanie princípu „životné prostredie“ – predovšetkým v oblasti obehového hospodárstva a tvorby pracovných miest v „zelenom“ hospodárstve. Napriek prijatiu množstva iniciatív a legislatívnych úprav sa žiaľ aktivity prijaté v období rokov 2014 - 2017 ukázali ako neúčinné – takmer všetky analyzované ukazovatele zaznamenali zhoršenie. Zlepšeniu súčasného stavu by mal napomôcť akčný plán pre obehové hospodárstvo zameraný na znižovanie znečisťovania vôd, adaptácie na klimatickú zmenu a stratégie v oblasti opätovného využitia a recyklácie plastov prijatý v roku 2018. V rámci akčného plánu je tiež cieľom zlepšiť odpadové hospodárstvo, postupne ukončiť škodlivé dotácie na hnedé uhlie a zlepšiť stav vodného hospodárstva. Okrem uvedeného prijalo Slovensko v roku 2018 aj niekoľko legislatívnych zmien s cieľom vybudovania infraštruktúry pre alternatívne palivá. S cieľom skvalitniť životné prostredie a zabezpečiť udržateľnosť bol v roku 2019 na Slovensku prijatý Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) zameraný na podporu aktivít súvisiacich so spustením, rozšírením alebo urýchlením postupov udržateľnej výroby, distribúcie a spotreby. Na podporu udržateľnosti podnikania bola taktiež prijatá Schéma štátnej pomoci na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie s osobitným zameraním na MSP. Vzhľadom na aktuálnosť prijatých opatrení a absenciu údajov za rok 2019 nemožno hodnotiť vplyv uvedených opatrení na hodnotené ukazovatele.

Tab. č. 19: **Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	–	90,0	–	84,0	–	–	-6,0	↓	-6,0	↘
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia	%	–	52,0	–	43,0	–	–	-9,0	↓	-9,0	↘
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	–	34,0	–	30,0	–	–	-4,0	↓	-4,0	↘
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	–	25,0	–	26,0	–	–	1,0	↑	1,0	↗
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	–	28,0	–	1,0	–	–	-27,0	↓	-27,0	↘
Podiel environmentálnych výdavkov na celkových verejných výdavkoch	%	0,8	1,0	0,7	0,7	0,8	–	0,1	↑	0,0	=
Eko-inovačný index	koef.	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0	62,0	-6,0	↓	-6,0	↘
Podiel spotreby OZE	%	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	–	0,4	↑	0,2	↗
Emisie CO2 z priemyselnej výroby	kt	129,9	128,5	131,5	133,4	–	–	1,9	↑	3,5	↗
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek	%	6,4	20,7	3,5	3,3	–	–	-0,3	↓	-3,2	↘
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek	%	23,3	25,8	7,9	7,9	6,4	–	-1,5	↓	-16,9	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer), Eurostatu, SHMÚ a Enviroportalu

Tlak na implementáciu opatrení zameraných na ochranu životného prostredia narastá v každom smere. Udržateľnosť podnikania či zelená ekonomika predstavujú nové trendy, vďaka ktorým dochádza k minimalizácii negatívnych dopadov na životné prostredie. V nadväznosti na uvedené, implementuje vláda SR množstvo iniciatív, ktorých dopad na podnikanie MSP je vzhľadom na absenciu novších relevantných údajov zatiaľ otázny. Na základe dosiaľ známych údajov možno Slovensko, obdobne ako v minulom roku, zaradiť v uplatňovaní princípu „životné prostredie“ mierne pod priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Slovinsko síce nemožno zaradiť v danej oblasti medzi najlepšie krajiny EÚ, vyvinulo však výnimočnú iniciatívu zohľadňujúcu odporúčania na podporu životného prostredia. „Zelená schéma cestovného ruchu“ predstavuje jedinečný a komplexný národný program rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu. Podporuje rozvoj vysoko kvalitných a inovatívnych produktov cestovného ruchu s vysokou pridanou hodnotou. Prispieva tiež k efektívnemu využívaniu energie a obnoviteľných zdrojov energie a tým k ochrane životného prostredia. Táto schéma stanovuje usmernenia pre turistické destinácie a turistické spoločnosti a poskytuje nástroje na monitorovanie pokroku v udržateľnosti zavedením obchodných modelov do spoločností cestovného ruchu. Podniky, ktoré spĺňajú tieto kritériá, dostanú zelenú značku, ktorá im zabezpečí podporu predaja pod značkou „slovinská zelená“. To zvyšuje viditeľnosť a konkurencieschopnosť na globálnom turistickom trhu.

Rakúsko si v environmentálnej oblasti stanovilo cieľ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 o 36 % v porovnaní s rokom 2005. Vláda stanovila túto politiku v máji 2018 na splnenie požiadaviek EÚ týkajúcich sa obnoviteľnej energie a energetickej účinnosti. Na základe toho sa v júni 2018 implementoval systém podpory energetického manažmentu pre MSP. Ministerstvo pre udržateľnosť a cestovný ruch financuje až 50 % nákladov na poradenstvo a implementáciu, ktoré vznikli v súvislosti so zavedením systémov riadenia energetickej účinnosti v podnikoch. Iniciatíva „Resources.Efficiency.Technology“ je dôležitou platformou predstavujúcou kontaktné miesto pre oblasť efektívneho využívania zdrojov, udržateľnosti a výmeny poznatkov.

Jedným z lídrov v oblasti implementácie environmentálnych opatrení je jednoznačne ***Švédsko***. Švédsko zaviedlo v oblasti životného prostredia viacero opatrení zameraných na efektívne využívanie nástrojov verejnej podpory. Zriadilo inovačné zoskupenia pre etanol a účinnú elektrifikovanú mestskú nákladnú dopravu v spolupráci medzi verejným sektorom, podnikmi a akademickou obcou. Ďalej podporuje výstavbu testovacieho centra pre elektromobilitu, ktorého cieľom je výskum a vývoj nových technológií v rámci elektromobility. Okrem spomenutého prijalo aj opatrenia na podporu výroby, spotreby a vývozu ekologických potravín, ktorých cieľom je zvýšiť zamestnanosť a rast výroby potravín. Švédska vláda taktiež zriadila pracovnú skupinu pre obehové hospodárstvo, ktorej cieľom je vypracovať stratégiu, vedomostnú základňu a uplatňovať koordinačnú silu v oblasti obehového hospodárstva.

3.9 Internacionalizácia

Podstatou princípu „internacionalizácia“ je ***povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov mimo územia EÚ, predovšetkým prostredníctvom podpory zameranej na špecifický trh obchodných školení***.

Podľa Európskej komisie iba 8 % európskych MSP priznáva obrat z vývozu, čo je výrazne nižšie percento ako v prípade veľkých podnikov (28 %). Okrem toho, iba 12 % zdrojov priemerného MSP pochádza zo zahraničia. Rýchlo rastúce trhy predstavujú pre mnohé európske MSP neobjavený potenciál. Obchodné prekážky vplývajú na MSP viac ako na veľké spoločnosti v dôsledku obmedzenosti finančných zdrojov či menšej kapacity na zvládnutie potenciálnych rizík – najmä v prípade, ak MSP podnikajú na trhoch s mimoriadne silnou konkurenciou. MSP potrebujú pred vstupom na tieto trhy pomoc pri získavaní informácií o potenciálnych partneroch a voľných miestach na ich trhoch. Zároveň potrebujú pomoc pri

prekonávaní kultúrnych prekážok a rozdielov v regulačných a právnych prostrediach. Aby bolo možné pomôcť MSP využívať v plnej miere príležitosti, ktoré ponúka globalizácia je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť zlepšeniu prístupu na trhy s verejným obstarávaním a dohľadu nad dodržiavaním práv duševného vlastníctva, zabezpečením spravodlivej hospodárskej súťaže a takisto uľahčením prístupu na trh. Členské štáty sa v súvislosti s uvedeným princípom vyzývajú:

- nabádať veľké spoločnosti do odborného vedenia MSP a tým zabezpečiť možnosť dostať sa na medzinárodné trhy.

Hodnotenie uplatňovania princípu „internacionalizácia“ na Slovensku

V rámci princípu „internacionalizácia“ zaznamenali ukazovatele hodnotiace jeho uplatňovanie na Slovensku v roku 2019 (v porovnaní s rokom 2017) mierne zhoršenie. V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami dosahovala SR lepšie výsledky iba v oblasti automatizácie formalít. Cezhraničná spolupráca agentúr, použité postupy pri vybavovaní formalít, ako aj ukazovateľ predbežných rozhodnutí bol na úrovni priemeru EÚ. Slovensko sa dlhodobo vyznačuje jedným z najnižších podielov MSP vyvážajúcich a dovážajúcich tovar do/z krajín mimo EÚ. Slabá exportná a importná aktivita slovenských MSP sa tak týka nielen vývozu a dovozu do/z krajín EÚ, ale aj krajín mimo EÚ. Okrem nízkej exportnej a importnej aktivity slovenských MSP, zaostáva SR za európskym priemerom aj v dostupnosti informácií, zapojenia sa obchodnej komunity do medzinárodného obchodu, efektívnosti colného odbavovacieho procesu, podiele MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ či vplyve regulácií na priame zahraničné investície.

Tab. č. 20: **Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2019**

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Dostupnosť informácií (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	–	1,4	1,6	–	–	1,7	1,8	–	–	1,6	1,7
Zapojenie obchodnej komunity (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,6	1,6	–	–	1,4	1,7	–	–	1,7	1,8
Predbežné rozhodnutia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,8	1,7	–	–	1,9	1,8	–	–	1,9	1,9
Formality - automatizácia (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	–	1,7	1,6	–	–	2,0	1,7	–	–	1,8	1,7
Formality - postupy (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	–	1,3	1,3	–	–	1,7	1,6	–	–	1,7	1,7
Cezhraničná spolupráca agentúr (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	–	1,8	1,4	–	–	1,8	1,4	–	–	1,7	1,7
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	–	–	2,5	4,3	–	–	2,8	5,0	–	–	2,0	5,0
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	10,0	1,9	9,7	1,9	9,8	–	–	–	–	–	–
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	11,2	2,8	11,3	2,8	11,6	–	–	–	–	–	–
Vplyv regulácií na priame zahraničné investície (1 = veľmi vysoký, 7 = veľmi nízky)	bod	4,5	4,5	5,0	4,8	5,5	5,1	5,5	5,1	–	–	–	–
Efektívnosť colného odbavovacieho procesu (1 = veľmi nízka, 5 = veľmi vysoká)	bod	4,5	4,8	4,5	4,8	4,4	4,9	4,5	4,9	–	–	–	–
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	–	1,8	–	1,8	6,3	1,7	5,0	1,7	10,0	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF a Eurostatu

V období rokov 2014 – 2019 sa úsilie slovenskej vlády zameriavalo na poskytovanie finančnej podpory pre MSP vykonávajúcich internacionalizačné aktivity. Národný program „Podpora internacionalizácie MSP“ realizovaný SARIO a partnerom Slovak Business Agency sa zameriava na posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vo fáze rozvoja, vrátane

prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutia bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia miery ich zapojenia do medzinárodnej spolupráce. Spolupráca by mala stimulovať ďalší rozvoj a rast MSP, posilniť ich konkurencieschopnosť a postavenie v národnom hospodárstve, čo vytvára predpoklady pre ich úspešný prienik na zahraničné trhy. K zlepšeniu hodnotenia v danej oblasti by mala prispieť aj iniciatíva Ministerstva hospodárstva SR zameraná na podporu exportu franchisingových konceptov. Napriek tomu, že v strednodobom horizonte zaznamenala väčšina hodnotených ukazovateľov za rok 2019 zlepšenie, v kratšom (medziročnom) porovnaní zaznamenali ukazovatele prevažne negatívny trend vývoja, čo sa prejavilo oslabením pozície SR vo vzťahu k európskemu priemeru.

Tab. č. 21: **Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR**

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medziročná zmena		Strednodobý trend	
								Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Dostupnosť informácií (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	1,4	–	1,7	–	1,6	-0,1	↓	0,2	↗
Zapojenie obchodnej komunity (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,6	–	1,4	–	1,7	0,3	↑	0,1	↗
Predbežné rozhodnutia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,8	–	1,9	–	1,9	0,0	=	0,2	↗
Formality - automatizácia (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	1,7	–	2,0	–	1,8	-0,2	↓	0,1	↗
Formality - postupy (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	1,3	–	1,7	–	1,7	0,0	=	0,4	↗
Cezhraničná spolupráca agentúr (0 = najhoršie, 2= najlepšie)	bod	–	1,8	–	1,8	–	1,7	-0,1	↓	-0,1	↘
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	–	2,5	–	2,8	–	2,0	-0,8	↓	-0,5	↘
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	1,9	1,9	–	–	–	0,0	=	0,0	=
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	2,8	2,8	–	–	–	0,0	=	0,2	↗
Vplyv regulácií na priame zahraničné investície (1 = veľmi vysoký, 7 = veľmi nízky)	bod	4,5	5,0	5,5	5,5	–	–	0,0	=	1,0	↗
Efektívnosť colného odbavovacieho procesu (1 = veľmi nízka, 5 = veľmi vysoká)	bod	4,5	4,5	4,4	4,5	–	–	0,1	↑	0,0	=
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	1,8	1,8	1,7	1,7	–	0,0	=	-0,1	↘
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze mimo EÚ	%	19,0	21,0	16,4	16,2	15,3	15,9	0,6	↑	-3,1	↘
Objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ	mil. Eur	1 850,0	2 007,4	1 532,1	1 604,5	1 646,7	1 618,1	-28,6	↓	-231,9	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF, Eurostatu a SBA

Slovensko má v oblasti internacionalizačných aktivít MSP naďalej značné rezervy. Podľa Európskej komisie je Slovensko krajinou s najnižším podielom vyvážajúcich a dovážajúcich MSP do/z krajín mimo EÚ. Nízka exportná a importná aktivita slovenských MSP sa javí ako najzávažnejší problém nielen z pohľadu medzinárodného obchodu v rámci krajín EÚ, ale aj mimo nich. Prijaté iniciatívy na podporu internacionalizácie síce uľahčujú MSP prienik na zahraničné trhy, avšak prieskumy Slovak Business Agency potvrdzujú, že väčšina slovenských MSP nemá ambíciu a záujem podnikať za hranicami EÚ. Prijaté iniciatívy na podporu internacionalizácie majú tak (zo strednodobého hľadiska) na sledované ukazovatele síce priaznivý, ale len veľmi nízky dopad. Na základe hodnôt sledovaných ukazovateľov možno SR v uplatňovaní princípu „internacionalizácia“ zaradiť pod priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Dánsko dosiahlo v oblasti internacionalizácie značný pokrok zavedením viacerých iniciatív na podporu MSP. „Export sparring“ je exportný program zameraný na MSP, ktoré môžu využiť dve formy pomoci – v súčinnosti s poradcom sa pripraviť na expanziu na vývozné trhy

alebo využiť 15 hodín bezplatných konzultácií s poradcom Rady pre obchod. Schéma „Strategické obchodné aliancie“ spája za pomoci obchodných radcov MSP s veľkými podnikmi so skúsenosťami v danej oblasti. V rámci programu „Vitus“ ponúka obchodná rada jednoročný kurz šitý na mieru s vývozným poradcom ktorý má podrobné znalosti o relevantnom vývoznom trhu. Program „Grow“ poskytuje 50 – 200 hodín poradenstva na podporu internacionalizácie prostredníctvom analýzy trhu a porovnania partnerov na miestnom trhu.

Estónsko využíva na podporu internacionalizácie digitálnu platformu „Visiidid.ee“, ktorá poskytuje kalendár a popis všetkých plánovaných návštev podnikových obchodných delegácií. Táto webová stránka obsahuje návštevy organizované prezidentom, predsedom vlády, ministrom, ministerstvom a obchodnou a priemyselnou komorou. Cieľom tejto digitálnej platformy je uľahčiť estónskym MSP účasť na návštevách obchodných delegácií, propagovať Estónsko ako spoľahlivého vývozného partnera a dať zúčastneným podnikom mimoriadnu dôveryhodnosť a otvorenosť. O účasť v programe sa môžu uchádzať všetky podniky registrované v Estónsku a aspoň čiastočne vlastnené Estóncami. Účasť je podmienená súhlasom organizátorov. Zástupcovia podnikov si musia hradiť náklady na ubytovanie, ako aj všetky miestne a organizačné náklady.

4 Postavenie a vývoj SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE

Slovensko patrí dlhodobo medzi krajiny s najvyšším podielom malých a stredných podnikov v celej Európskej únii. Pri prepočte na počet obyvateľov je spolu s Českom dokonca lídrom. MSP na Slovensku zamestnávajú v nefinančnej podnikovej ekonomike viac ako 70 % obyvateľstva a tvoria viac ako 50 % pridanej hodnoty v tomto sektore. Ich dôležitosť pre ekonomiku krajiny je tak nepochybná. Potrebu, význam a potenciál, ktorý MSP so sebou prinášajú si uvedomuje ako Európska komisia, tak aj zástupcovia jednotlivých členských krajín EÚ, ktorí v nadväznosti na uvedené prijali v roku 2008 komplexný rámec definujúci desať hlavných zásad zameraných na podporu podnikania MSP v celej EÚ. Snahou každej z krajín EÚ je tieto zásady úspešne implementovať. Uplatňovanie týchto zásad je však rozdielne – nielen naprieč krajinami EÚ, ale aj naprieč jednotlivými princípmi.

4.1 Postavenie SR v rámci EÚ na základe ukazovateľov r. 2019

Postavenie SR v uplatňovaní jednotlivých princípov SBAfE je premenlivé – jednak z dôvodu odlišného vývoja v podmienkach SR, ale aj z hľadiska odlišného vývoja v ostatných krajinách EÚ. Súčasne je závislé od disponibility porovnávaných ukazovateľov, čo môže skutočné výsledky mierne skresliť. V porovnaní s minuloročným auditom sa postavenie SR voči priemeru EÚ v roku 2019 zlepšilo iba v uplatňovaní dvoch princípov – najskôr myslieť v malom a ústretová správa a štátna pomoc a verejné obstarávanie. Naopak k zhoršeniu postavenia SR v európskom meradle došlo v princípoch podnikanie, druhá šanca, prístup k financovaniu, jednotný trh, zručnosti a inovácie, životné prostredie a internacionalizácia. V porovnaní s priemernými hodnotami členských krajín EÚ za posledný dostupný rok dosahovalo Slovensko lepšie výsledky predovšetkým v uplatňovaní princípu **štátna pomoc a verejné obstarávanie** (princíp č. 5) a **jednotný trh** (princíp č. 7). Mierne pod priemerom sa umiestnilo v uplatňovaní princípov podnikanie (princíp č. 1), najskôr myslieť v malom a ústretová správa (princípy č. 3 a 4), prístup k financovaniu (princíp č. 6) a internacionalizácia (princíp č. 10). Výrazne podpriemerné výsledky za rok 2019 boli zaznamenané v 3 hodnotených oblastiach – zručnosti a inovácie (princíp č. 8), životné prostredie (princíp č. 9) a druhá šanca (princíp č. 2).

Graf č. 3: **Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE – ukazovatele r. 2019**

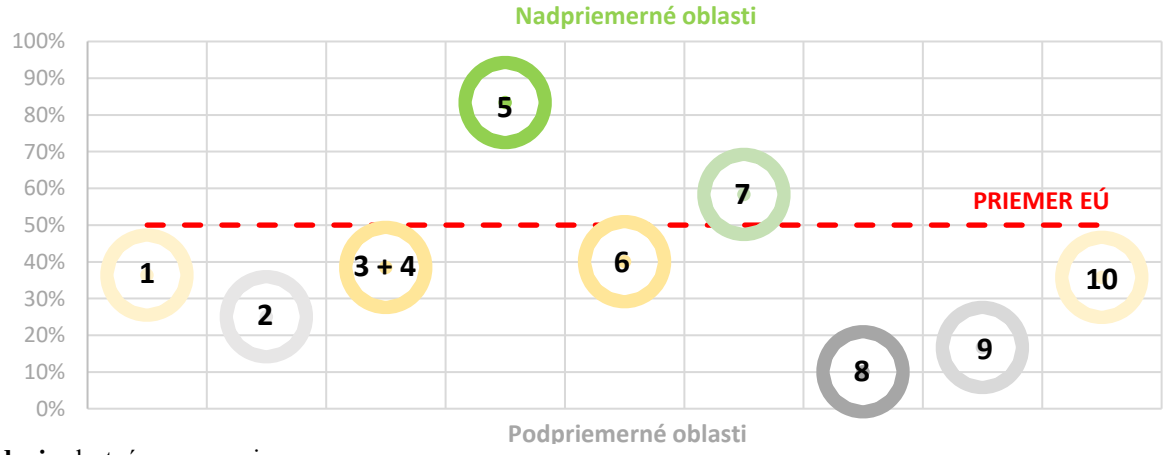

Zdroj: vlastné spracovanie
***Pozn.:** vzhľadom na absenciu relevantných ukazovateľov za rok 2019, bol princíp č. 9 posudzovaný na základe posledných dvoch rokov – t. j. 2018 a 2019

Z celkového počtu 65 medzinárodne porovnateľných dostupných ukazovateľov hodnotiacich uplatňovanie princípov SBAfE v poslednom hodnotenom roku[43] vykazovalo Slovensko v porovnaní s priemerom EÚ lepšie výsledky v 23 ukazovateľoch, 6 ukazovateľov dosiahlo totožnú hodnotu a v 36 ukazovateľoch vykazovalo horšie výsledky. Celkový podiel ukazovateľov nachádzajúcich sa nad priemerom alebo na úrovni priemeru EÚ predstavoval 44,6 %. Slovensko tak na základe porovnania hodnôt ukazovateľov s ostatnými krajinami EÚ možno v uplatňovaní princípov SBAfE za rok 2019 zaradiť **mierne pod priemer EÚ.**

Graf č. 4: **Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE v roku 2019***

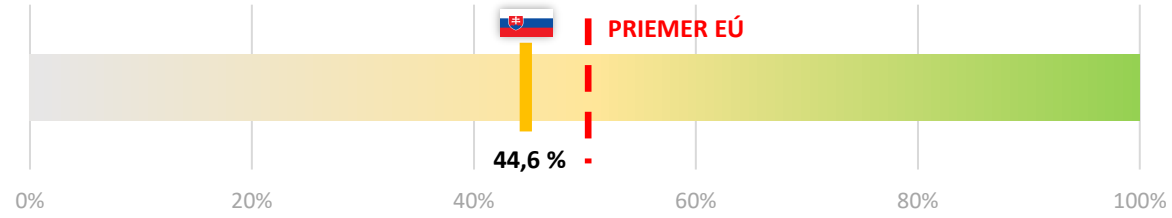

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2 Postavenie SR v rámci EÚ po zohľadnení pravidelných aj nepravidelných ukazovateľov

Časové oneskorenie, nepravidelnosť či dlhšia periodicita vykazovania niektorých hodnotených ukazovateľov spôsobuje, že v medziročnom porovnaní môže dochádzať k miernym skresleniam v hodnotení uplatňovania princípov SBAfE. S cieľom eliminovať tieto skreslenia a poskytnúť širší, komplexnejší pohľad na hodnotenie sme pristúpili aj k zohľadneniu nepravidelných či časovo oneskorených ukazovateľov. Hodnotenie tak pozostáva z porovnania najaktuálnejších údajov roku 2019, ktoré sú doplnené o staršie údaje posledného dostupného roka. Tento spôsob hodnotenia teda kombinuje a porovnáva vždy najaktuálnejšie dostupné údaje všetkých (pravidelných aj nepravidelných) ukazovateľov auditu, ktoré sú vzájomné porovnateľné s inými krajinami EÚ a majú rôznu periodicitu vykazovania.

Po zohľadnení všetkých ukazovateľov hodnotených v rokoch 2014 – 2019 dosahuje Slovensko nadpriemerné hodnoty predovšetkým v oblastiach, v ktorých dosahuje aj dlhodobo lepšie výsledky – v princípoch **štátna pomoc a verejné obstarávanie** a **prístup k financovaniu**. V posledných rokoch sa čoraz viac darilo SR uplatňovať princíp jednotný trh, ktorý na základe údajov roka 2019 mierne prevyšoval priemer EÚ, avšak po zohľadnení nepravidelných ukazovateľov, ktorých údaje za rok 2019 neboli ešte dostupné sa hodnotenie zhoršilo. Princípy podnikanie, najskôr myslieť v malom a ústretová správa, jednotný trh a životné prostredie sa na základe tejto metodiky hodnotenia umiestnili mierne pod priemerom EÚ. Najhoršie výsledky zaznamenalo Slovensko v uplatňovaní princípov druhá šanca, zručnosti a inovácie a internacionalizácia. Grafické znázornenie postavenia SR z hľadiska uplatňovania jednotlivých princípov SBAfE po zohľadnení nepravidelných a časovo oneskorených ukazovateľov znázorňuje nasledujúci graf.

[43] Hodnoty všetkých porovnateľných ukazovateľov boli porovnané za rok 2019, výnimku tvoril len princíp č. 9 – t. j. „životné prostredie“, v prípade ktorého boli pre nedostatok relevantných dát za rok 2019 použité dáta aj za rok 2018

Graf č. 5: **Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE – všetky dostupné ukazovatele**

Zdroj: vlastné spracovanie

Z celkového počtu 104 medzinárodne porovnateľných pravidelných a nepravidelných ukazovateľov hodnotiacich uplatňovanie princípov SBAfE vykazovalo Slovensko v porovnaní s priemerom EÚ lepšie výsledky v 37 ukazovateľoch, 6 ukazovateľov dosiahlo totožnú hodnotu a v 61 ukazovateľoch vykazovalo horšie výsledky. Celkový podiel ukazovateľov nachádzajúcich sa nad priemerom alebo na úrovni priemeru EÚ predstavoval 41,3 %. Slovensko tak možno na základe porovnania hodnôt všetkých pravidelných a nepravidelných ukazovateľov dostupných za obdobie rokov 2014 – 2019 zaradiť v uplatňovaní princípov SBAfE **mierne pod priemer EÚ.**

Graf č. 6: **Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE po zohľadnení všetkých ukazovateľov**

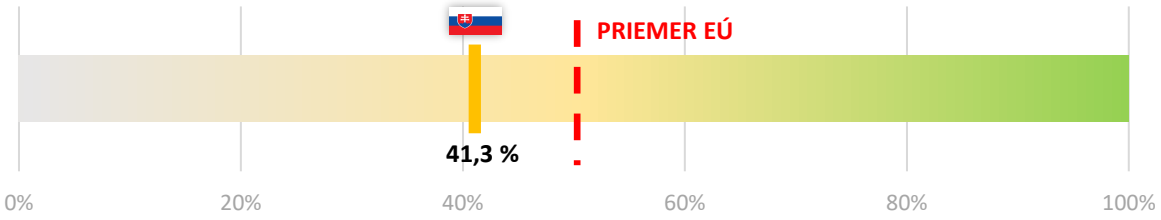

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3 Vývoj uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Od roku 2008, kedy vstúpila do platnosti iniciatíva SBAfE, sa podmienky podnikania na Slovensku zlepšili vo väčšine hodnotených oblastí. Napriek tomu, že ani v súčasnosti ich rozhodne nemožno považovať za ideálne, opatrenia prijaté na národnej úrovni za posledné desaťročie nemalou mierou prispeli k zvýšeniu podpory podnikania na Slovensku. Na uplatňovaní jednotlivých zásad SBAfE sa okrem orgánov verejnej správy, špecializovaných inštitúcií, finančných inštitúcií a záujmových združení významne podieľala a naďalej úspešne podieľa Slovak Business Agency, ktorá je jedinou špecializovanou inštitúciou z hľadiska podpory MSP poskytujúcou komplexnú pomoc podnikateľom v súlade s princípmi iniciatívy SBAfE. Zo všetkých opatrení realizovaných v poslednom desaťročí nemožno nespomenúť

zriadenie Národného podnikateľského centra, ktoré predstavuje jednotné miesto poskytujúce komplexné poradenstvo a služby MSP – tzv. „one-stop-shop“ či Centra lepšej regulácie, ktoré sa v rámci svojich aktivít zameriava na znižovane regulačnej záťaže MSP. Slovak Business Agency prostredníctvom svojich programov zabezpečuje tiež pomoc MSP nachádzajúcim sa v rôznych fázach životného cyklu, pôsobiacim v rôznych regiónoch SR či MSP, ktorých ambíciou je presadiť sa na zahraničnom trhu. Nástroje podpory MSP zo strany SBA však nemajú len nefinančný, ale aj finančný charakter – napr. poskytovanie mikropôžičiek.

V priebehu uvedeného obdobia došlo vplyvom implementácie množstva aktivít zo strany vlády, ministerstiev, bánk, fondov, záujmových združení a samotnej Slovak Business Agency k zvýšeniu podnikateľskej aktivity, zvýšeniu záujmu o podnikanie, zníženiu administratívy, zlepšeniu prístupu k financiám, zjednodušeniu prieniku začínajúcich MSP na jednotný trh, zvýšeniu digitalizácie MSP či zlepšeniu prieniku na trhy mimo krajín EÚ. Na strane druhej však rozvoju podnikania na Slovensku v roku 2019 naďalej a opakovane zabraňovalo vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, pretrvávajúca byrokracia či niektoré legislatívne zmeny, v dôsledku ktorých podnikateľom opäť vzrástli náklady na podnikanie.

Strednodobý vývoj

V strednodobom horizonte (rokov 2014 – 2019) došlo k výraznému zlepšeniu SR predovšetkým v uplatňovaní princípu štátna pomoc a verejné obstarávanie, v ktorom zaznamenala SR v roku 2019 najlepšie výsledky spomedzi všetkých princípov SBAfE. Zlepšenie väčšiny hodnotených ukazovateľov zaznamenali aj princípy najskôr myslieť v malom a ústretová správa, prístup k financovaniu a podnikanie. Najnižší progres zaznamenalo Slovensko v priebehu uplynulých 6 rokov v uplatňovaní princípov druhá šanca a životné prostredie. Zatiaľ čo v prípade druhej šance nemožno hovoriť o výraznom zhoršení (keďže 50 % ukazovateľov stagnovalo), u ukazovateľov zameraných na životné prostredie došlo k zhoršeniu takmer vo všetkých hodnotených ukazovateľoch. Rozpačitý vývoj bol zaznamenaný aj v uplatňovaní princípu zručnosti a inovácie, ktorého 52,9 % ukazovateľov zaznamenalo v roku 2019 horší výsledok ako v minulosti.

Graf č. 7: **Strednodobý trend vývoja ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR**

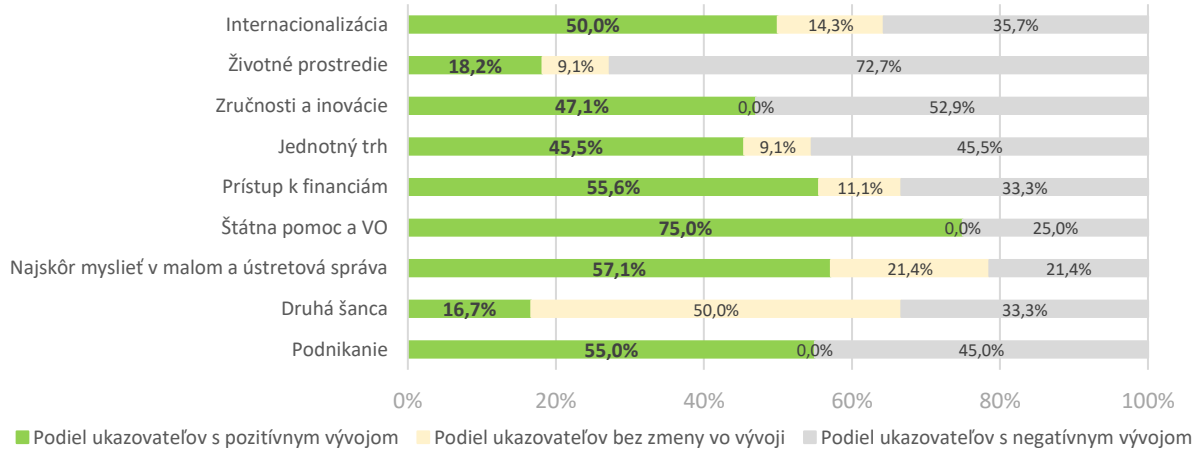

Zdroj: vlastné spracovanie

Medziročná zmena

V medziročnom porovnaní údajov z posledného a predposledného dostupného roka došlo najvýraznejšiemu medziročnému zlepšeniu v oblasti prístupu k financovaniu (u 66,7 % ukazovateľov), zručností a inovácií (u 64,7 % ukazovateľov) a štátnej pomoci a verejného obstarávania (u 62,5 % ukazovateľov). Toto konštatovanie je prekvapivé najmä v prípade uplatňovania princípu zručnosti a inovácie, ktorého postavenie v rámci EÚ sa medziročne, napriek zlepšeniu hodnôt ukazovateľov, zhoršilo. Z uvedeného možno usúdiť, že v uplatňovaní princípu zručnosti a inovácie napredujú ostatné európske krajiny ďaleko rýchlejšie ako SR. Negatívnou skutočnosťou tiež je, že ukazovatele zostávajúcich princípov SBAfE zaznamenali v roku 2019 stagnáciu príp. zhoršenie skúmaných parametrov. Najvyšší podiel ukazovateľov s negatívnou medziročnou zmenou bol zaznamenaný v oblasti životného prostredia, kde zaznamenalo zhoršenie až 72,7 % ukazovateľov.

Graf č. 8: **Medziročná zmena vo vývoji ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR**

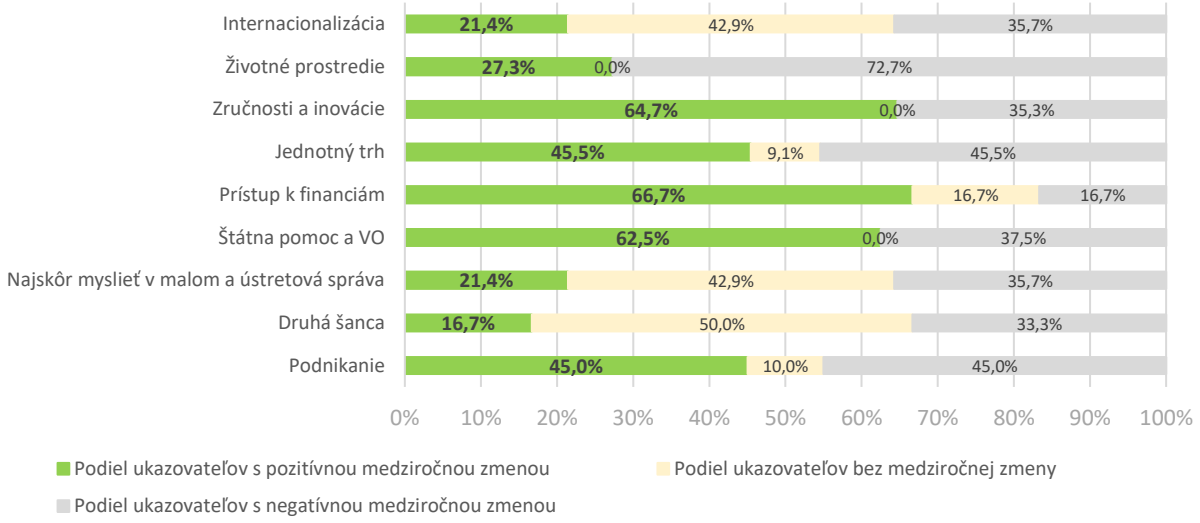

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3 Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Na základe výsledkov hodnotenia uplatňovania jednotlivých princípov SBAfE na Slovensku je možné vymedziť oblasti, v ktorých dosahuje Slovensko uspokojivé výsledky a tiež oblasti, v ktorých má isté rezervy, ktorých odstránenie by malo byť prioritou v nadchádzajúcom období. Súhrn pozitívne a negatívne hodnotených oblastí uplatňovania princípov iniciatívy Small Business Act for Europe na Slovensku v členení podľa jednotlivých princípov znázorňuje tabuľka na nasledujúcej strane.

Tab. č. 22: **Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku**

	Pozitívne hodnotené oblasti (+)	Negatívne hodnotené oblasti (-)
Podnikanie	✓ podnikateľská aktivita ✓ zámer podnikať ✓ sebadôvera ✓ rýchlorastúce podniky ✓ miera vzniku ✓ koncept „one-stop-shop“	- podnikateľské vzdelávanie - podnikanie ako žiaduca kariérna voľba - mediálna pozornosť venovaná podnikaniu - nedostatok príležitostí na začatie podnikania vo svojom regióne - miera zániku
Druhá šanca	✓ index platobnej neschopnosti	- čas a náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti - strach zo zlyhania
Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	✓ náklady na začatie podnikania ✓ čas a náklady na prevod majetku ✓ počet daňových platieb za rok ✓ náklady na vymáhanie zmlúv	- čas potrebný na začatie podnikania - potreba relatívne vysokého objemu minimálneho kapitálu - rýchlo sa meniaca legislatíva - zložitosť administratívnych procesov - regulačné bremeno
Štátna pomoc a verejné obstarávanie	✓ účasť podnikov na tendroch ✓ zákazky rozdelené na časti ✓ priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov ✓ podiel výhier MSP v tendroch	- kvalita a stav vládnych podporných programov - využívanie verejnej podpory zo strany MSP
Prístup k financiám	✓ sila zákonných práv ✓ platobná disciplína ✓ straty z nedobytných pohľadávok ✓ podnikateľskí anjeli ✓ ochota bánk poskytovať úver ✓ zlyhané úvery	- zamietnuté žiadosti o úver - investície rizikového kapitálu - financovanie prostredníctvom grantov a zvýhodnených úverov - prístup k verejnej finančnej podpore
Jednotný trh	✓ netransponované smernice o jednotnom trhu ✓ priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc ✓ prebiehajúce konania o porušení povinnosti	- vývoz a dovoz MSP do/z krajín EÚ - premenlivosť (dynamika) trhu
Zručnosti a inovácie	✓ elektronický obchod	- kvalifikovaná pracovná sila - investície do výskumu - miera inovácií - školenia
Životné prostredie	✓ využívanie verejných podpor. opatrení na zefektívnenie využívania zdrojov ✓ výroba/poskytovanie ekologických produktov/služieb	- využívanie obnoviteľných zdrojov energie - využívanie verejných podpor. opatrení na výrobu ekologických výrobkov
Internacionalizácia	✓ formality - automatizácia	- vývoz a dovoz mimo krajín EÚ - vplyv regulácií na priame zahraničné investície - efektívnosť colného odbavovacieho procesu

Zdroj: vlastné spracovanie

4.4 Dopad prijatých iniciatív a legislatívnych zmien na súčasnú pozíciu SR

Princíp č. 1 – Podnikanie - v uplatňovaní princípu podnikanie sa SR dlhodobo nachádza mierne pod priemerom EÚ, čo potvrdili aj výsledky roku 2019. V priebehu posledných 6 rokov bolo prijatých množstvo opatrení, ktoré prispeli k zlepšeniu podnikateľského prostredia, čo sa pozitívne prejavilo hlavne v strednodobom horizonte hodnotenia. Iniciatívy prijaté v období rokov 2014 – 2019 tak mali prevažne pozitívny dopad na uplatňovanie princípu. V roku 2019 sa podpora podnikania upriamovala okrem rodinných podnikov, start-upov, sociálnych podnikov či marginalizovaných skupín obyvateľstva aj na podporu úspešnej

podnikateľskej praxe a internetovej ekonomiky. Negatívny dopad na uplatňovanie princípu v roku 2019 mali najmä legislatívne opatrenia - hlavne zvýšenie minimálnej mzdy. Podnikateľské vzdelávanie a nedostatok príležitostí na začatie podnikania v menej vyspelých regiónoch sa javia ako najproblematickejšie oblasti v uplatňovaní princípu.

Princíp č. 2 – Druhá šanca – v hodnotení uplatňovania princípu druhá šanca možno SR na základe výsledkov dosiahnutých v roku 2019 zaradiť pod priemer EÚ. Na základe uvedeného možno konštatovať, že Slovensko má v uplatňovaní daného princípu dlhodobo výrazné rezervy. Podnikateľom, ktorí vo svojom podnikaní neboli úspešní, súčasné podmienky vyriešenia platobnej neschopnosti veľmi nenapomáhajú naštartovať svoj biznis odznova. Okrem toho, že iniciatívy prijaté v predchádzajúcich hodnotených obdobiach nemožno označiť za účinné, ani v roku 2019 neboli na úrovni SR prijaté žiadne zásadné iniciatívy či legislatívne zmeny, ktoré by negatívny trend odvrátili.

Princípy č. 3 a 4 – Najskôr myslieť v malom a ústretová správa – napriek tomu, že v medziročnom porovnaní nezaznamenali ukazovatele hodnotiace uplatňovanie daných princípov výrazný progres, zlepšeniu pozície SR v rámci EÚ prispelo najmä zníženie nákladov na vymáhanie zmlúv. Ani to však nepomohlo Slovensku dotiahnuť sa na priemer krajín EÚ. Pretrvávajúcou prekážkou bola v roku 2019 administratívna a regulačná záťaž, ktorá podnikanie na Slovensku neuľahčovala. Súčasne je však potrebné poznamenať, že v analyzovanom období bolo prijatých hneď niekoľko iniciatív, v dôsledku ktorých došlo v priebehu rokov 2014 – 2019 k zlepšeniu. Slovensko tak v uvedenej oblasti významne napreduje a preto je potrebné toto úsilie naďalej rozvíjať a podporovať aj nadchádzajúcom období. Prispieť k tomu by mala podpora ďalšej elektronizácie a automatizácie procesov na úrovni verejnej správy, implementácia antibyrokratických balíčkov či využívanie e-kasy.

Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie – výkonnosť SR v uplatňovaní daného princípu v priebehu rokov 2014 – 2019 výrazne vzrástla, čo radí Slovensko nad priemer EÚ. Iniciatívy prijaté od roku 2014 možno hodnotiť pozitívne – strednodobý aj krátkodobý trend vývoja hodnotených ukazovateľov sa zlepšil. Obzvlášť kladne možno hodnotiť zníženie priemerného oneskorenia platieb verejných orgánov, zvýšenie podielu podnikov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch a vysoký podiel výhier MSP v tendroch, čo súvisí s výraznou prevahou počtu MSP na Slovensku. Významnú zmenu v roku 2019 predstavovala novelizácia zákona o verejnom obstarávaní, ktorej cieľom je zefektívniť proces VO na Slovensku.

Princíp č. 6 – Prístup k financiám – patrí dlhodobo medzi najstabilnejšie a najpozitívnejšie hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku. Napriek tomu, že v priamom porovnaní dosiaľ dostupných ukazovateľov za rok 2019 sa SR zaraďovalo pod priemer EÚ, vývoj ukazovateľov vyznačujúcich sa časovým oneskorením naznačuje, že celkové výsledky za rok 2019 prevýšia priemer EÚ. Zlepšenie v rámci hodnotených ukazovateľov bolo zaznamenané ako v strednodobom, tak aj krátkodobom horizonte, na základe čoho možno konštatovať, že iniciatívy prijaté v hodnotenom období mali priaznivý dopad na uplatňovanie princípu. K zlepšeniu prístupu MSP k financovaniu bez pochyby prispela aj priaznivá ekonomická situácia na bankovom trhu, ktorá umožňovala MSP relatívne lacno financovať svoje potreby. Ďalšiemu zlepšovaniu uplatňovania princípu by malo dopomáhať plnenie cieľov spojených s Investičným plánom pre Európu či program InvestEU.

Princíp č. 7 – Jednotný trh – predstavuje jednu z oblastí uplatňovania princípov SBAfE, v ktorej dosahuje SR lepšie výsledky ako pri uplatňovaní iných princípov. Výsledky roka 2019 radia princíp nad priemer EÚ, po zohľadnení ukazovateľov disponujúcich staršími

údajmi sa však výkonnosť SR voči ostatným krajinám EÚ znížila. Zlepšeniu uplatňovania princípu v posledných analyzovaných rokoch prispeli najmä opatrenia zamerané na odstránenie administratívnych prekážok v podnikaní so zahraničnými subjektmi či opatrenia podporujúce expanziu MSP na zahraničné trhy. Iniciatívy a legislatívne zmeny prijaté v období rokov 2014 – 2019 sa javia ako účinné, zlepšenie výkonnosti SR v danej oblasti si však vyžaduje vyvinúť väčšie úsilie na podporu vývozu a dovozu slovenských MSP, ktoré v porovnaní s európskymi konkurentmi v podnikateľskej aktivite v zahraničí značne zaostávajú.

Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie – predstavujú jednu z najzanedbanejších oblastí uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku, v ktorej dosahuje SR dlhodobo podpriemerné výsledky. V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami sa slovenské MSP vyznačujú len veľmi nízkou mierou inovácií, čo je spôsobené jednak nedostatkom kvalifikovaných odborníkov a tiež nedostatočnou podporou vzdelávania v oblasti IT. Napriek tomu, že mnohé z hodnotených ukazovateľov zaznamenali v krátkodobom aj strednodobom horizonte zlepšenie, postavenie SR v rámci EÚ sa vôbec nezlepšuje. Práve naopak. Z toho dôvodu možno označiť dosiaľ prijaté opatrenia na podporu zručností a inovácií MSP na Slovensku za nedostatočné. Zlepšeniu výkonnosti SR v uvedenej oblasti môže v budúcnosti pomôcť schválené navýšenie odpočtu dane vo výške 200% nákladov na výskum a vývoj či nový program na podporu výskumu a inovácií Horizont Europa. Podpora zavádzania inovácií u slovenských MSP by tak (aj vzhľadom na súčasnú pandemickú situáciu) mala byť jednou z priorít v nadchádzajúcom období.

Princíp č. 9 - Životné prostredie – bol v minulosti jedným z najlepšie uplatňovaných princípov SR. V súčasnosti ho však možno zaradiť medzi podpriemerné. Európska únia kladie čoraz väčší dôraz na environmentálnu zodpovednosť podnikov, čo sa prejavuje aj v rastúcich nárokoch na efektívne využívanie zdrojov, zavádzanie ekologických procesov a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Slovensko od roku 2014 prijalo niekoľko opatrení zameraných na obehové hospodárstvo a tvorbu pracovných miest v „zelenom“ hospodárstve. Na základe výsledkov roku 2017 však možno označiť prijaté opatrenia za nedostatočné. Takmer všetky ukazovatele zaznamenali zhoršenie situácie, a to nielen v krátkodobom, ale aj strednodobom horizonte. V roku 2019 vyvinula SR viacero iniciatív v snahe skvalitniť životné prostredie a zabezpečiť udržateľnosť. Medzi najvýznamnejšie patrí Schéma štátnej pomoci na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie s osobitným zameraním na MSP či program LIFE, ktorý je zameraný na podporu aktivít súvisiacich so spustením, rozšírením alebo urýchlením postupov udržateľnej výroby, distribúcie a spotreby.

Princíp č. 10 - Internacionalizácia – uplatňovanie princípu internacionalizácia na Slovensku patrí v porovnaní s EÚ medzi podpriemerné. Iniciatívy prijaté po roku 2014 mali na uplatňovanie princípu síce priaznivý, ale len minimálny dopad. V uvedenom období došlo k miernemu zlepšeniu hodnotenia predovšetkým v oblasti administratívy, výrazné rezervy však zostávajú v oblasti zapojenia sa slovenských MSP do medzinárodného obchodu s podnikmi krajín mimo EÚ. Prijaté iniciatívy tak možno hodnotiť kladne, je však nevyhnutné naďalej podporovať a motivovať MSP v rozširovaní svojich aktivít na trhy mimo EÚ.

5 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí

Základom pre dlhodobý rozvoj podnikateľských aktivít je kvalitné podnikateľské prostredie. Výsledky v oblasti medzinárodného porovnania konkurencieschopnosti zverejňujú každoročne viaceré inštitúcie. V kapitole 5, vo väzbe na postavenie SR, predstavíme výsledky medzinárodných rebríčkov Svetovej banky (Doing Business), Svetového ekonomického fóra (Správa o globálnej konkurencieschopnosti), renomovaného švajčiarskeho Inštitútu pre rozvoj manažmentu (Svetová ročenka konkurencieschopnosti). Zároveň sú v tejto kapitole prezentované dosiahnuté výsledky v hodnotení Slovenska za Index ekonomickej slobody. Postavenie Slovenska je z pohľadu vyššie uvedených rebríčkov konkurencieschopnosti analyzované okrem umiestnenia v rebríčku aj z pohľadu pozície v rámci krajín regiónu V4. Z časového hľadiska je v nasledujúcich podkapitolách analyzovaná konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia Slovenskej republiky z krátkodobého, ako aj zo strednodobého hľadiska.

Spoločnou črtou výsledného postavenia SR v rámci sledovaných rebríčkov hodnotiacich konkurencieschopnosť je jej oslabujúce postavenie v medzinárodnom porovnaní.[44] Ani pozícia, ktorú zastáva Slovensko v regióne Vyšehradskej skupiny (V4), sa v sledovaných rebríčkoch nezlepšuje. Naopak za ostatné roky Slovensko zastáva slabú pozíciu aj v rámci regiónu V4. Oslabenie pozície Slovenska vyplýva najmä zo zlepšenia regulačného prostredia v ostatných krajinách, ktoré sú aktívnejšie a úspešnejšie v oblasti implementácie reforiem, ako aj zo stagnácie SR vo viacerých hodnotených oblastiach.

5.1 Doing Business

Ročenka svetovej banky Doing Business 2020[45] (ďalej len „DB“), ktorá bola publikovaná 24. októbra 2019, porovnáva kvalitu podnikateľského prostredia v 190 krajinách. Doing Business zachytáva, resp. meria regulácie, ktoré ovplyvňujú 11 oblastí „života podniku“, pričom 10 z nich bolo zaradených do hodnotenia kvality podnikateľského prostredia v ročenke svetovej Doing Business 2020. Ide o týchto desať oblastí: začatie podnikania, získavanie stavebných povolení, prístup k elektrickej energii, registrácia majetku, získavanie úveru, ochrana minoritných investorov, daňové povinnosti firiem, cezhraničné obchodovanie, vymáhateľnosť zmlúv a riešenie platobnej neschopnosti. Celkové dosiahnuté skóre tej ktorej krajiny vypovedá o tom, ako sa zmenilo regulačné prostredie v porovnaní s ostatnými hodnotenými krajinami.

Podľa rebríčka kvality podnikateľského prostredia v rámci správy Doing Business 2020 z roku 2019 sa na prvých troch miestach umiestnil Nový Zéland, Singapur a Hongkong. Prvé dve krajiny si v medziročnom porovnaní udržali svoju pozíciu z roku 2018. V hodnotenom roku 2019 si Hongkong polepšil o jednu priečku v porovnaní s umiestnením, ktoré zastával v predchádzajúcom hodnotenom roku. Okrem uvedených krajín sa v prvej desiatke umiestnilo aj Dánsko (4. miesto), Južná Kórea (5. miesto), Spojené štáty americké (6.miesto), Gruzínsko (7.miesto), Veľká Británia (8.miesto), Nórsko (9.miesto), a Švédsko (10.miesto).
Medziročne si v zostavenom rebríčku Doing Business zlepšili svoje postavenie Hongkong spolu s Veľkou Britániou, zhodne o jednu priečku. Švédsko a Spojené štáty americké sa

[44] Výnimkou je len hodnotenie postavenia Slovenska v rámci ukazovateľa WCY, podľa ktorého si Slovensko medziročne zlepšilo svoju pozíciu.
[45] Údaje použité v Doing Business 2020 sú aktuálne k máju 2019.

v hodnotenej tabuľke posunuli v umiestnení, totožne o dve priečky. Okrem prvých dvoch krajín z rebríčka DB (Nový Zéland a Singapur) si v medziročnom porovnaní udržala svoju pozíciu aj Južná Kórea. Na druhej strane došlo v rámci medziročného hodnotenia desiatich najlepšie umiestnených krajín aj k zhoršeniu pozície. Ide o Nórsko, ktorého postavenie v rebríčku bolo medziročne oslabené o dve miesta. Gruzínsko a Dánsko si zhoršili pozíciu zhodne o jednu priečku v rebríčku.

Tab. č. 23: **Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku Doing Business v r. 2019**

Poradie krajín	Krajina	Ease of doing business (počet bodov)	Medziročná zmena (v poradí krajín)	Medziročná zmena (v bodoch)
1.	Nový Zéland	86,8	-	+0,21
2.	Singapur	86,2	-	+0,96
3.	Hongkong	85,3	+1	+1,08
4.	Dánsko	85,3	-1	+0,66
5.	Kórea	84,0	-	-0,14
6.	Spojené štáty americké	84,0	+2	+1,25
7.	Gruzínsko	83,7	-1	+0,42
8.	Veľká Británia	83,5	+1	+0,85
9.	Nórsko	82,6	-2	-0,35
10.	Švédsko	82,0	+2	+0,73
40.	Poľsko	76,4	-7	-0,55
41.	Česká republika	76,3	-6	+0,2
45.	**Slovenská republika**	**75,6**	**-3**	**+0,43**
52.	Maďarsko	73,4	+1	+1,12

Zdroj: SBA, spracované na základe správy Doing Business 2020

Slovensko si v uvedenom rebríčku Doing Business zhoršilo svoju pozíciu medziročne o 3 priečky. Zo 42. miesta v roku 2018 tak zastáva 45. miesto z celkového počtu 190 hodnotených krajín. Podľa údajov dochádza ku kontinuálnemu zhoršeniu konkurenčného postavenia Slovenska najmä z pohľadu strednodobého vývoja. Aj z pohľadu krajín regiónu V4 zastáva Slovenská republika naďalej slabú pozíciu. Rovnako ako v predchádzajúcich správach Doing Business, aj v sledovanom roku 2019 sa Slovensko umiestňuje na predposlednom mieste v rámci krajín Vyšehradskej skupiny. Ani pozícia ostatných krajín V4 sa v regióne nezmenila. Poľsko naďalej zastáva najlepšie výsledky (33. miesto v celkovom hodnotení) a to aj napriek oslabeniu pozície v celkom hodnotení Doing Business (medziročne o 7 priečok). Najnižšie hodnotenie z pohľadu regiónu V4 dosahuje Maďarsko (52. miesto), pričom si medziročne zlepšilo svoje postavenie v zostavenej tabuľke Doing Business o jednu priečku. V prípade Českej republiky došlo k medziročnému oslabeniu pozície v rámci celkového hodnotenia (medziročne prepad o 6 priečok). Z pohľadu krajín EÚ zastáva Slovensko zo strednodobého hľadiska rovnaké postavenie (18. miesto).

Tab. č. 24: **Celkové postavenie SR v rebríčku Doing Business v r. 2014-2019**

Doing Business*	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Poradie SR	49.	29.	33.	39.	42.	45.
Celkový počet hodnotených krajín	189	189	190	190	190	190

Zdroj: SBA, spracované na základe správy Doing Business 2015 - 2020

***Pozn.:** Údaj za rok 2019 prezentuje postavenie SR v rebríčku Doing Business 2020, ktorý bol zverejnený 24. októbra 20219. Rovnaký prístup je použitý aj v ďalších hodnotených rokoch.

Z pohľadu medziročného vývoja, najvýraznejšou medziročnou zmenou je zlepšenie postavenia Slovenska v indikátore „začatia podnikania“ (posun o 9 miest). V tomto ohľade bola v správe Doing Business 2020 pozitívne vyhodnotená reforma v predmetnom indikátore, ktorá sa týkala zrušenia požiadavky na získavanie a zasielanie informácií týkajúcich sa daňových nedoplatkov.[46] Znížil sa aj celkový počet dní potrebných pre začatie podnikania na 21,5 dňa. Ďalšou pozitívnou skutočnosťou je aj medziročné zlepšenie v oblasti „ochrany minoritných investorov (posun o 7 miest). Nepatrná zmena nastala aj v oblasti „registrácie majetku“ a vymáhateľnosti zmlúv“ (zhodne posun o 1 miesto). Naopak, najvyšší medziročný pokles v dosiahnutom hodnotení bol v prípade Slovenska zaznamenaný v oblasti „prístupu k elektrickej energii“ (posun o 7 miest), „získania úveru“ (o 4 miesta) a došlo aj k opätovnému poklesu v hodnotení „získania stavebných povolení (posun o 3 miesta). Mierne sa Slovensko zhoršilo aj v hodnotenej oblasti „riešenia platobnej neschopnosti“ (o 1 miesto).

Tab. č. 25: **Postavenie SR v jednotlivých oblastiach Doing Business v r. 2018 – 2019**

Indikátor	2018	2019	Medziročná zmena
Začatie podnikania	127.	118.	+9
Získavanie stavebných povolení	143.	146.	-3
Prístup k elektrickej energii	47.	54.	-7
Registrácia majetku	9.	8.	+1
Získanie úveru	44.	48.	-4
Ochrana minoritných investorov	95.	88.	+7
Daňové povinnosti firiem	48.	55.	-7
Cezhraničné obchodovanie	1.	1.	0
Vymáhateľnosť zmlúv	47.	46.	+1
Riešenie platobnej neschopnosti	42.	46.	-1
Celkové umiestnenie SR	**42.**	**45.**	**-3**

Zdroj: SBA, spracované podľa údajov zo Správ Doing Business 2019 a 2020

V grafe č.9 je znázornené postavenie Slovenska v rámci hodnoteného ukazovateľa „Ease of Doing Business Score“. Tento ukazovateľ porovnáva krajiny s ohľadom na najlepšie regulačné postupy. Hodnotí vzdialenosť jednotlivých krajín od najlepších regulačných postupov. Z výsledkov prezentovaných v správe Doing Business 2020 z roku 2019 vyplynulo, že Slovensko dosahuje takmer totožné výsledky ako v roku 2018 (priblíženie sa k najlepšej regulačnej praxi len o 0,2 p.b.). Z pohľadu hodnoteného ukazovateľa Slovensko je naďalej najviac vzdialené od krajín, ktoré dosahujú najlepšie regulačné postupy najmä v „ochrane minoritných investorov“, ako aj v „získaní stavebných povolení“. V hodnotenom roku 2019 sa vzdialilo aj v oblasti „riešenia platobnej neschopnosti“ (o 1,4 p. b.). Na druhej strane, zlepšenie v oblasti začatia podnikania, malo vplyv aj na mierne zníženie celkovej medzery v predmetnom ukazovateli (o 2,8 p. b.). V ostatných oblastiach nebola evidovaná výraznejšia zmena.

Porovnanie dosiahnutého skóre SR v jednotlivých oblastiach Doing Business v rokoch 2018 a 2019 znázorňuje graf na nasledujúcej strane.

[46] https://www.doingbusiness.org/en/reforms/overview/economy/slovakia

Graf č. 9: **Skóre SR v jednotlivých oblastiach Doing Business v r. 2018 - 2019**

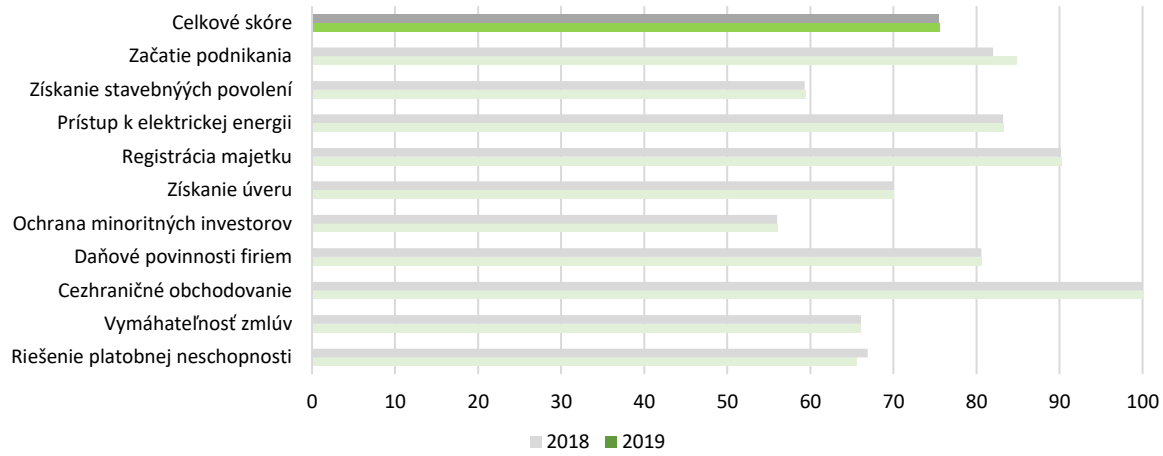

Zdroj: SBA, spracované podľa revidovaných údajov zo Správ Doing Business 2020 a 2019
Pozn.: Revidované hodnotenie odzrkadľuje korekciu dát. Preto sa hodnotenia za jednotlivé indikátory v správe Doing Business 2019.

5.2 Global Competitiveness Index

Index konkurencieschopnosti *Global Competitiveness Index* (ďalej len „GCI“) vypovedá o perspektíve krajiny v oblasti dosahovania udržateľného hospodárskeho rastu v strednodobom horizonte. V roku 2018 sa v rámci Indexu globálnej konkurencieschopnosti po prvýkrát určovalo poradie krajín prostredníctvom novej metodológie, ktorá nie je kompatibilná s metodológiou použitou pred rokom 2018.[47] Zásadným rozdielom medzi pôvodným a novým Indexom globálnej konkurencieschopnosti 4.0 (ďalej len „Index GCI 4.0“) je spôsob prideľovania váh. Súčasný Index GCI 4.0 zohľadňuje aspekty štvrtej priemyselnej revolúcie, pričom sa väčšou váhou prihliada na štatisticky vykazované parametre (70 %) a menšou váhou na výsledky globálneho prieskumu medzi manažérmi (30 %). Na Slovensku bola partnerom Svetového ekonomického fóra a koordinátorom prieskumu Podnikateľská aliancia Slovenska (ďalej len „PAS“).[48]

Index hodnotí kvalitu faktorov, ktoré podmieňujú úroveň produktivity a prosperity, pričom v roku 2019 bolo do hodnotenia zaradených 141 krajín sveta. V rámci hodnotenia bolo v roku 2019 použitých celkovo 103 indikátorov, ktoré boli zoskupené v dvanástich pilieroch. Tieto piliere reflektujú komplexnosť produktivity a konkurenčného ekosystému (Svetové ekonomické fórum, 2018).[49] Každý indikátor dosahuje skóre v intervale od 0 do 100, pričom hranica (100 bodov) zodpovedá stanoveným cieľom (ideálnemu stavu). Dosiahnuté skóre vypovedá o súčasnom progrese krajiny v jednotlivých oblastiach v porovnaní so stanovenou hranicou a zároveň vypovedá o zostávajúcej vzdialenosti, ktorá vedie k dosiahnutiu ideálneho stavu.[50]

[47] Poradie krajín v rebríčku konkurencieschopnosti bolo za rok 2017 prepočítané podľa novej metodiky.
[48] Viac informácií na: < https://www.alianciapas.sk/2019/10/09/sr-na-42-mieste-v-rebricku-konkurencieschopnosti/>
[49] V roku 2018 boli predstavené nasledovné piliere : Inštitúcie, Infraštruktúra, Technologická vyspelosť, Makroekonomická stabilita, Zdravie, Vzdelávanie a schopnosti, Trh tovarov, Trh práce, Finančný systém, Veľkosť trhu, Dynamika podnikania a Inovačná kapacita.
[50] Hranica 100 bodov je dosiahnuteľná pre každú krajinu. Viac informácií na: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/chapter-3-benchmarking-competitiveness-in-the-fourth-industrial-revolution-introducing-the-global-competitiveness-index-4-0/ >

V zostavenom rebríčku konkurencieschopnosti GCI sa v roku 2019 sa umiestnil na prvom mieste Singapur. Index konkurencieschopnosti v prípade Singapuru dosiahol 84,8 bodu zo 100 bodov. Za ním nasledovali Spojené štáty americké (83,7 b.) a Hongkong (83,1 b.). V prvej desiatke najkonkurenčnejších krajín sa umiestnilo aj Holandsko s 82,4 bodmi (4. miesto), Švajčiarsko s 82,3 bodmi (5. miesto), Japonsko zhodne s 82,3 bodmi (6. miesto), Nemecko s 81,8 bodmi (7. miesto), Švédsko s 81,2 bodmi (8. miesto), Veľká Británia s 81,2 bodmi (9. miesto) a Dánsko s 81,2 bodmi (10. miesto). V medziročnom porovnaní si Holandsko polepšilo v hodnotenom rebríčku konkurencieschopnosti o 2 priečky, resp. o 0,9 bodu. Singapur spolu so Švédskom si polepšili zhodne o 1 priečku. Najvýraznejšie si v medziročnom porovnaní zhoršilo postavenie v zostavenej tabuľke Indexu konkurencieschopnosti GCI Nemecko (negatívny posun v tabuľke o 4 priečky, resp. o 1 bod) v prospech Hongkongu (pozitívny posun o 4 priečky, resp. o 0,9 bodu). Švajčiarsko spolu s Japonskom a Veľkou Britániou si v hodnotenom rebríčku konkurencieschopnosti zhoršili postavenie, zhodne o 1 priečku. Ani Spojené štáty americké si neudržali svoje prvenstvo v rebríčku (negatívny posun o 1 priečku, resp. o 2 body). Len Dánsko si udržalo rovnaké poradie v rebríčku, aké zastávalo aj v hodnotenom rebríčku GCI 2018.

Tab. č. 26: **Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v GCI v r. 2019**

Poradie krajín	Krajina	Dosiahnuté skóre	Medziročná zmena (v poradí krajín)	Medziročná zmena (v bodoch)
1.	Singapur	84,8	+1	+1,3
2.	Spojené štáty americké	83,7	-1	-2,0
3.	Hongkong	83,1	+4	+0,9
4.	Holandsko	82,4	+2	-
5.	Švajčiarsko	82,3	-1	-0,3
6.	Japonsko	82,3	-1	-0,2
7.	Nemecko	81,8	-4	-1,0
8.	Švédsko	81,2	+1	-0,4
9.	Veľká Británia	81,2	-1	-0,8
10.	Dánsko	81,2	-	+0,6
32.	Česká republika	70,9	-3	-0,3
37.	Poľsko	68,9	-	+0,7
42.	**Slovenská republika**	**66,8**	**-1**	**-0,1**
47.	Maďarsko	65,1	+1	+0,8

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2019.

V roku 2019 zastávala Slovenská republika 42. miesto v zostavenom rebríčku Svetového ekonomického fóra v rámci Indexu konkurencieschopnosti GCI. Z pohľadu medziročného porovnania došlo k miernemu oslabeniu pozície SR (o 1 priečku v rebríčku, resp. o 0,1 bodu v rámci dosiahnutého skóre). Z pohľadu zoskupenia krajín V4 sa Slovensko umiestnilo aj v roku 2019 na predposlednom mieste. Ani ostatným krajinám Vyšehradskej skupiny sa nezmenila pozícia v zostavenej tabuľke konkurencieschopnosti GCI. Prvenstvo si z pohľadu krajín V4 dlhodobo udržiava Česká republika, ktorá sa v zostavenom rebríčku GCI v roku 2019 umiestnila celkovo na 32. mieste spomedzi 141 hodnotených krajín. Poľsko zastáva v regióne V4 druhé miesto a celkovo sa umiestnilo na 37. mieste. Maďarsku patrilo 4. miesto z pohľadu Vyšehradskej skupiny a súhrnne sa umiestnilo na 47. mieste.

Tab. č. 27: **Celkové postavenie SR v rebríčku GCI v r. 2014 – 2019**

Global Competitiveness Index	2014	2015	2016	2017	2018*	2019
Poradie SR	75.	67.	65.	59.	41.	42.

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2019.
*** Pozn.:** V roku 2018 bola zmenená metodika v rámci uvedeného ukazovateľa konkurencieschopnosti. Metodika nie je kompatibilná s predchádzajúcou. Na základe uvedených skutočností nie je možné interpretovať dlhodobý vývoj a postavenie hodnotených krajín vrátane hodnotenia postavenia Slovenska.

Dobré výsledky vykazuje Slovensko v oblasti makroekonomickej stability (1. miesto).[51] Z hľadiska medziročného porovnania došlo k miernemu zlepšeniu najmä v rámci kvality infraštruktúry, ako aj technologickej vyspelosti, vo využívaní informačných trhov a vo veľkosti trhu. Z dvanástich hodnotených pilierov vykazuje Slovensko najnižšie výsledky v oblasti inovačnej kapacity (46 bodov zo 100). V porovnaní s ostatnými krajinami Slovensko zaostáva najmä v efektívnosti trhu tovarov (89. miesto), ale aj v oblasti trhu práce (64. miesto) a v kvalite inštitúcií (61. miesto) a v oblasti zdravia (57. miesto).

Tab. č. 28: **Postavenie SR v jednotlivých oblastiach GCI v r. 2019**

Pilier	Poradie/141	Skóre	Zmena 2019/2018*
1.Inštitúcie	61.	56,3	↓
2.Infraštruktúra	30.	78,6	↑
3. Využívanie informačných technológií	39.	69,2	↑
4. Makroekonomická stabilita	1.	100,0	↑
5. Zdravie	57.	82,3	↓
6. Vzdelávanie a schopnosti	45.	69,9	↑
7. Trh tovarov	89.	52,7	↓
8. Trh práce	64.	60,7	↑
9. Finančný systém	56.	64,4	↑
10. Veľkosť trhu	59.	58,2	↑
11. Dynamika podnikania	55.	62,8	↓
12. Inovačná kapacita	44.	46,3	↓
Celkové umiestnenie SR	**42.**	**67,0**	**-1**

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2019.
***Pozn.:** symbol trojuholníka značí smer zmeny v skóre v porovnaní s predchádzajúcim rokom

5.3 World Competitiveness Yearbook

Index konkurencieschopnosti ekonomík, vydávaný renomovaným švajčiarskym Inštitútom pre rozvoj manažmentu, vypovedá o kvalite podnikateľského prostredia v 63 krajinách sveta. Na účely tohto indexu sa považuje za kvalitné prostredie také, ktoré najviac napomáha podnikom presadiť sa doma a v zahraničí. Sledovaný index berie pri vyhodnocovaní konkurencieschopnosti ekonomík do úvahy rôzne typy údajov, pričom ide o kombináciu tzv. tvrdých a mäkkých dát. Tvrdé dáta v podobe štatistických údajov sú získavané z rôznych medzinárodných, národných a regionálnych organizácií, súkromných inštitúcií, ako aj partnerských inštitúcií. Z hľadiska váhy predstavujú 2/3 na celkovom hodnotení. Zvyšná 1/3 je tvorená tzv. mäkkými dátami, ktoré sú získavané na základe prieskumu (Executive Opinion Survey). Index porovnáva a vyhodnocuje viac ako 340 kritérií

[51] Okrem Slovenska sa na prvom mieste v rámci piliera Makroekonomická stabilita umiestnilo ďalších 32 krajín.

v oblasti konkurencieschopnosti, ktoré sú združené v štyroch hodnotených oblastiach: ekonomický rozvoj, efektivita vlády, efektivita podnikov a infraštruktúra. Kritériá sa pravidelne revidujú a aktualizujú v závislosti od nových teórií, výskumov a údajov, ako aj v závislosti od vývoja globálnej ekonomiky.

Podľa ročenky svetovej konkurencieschopnosti (World Competitiveness Yearbook) sa v roku 2019 na prvých troch miestach umiestnili Singapur, Hongkong a Spojené štáty americké. V prvej desiatke najkonkurencieschopnejších krajín sa umiestnilo aj Švajčiarsko (4. miesto), Spojené Arabské Emiráty (5. miesto), Holandsko (6. miesto), Írsko (7. miesto), Dánsko (8. miesto), Švédsko (9. miesto) a Katar (10. miesto). Aj v roku 2019 bolo hodnotených a medzinárodne porovnávaných 63 krajín. V rámci medziročného porovnania si najvýraznejšie polepšilo v sledovanom ukazovateli konkurencieschopnosti Írsko (o 5 priečok) a Katar (o 4 priečky) vďaka čomu sa v roku 2019 umiestnili v prvej desiatke najkonkurencieschopnejších krajín. Menej výrazne si polepšili Spojené Arabské emiráty (o 2 priečky), Singapur (o 2 priečky) a Švajčiarsko (o1 priečku). Naopak, Spojené štáty americké spolu Holandskom a Dánskom si zhoršili svoju pozíciu vo WCY rebríčku konkurencieschopnosti zhodne o 2 priečky. Len Hongkong si udržal svoje postavenie a zastával tak druhé miesto v zostavenej tabuľke najkonkurencieschopnejších krajín.

Tab. č. 29: **Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2019**

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	Singapur	+2
2.	Hongkong	-
3.	Spojené štáty americké	-2
4.	Švajčiarsko	+1
5.	Spojené arabské emiráty	+2
6.	Holandsko	-2
7.	Írsko	+5
8.	Dánsko	-2
9.	Švédsko	-
10.	Katar	+4
33.	Česká republika	-4
38.	Poľsko	-4
47.	Maďarsko	-
53.	**Slovenská republika**	**+2**

Zdroj: SBA, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2019.

V roku 2019 sa Slovenská republika umiestnila vo WCY rebríčku konkurencieschopnosti na 53. mieste spomedzi 63 hodnotených krajín. V medziročnom porovnaní ide o posilnenie postavenia Slovenska o dve priečky v sledovanom medzinárodnom rebríčku konkurencieschopnosti. Napriek tomu, že Slovenská republika bola z pohľadu regiónu V4 jedinou krajinou, ktorá si v porovnaní s rokom 2018 zlepšila umiestnenie, zastáva najslabšie výsledky z krajín Vyšehradskej skupiny. Už druhý rok sa tak SR umiestňuje až za Maďarskom (v rebríčku WCY už o 6 miest). V porovnaní s Českou republikou, ktorá sa v rámci regiónu umiestnila najlepšie, zaostáva Slovensko o 20 priečok v zostavenej tabuľke WCY a v porovnaní s Poľskom o 15 pozícií v rebríčku. Medzi dôvody zhoršenia pozície Českej republiky v rámci zostaveného rebríčku WCY v roku 2019 bola podľa Svetovej ročenky konkurencieschopnosti najmä oblasť ekonomického vývoja. K negatívnemu vývoju došlo aj v oblasti verejných financií, daňovej politiky, ako aj v oblasti legislatívy týkajúcej sa

podnikania. V rámci efektivity podnikov bol zaznamenaný aj prepad kvality trhu práce, podnikateľských financií a postupov riadenia. Z pohľadu Poľska došlo najmä k zhoršeniu efektivity vládneho sektora, inštitucionálneho rámca, ako aj v oblasti zhoršenia kvality technologickej infraštruktúry a zdravotníctva. Napriek tomu, že Maďarsko zastáva rovnakú pozíciu ako v predchádzajúcom hodnotenom roku 2018, došlo k zlepšeniu kvality podnikateľského prostredia. Na druhej strane Maďarsko zaostáva v oblasti trhu práce. Hodnotené výsledky v rámci konkurencieschopnosti Slovenska sú podľa Svetovej ročenky konkurencieschopnosti 2019 (v rámci trendov) najmä o hľadaní rovnováhy medzi výdavkami štátu a hospodárskym rastom, ako aj dlhodobou udržateľnosťou verejných financií a sociálnou politikou.

Okrem mierneho posilnenia postavenia Slovenska v medzinárodnom porovnaní, priaznivou skutočnosťou zaznamenanou v roku 2019 je aj vývoj pozície SR v rámci hodnotených krajín EÚ.[52] Podľa zostaveného rebríčka konkurencieschopnosti WCY 2019 sa Slovensko umiestnilo na 22. mieste, čím bolo prerušené kontinuálne oslabovanie postavenia SR z hľadiska porovnania krajín EÚ. Napriek tomu je nutné konštatovať, že sa Slovensko nachádza na posledných priečkach hodnotených krajín EÚ. Medzi najväčšie výzvy pre rast konkurenčnej schopnosti Slovenska sa radí: reforma v oblasti vzdelávania v rámci prípravy na transformáciu Priemysel 4.0, nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, dobudovanie fyzickej a digitálnej infraštruktúry, vysoké náklady na vznik a zánik podnikania, reforma verejných výdavkov.[53]

Tab. č. 30: **Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2019**

World Competitiveness Yearbook	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Poradie SR	45.	46.	40.	51.	55.	53.
Celkový počet hodnotených krajín	60	60	59	63	63	63

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Competitiveness Yearbook 2014 - 20

5.4 Index ekonomickej slobody

Americká organizácia The Heritage Foundation v spolupráci s denníkom The Wall Street Journal každoročne vypracúvajú analytickú štúdiu Index ekonomickej slobody, v ktorej je skúmaná úroveň ekonomickej slobody v jednotlivých krajinách. Skúmaný index poukazuje na väzbu medzi ekonomickou slobodou a prosperitou ekonomík. Index definuje ekonomickú slobodu ako „obmedzenosť vládneho vplyvu na rozhodovanie o produkcii, alebo spotrebe tovaru a služieb nad rozsah nevyhnutný na zachovanie slobody“.[54] Úroveň ekonomickej slobody je hodnotená na základe 12 oblastí ekonomickej slobody, ktoré sú zoskupené do nasledovných štyroch pilierov:

a) uplatňovanie zákona (ochrana vlastníckych práv, integrita vlády, efektivita súdnictva);
b) veľkosť vlády (vládne výdavky, daňové zaťaženie, fiškálne zdravie);
c) efektívnosť regulácie (sloboda podnikania, sloboda prac. trhu a menová sloboda);
d) otvorenosť trhov (sloboda obchodovania, investičná sloboda a finančná sloboda).

[52] V zostavenej tabuľky WCY nie je hodnotená Malta.
[53] Tlačová správa IMD World Competitiveness Yerbook 2019. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2019 (Slovenská republika).
[54] Prevzaté zo stránky Nadácie F.A. Hayeka. Dostupné na: <https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/>

Každá z dvanástich oblastí ekonomickej slobody je hodnotená na škále od 0 (minimálna ekonomická sloboda) do 100 (maximálna ekonomická sloboda), pričom výsledné skóre krajiny je vypočítané ako priemer zo sledovaných 12 oblastí ekonomickej slobody. Celkové hodnotenie je aritmetickým priemerom hodnotení jednotlivých oblastí, pričom každej z oblastí sa prisudzuje rovnaká váha. V roku 2019 bolo hodnotených celkovo 180 krajín sveta. Výsledné hodnotenie ekonomickej slobody zodpovedá úrovni hodnotiacej škále, pričom krajina môže byť považovaná za: slobodnú (100-80), prevažne slobodnú (79,9-70), mierne slobodnú (69,9-60), prevažne neslobodnú (59,9-50) alebo môže byť považovaná za krajinu, v ktorej je potláčaná sloboda (49,9-40).

Medzi desať ekonomicky najslobodnejších krajín v roku 2019 patril: Hongkong (1.miesto), Singapur (2.miesto), Nový Zéland (3.miesto), Švajčiarsko (4.miesto), Austrália (5.miesto), Írsko (6.miesto), Veľká Británia (7.miesto), Kanada (8.miesto), Spojené Arabské Emiráty (9.miesto) a Tajvan (10.miesto). Prvých šesť krajín v rebríčku si udržalo svoje postavenie v zostavenej tabuľke IEF. V rámci najslobodnejších krajín sveta nedošlo v sledovanom roku 2019 k výraznejším zmenám okrem Estónska, ktoré si neudržalo svoju pozíciu v uvedenej tabuľke desiatich najslobodnejších krajín a prepadlo sa na 15. miesto, ako. aj Tajvanu, ktorý sa v rámci medziročného porovnania objavil v zostavenej tabuľke IEF v prvej desiatke (posilnenie pozície o 3 miesta).

Tab. č. 31: **Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2019**

Poradie krajín	Krajina	Dosiahnuté skóre	Medziročná zmena (v poradí krajín)	Medziročná zmena (v bodoch)
1.	Hongkong	90,2	-	-
2.	Singapur	89,4	-	+0,6
3.	Nový Zéland	84,4	-	+0,2
4.	Švajčiarsko	81,9	-	+0,2
5.	Austrália	80,9	-	-
6.	Írsko	80,5	-	-
7.	Veľká Británia	78,9	+1	+0,9
8.	Kanada	77,7	+1	-
9.	Spojené arabské emiráty	77,6	+1	-
10.	Tajvan	77,3	+3	+0,7
23.	Česká republika	73,7	+1	-0,5
46.	Poľsko	67,8	+1	-0,7
64.	Maďarsko	65,0	-9	-1,7
65.	**Slovenská republika**	**65,0**	**-6**	**-0,3**

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2019,2018

V roku 2019 sa Slovenská republika v hodnotenom indexe ekonomickej slobody umiestnila na 65. mieste (mierne slobodná). V medziročnom porovnaní ide o oslabenie pozície Slovenska o 6 miest. Z pohľadu regiónu V4 sa postavenie Slovenska nezmenilo v porovnaní s rokom 2018. Naďalej zastáva posledné miesto z krajín Vyšehradskej skupiny. Ani pozícia ostatných krajín sa v sledovanom roku 2019 nezmenila. Česká republika sa umiestnila opätovne na prvom mieste z regiónu V4[55], za ktorou nasledovalo Poľsko a Maďarsko. V rámci porovnania krajín EÚ zastáva Slovensko 24. miesto. Medziročne ide o oslabenie pozície (medziročne o 3 miesta v zostavenom rebríčku IEF).

[55] Česká republika spolu s Poľskom si na jednej strane polepšili v celkovom zostavenom rebríčku IEF, napriek tomu, v rámci sledovania medziročných zmien dosiahnutého skóre, išlo o zníženie celkového skóre.

Z pohľadu vývoja úrovne ekonomickej slobody, tak ako v prípade hodnotenia ostatných ukazovateľov hodnotiacich úroveň konkurencieschopnosti krajiny, vyplýva oslabujúce postavenie Slovenska. Zo strednodobého hľadiska, od roku 2015 sa kontinuálne zhoršuje pozícia, ktorú Slovensko v rebríčku zastáva. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že v sledovanom období rokov 2014 – 2019 dochádzalo k miernemu poklesu, najmä v oblasti slobody podnikania, slobody na pracovnom trhu. Bolo zaznamenané aj mierne zvýšenie daňového zaťaženia. V medziročnom porovnaní okrem toho dochádzalo k miernemu poklesu v oblasti efektivity súdnictva a slobody obchodovania.

Tab. č. 32: **Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2019**

Index of Economic Freedom	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Poradie SR	57.	50.	56.	57.	59.	65.
Celkový počet hodnotených krajín	178	178	178	180	180	180

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2014 – 2019

Najlepšie hodnotenie dosiahlo Slovensko v roku 2019 v rámci oblasti fiškálneho zdravia (87,2). Relatívne vysoké hodnotenie bolo zaznamenané aj v oblasti slobody obchodovania (86) a daňového zaťaženia (78,6). Naopak, najhoršie hodnotenými oblasťami bola efektivita súdnictva (37,2), vládna integrita (37,7) a oblasť vládnych výdavkov.

Graf č. 10: **Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2018 - 2019**

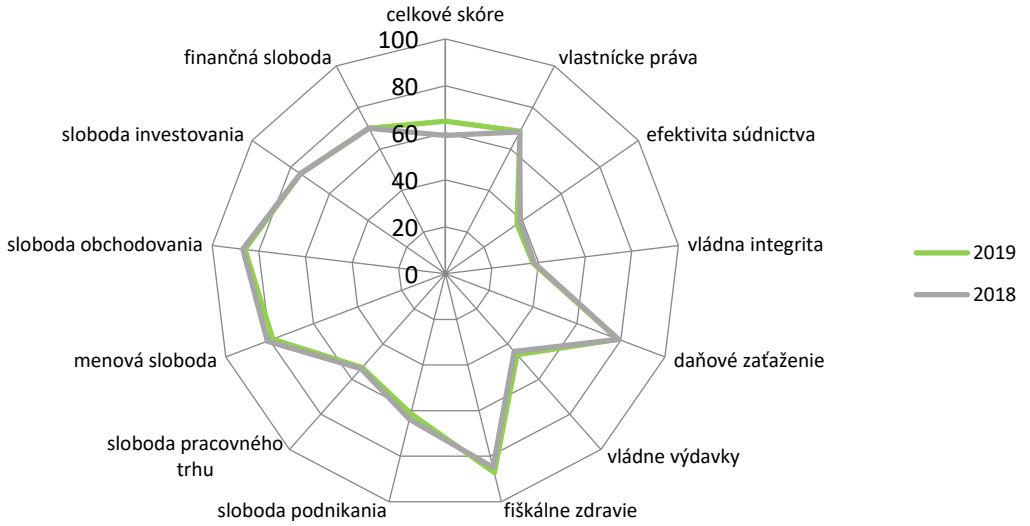

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov uvedených v štúdiách Indexu ekonomickej slobody 2018 - 2019

6 Výsledky prieskumu

V priebehu januára a februára 2020 realizovala Slovak Business Agency prieskum zameraný na uplatňovanie princípov Small Business Act for Europe na Slovensku. Prieskumu sa zúčastnilo 1 000 malých a stredných podnikateľov, pričom respondentmi boli predstavitelia podnikateľských subjektov s rozhodovacou právomocou – teda majitelia firiem, generálni riaditelia, výkonní riaditelia alebo kompetentní pracovníci poverení odpovedať na otázky zodpovednou osobou s rozhodovacou právomocou.

Skúmanú vzorku MSP tvorili prevažne mikropodniky, ktoré tvorili 68,7 % celkového počtu oslovených respondentov. 21,1 % tvorili malé podniky a 10,2 % stredné podniky. 73,7 % respondentov tvorili spoločnosti s ručením obmedzeným, 24,5 % živnostníci a zvyšných 1,8 % ostatné právne formy.

Graf č. 11: **Štruktúra skúmaných MSP podľa veľkostnej kategórie**

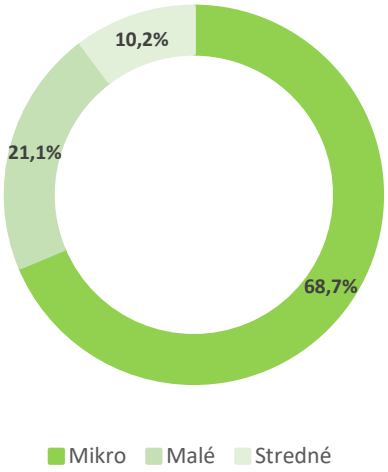

Graf č. 12: **Štruktúra skúmaných MSP podľa právnej formy**

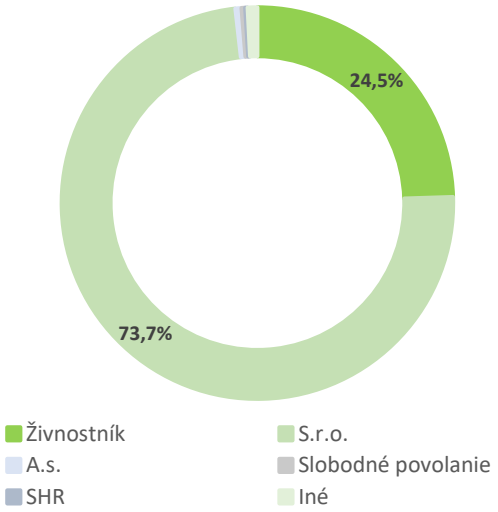

V členení podľa odvetví mali najvyššie zastúpenie podnikateľské subjekty poskytujúce obchodné služby (29,3 %) a obchodné podnikateľské subjekty (25,4 %). Najvyšší počet respondentov zapojených do prieskumu uviedlo svoje sídlo podnikania v Bratislavskom kraji (29,2 %).

Tab. č. 33: **Štruktúra skúmaných MSP v členení podľa odvetvia a regionálnej príslušnosti**

Odvetvie	%	Regionálna príslušnosť	%
Obchodné služby	29,3%	Bratislavský kraj	29,2%
Obchod	25,4%	Žilinský kraj	11,5%
Stavebníctvo	11,6%	Nitriansky kraj	11,5%
Priemysel	10,6%	Prešovský kraj	10,4%
Doprava a informácie	8,9%	Košický kraj	10,2%
Ostatné služby	7,2%	Trnavský kraj	9,3%
Pôdohospodárstvo	3,7%	Banskobystrický kraj	9,3%
Ubytovanie a stravovanie	3,3%	Trenčiansky kraj	8,6%

6.1 Princíp č. 1 – Podnikanie

V rámci prvého princípu SBAfE zameraného na tvorbu prostredia, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie boli respondentom formulované dve otázky skúmajúce podmienky pre rozvoj podnikania v SR v roku 2019 a externé faktory priaznivo vplývajúce na rozvoj podnikania v SR v roku 2019.

Podmienky pre rozvoj podnikania

Oslovení respondenti vnímali tvorbu podmienok pre rozvoj podnikania na Slovensku v roku 2019 negatívne. Zlepšenie podmienok na podnikanie v roku 2019 zaznamenalo len 14,8 % respondentov. Naopak, až 81,2 % MSP nezaznamenalo v roku 2019 zlepšenie podmienok na podnikanie.

Graf č. 13: **Podmienky pre rozvoj podnikania**

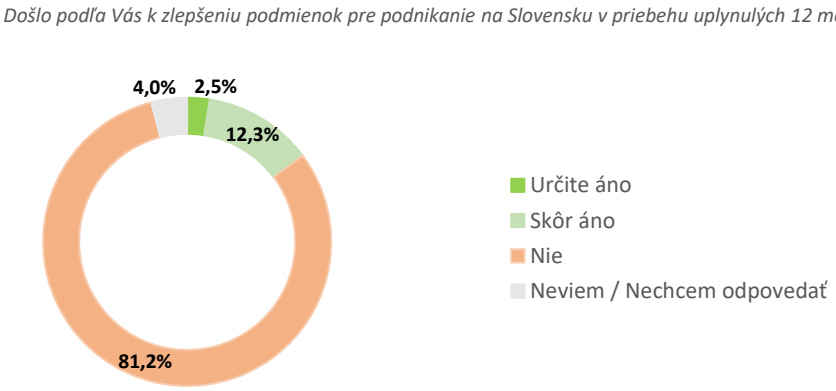

Externé podmienky s priaznivým vplyvom na rozvoj podnikania

Podľa oslovených respondentov mala spomedzi externých faktorov najpriaznivejší vplyv na rozvoj podnikania v roku 2019 kúpyschopnosť dopytu, makroekonomický vývoj a kvalita a dostupnosť pracovnej sily. Politická situácia a podpora z verejných zdrojov nemala podľa slovenských MSP výrazne pozitívny vplyv na rozvoj podnikania.

Graf č. 14: **Externé podmienky s priaznivým vplyvom na rozvoj podnikania**

6.2 Princíp č. 2 – Druhá šanca

Prieskumné otázky druhého princípu SBAfE, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní boli zamerané na podmienky pre podnikateľov pri znovu začatí podnikania a na prekážky, ktoré im sťažujú opätovne podnikať.

Podmienky pri opätovnom začatí podnikania po vyhlásení bankrotu

Podľa výsledkov prieskumu, oslovení malí a strední podnikatelia nezaznamenali v priebehu roku 2019 zlepšenie podmienok pri znovu začatí podnikania po vyhlásení bankrotu. Zatiaľ čo k zlepšeniu podmienok došlo len podľa 7,8 % respondentov, až 29,3 % respondentov uviedlo, že zlepšenie nenastalo. 62,9 % MSP nevedelo na otázku odpovedať.

Graf č. 15: **Podmienky pri opätovnom začatí podnikania**

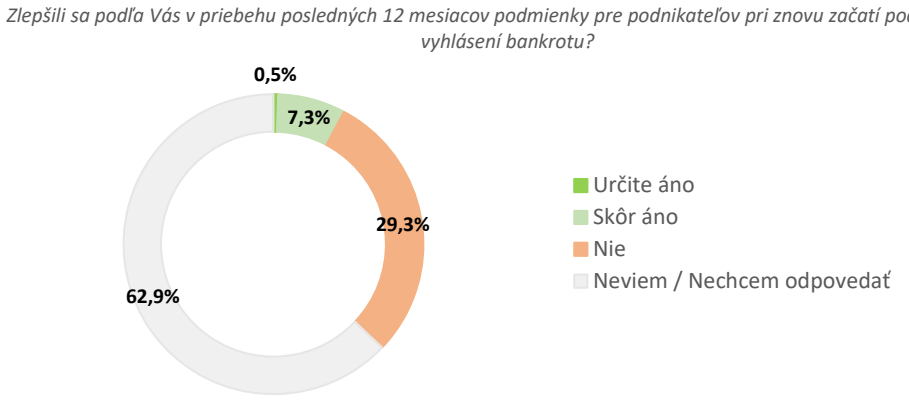

Prekážky pri opätovnom začatí podnikania po vyhlásení bankrotu

Väčšina oslovených respondentov nemala žiadnu skúsenosť s bankrotom. Uviedlo tak 80,4 % respondentov. Tí, ktorí skúsenosť s bankrotom mali a chceli odpovedať uviedli, že najväčšou prekážkou pri znovu začatí podnikania je legislatívna náročnosť (8,8 %) a náklady súvisiace s opätovným rozbehom podnikania (8,8 %).

Graf č. 16: **Prekážky pri opätovnom začatí podnikania**

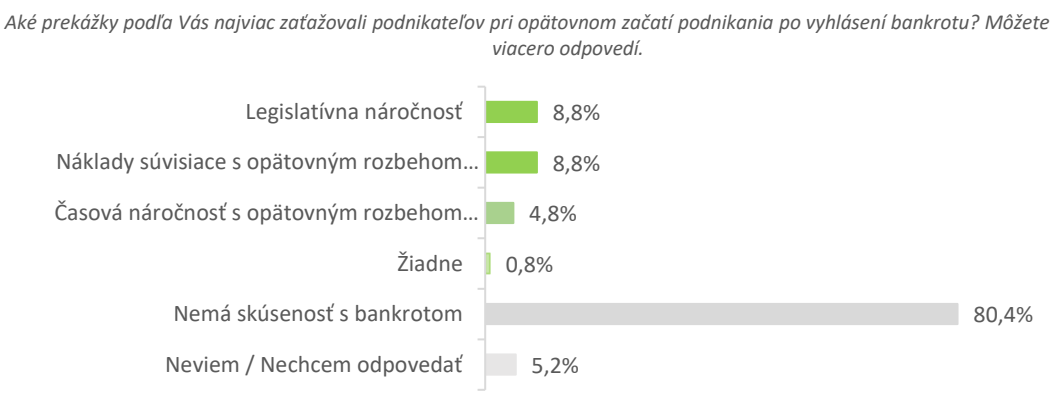

6.3 Princíp č. 3 – Najskôr myslieť v malom

Otázky prieskumu skúmajúce uplatňovanie princípu „najskôr myslieť v malom“, ktorého podstatou je tvorba pravidiel s ohľadom na potreby MSP boli zamerané na spokojnosť MSP s prístupom subjektov verejnej správy a hodnotenie vývoja regulačnej záťaže.

Spokojnosť MSP s prístupom subjektov verejnej správy

S prístupom subjektov verejnej správy v roku 2019 bolo spokojných 46,9 % MSP. 41,4 % MSP vyjadrilo nespokojnosť s prístupom verejnej správy a 11,7 % MSP na otázku nevedelo alebo nechcelo odpovedať. Z výsledkov prieskumu je tak zrejmé, že respondenti vnímajú prístup verejnej správy odlišne. Väčšina sa však prikláňa k spokojnosti.

Graf č. 17: **Spokojnosť MSP s prístupom subjektov verejnej správy**

Boli ste spokojný s prístupom subjektov verejnej správy k potrebám a záujmom malých a stredných podnikateľov v priebehu posledných 12 mesiacov?

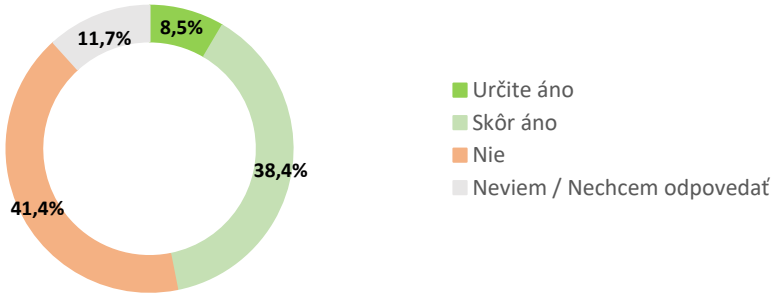

Hodnotenie vývoja regulačnej záťaže

Regulačnú záťaž vnímajú slovenské MSP obzvlášť kriticky a považujú ju za jednu z najzávažnejších bariér rozvoja ich podnikateľskej činnosti. Až 61,0 % MSP zaznamenalo v roku 2019 zvýšenie regulačnej záťaže. Takmer tretina (29,9 %) respondentov uviedla, že v priebehu roka 2019 nezaznamenala žiadnu zmenu a k zníženiu regulačnej záťaže došlo len podľa 7,1 % respondentov.

Graf č. 18: **Zmena regulačnej záťaže**

Ako sa podľa Vás zmenila regulačná záťaž (napr. nárast/pokles administratívy, nákladov, povinností) v rámci Vášho podnikania v priebehu posledných 12 mesiacov?

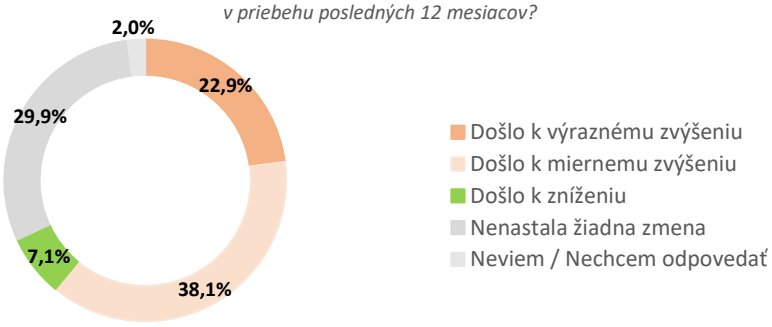

6.4 Princíp č. 4 – Ústretová verejná správa

V rámci princípu „ústretová verejná správa“, ktorého podstatou je zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP boli respondentmi hodnotené dve oblasti – fungovanie verejnej správy a úroveň elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej správy.

Fungovanie verejnej správy

Zmenu vo fungovaní verejnej správy posudzovali respondenti zo štyroch hľadísk. Hodnotili úroveň elektronickej komunikácie, on-line prístup do verejných registrov, dĺžku lehôt na vybavovanie žiadostí a riešenie súdnych sporov.

1. ***elektronická komunikácia*** - takmer polovica (47,4 %) respondentov nezaznamenala v oblasti elektronickej komunikácie žiadnu zmenu. 36,2 % MSP zaznamenalo v roku 2019 zlepšenie v elektronickej komunikácii so subjektmi verejnej správy a 10,2 % MSP naopak zhoršenie.

Graf č. 19: **Hodnotenie vývoja elektronickej komunikácie so subjektmi verejnej správy**

*Ako by ste zhodnotili fungovanie verejnej správy za posledných 12 mesiacov v oblasti e**lektronickej komunikácie?***

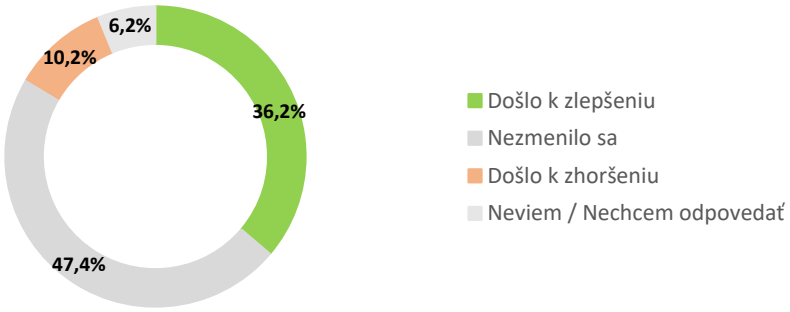

2. ***on-line prístup do verejných registrov*** – až 55,3 % MSP nezaznamenalo v roku 2019 zlepšenie on-line prístupu do verejných registrov. Zlepšenie avizovala len necelá tretina (31,1 %) opýtaných. 3,2 % MSP uviedlo, že prístup do verejných registrov sa zhoršil.

Graf č. 20: **Hodnotenie vývoja on-line prístupu do verejných registrov**

*Ako by ste zhodnotili fungovanie verejnej správy za posledných 12 mesiacov v oblasti **on-line prístupu do verejných registrov (napr. OR SR)?***

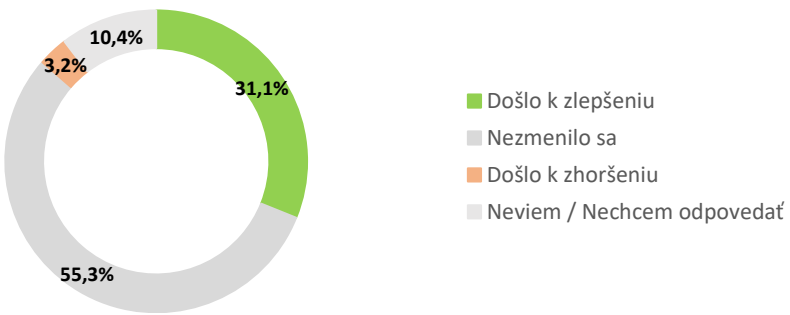

3. ***lehoty na vybavovanie žiadostí*** – ani v prípade lehôt na vybavovanie žiadostí nezaznamenala väčšina (55,9 %) MSP v roku 2019 progres. 16,3 % MSP avizovalo zlepšenie, 10,7 % zhoršenie. 17,1 % MSP sa nevedelo k otázke vyjadriť.

Graf č. 21: **Hodnotenie vývoja lehôt pre vybavovanie žiadostí**

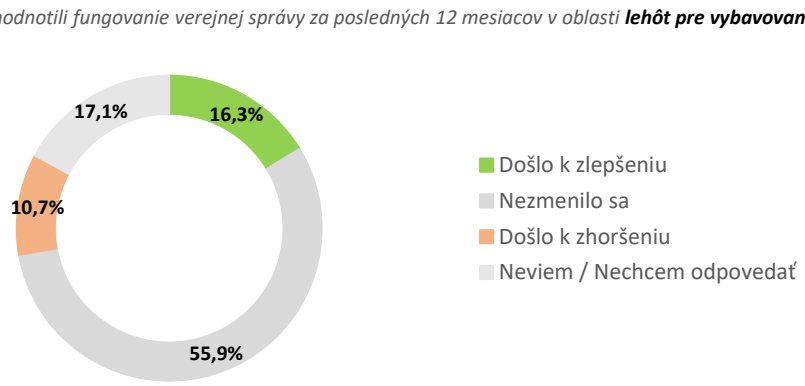

4. ***riešenie súdnych sporov*** – v oblasti riešenia súdnych sporov nevedelo/nechcelo na otázku odpovedať až 47,7 % MSP. 30,6 % respondentov nezaznamenalo v roku 2019 žiadnu zmenu, 18,8 % zhoršenie a len 2,9 % MSP zaznamenalo zlepšenie.

Graf č. 22: **Hodnotenie vývoja v oblasti riešenia súdnych sporov**

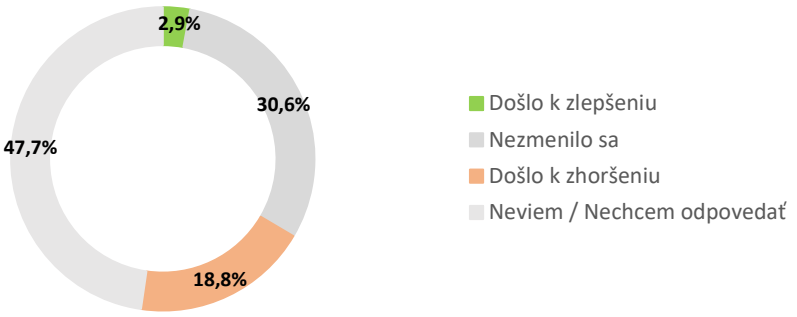

Hodnotenie úrovne elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej správy

Úroveň elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej a štátnej správy považovala väčšina (63,2 %) malých a stredných podnikateľov za dostatočnú až veľmi dobrú. Nedostatočnú úroveň elektronickej komunikácie vnímala takmer tretina (30,4 %) MSP zapojených do prieskumu. 6,4 % MSP sa k uvedenej problematike nevedelo vyjadriť. V porovnaní s rokom 2018 sa tak vnímanie úrovne elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej a štátnej správy u podnikateľov mierne zlepšilo.

Graf č. 23: **Hodnotenie úrovne elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej správy**

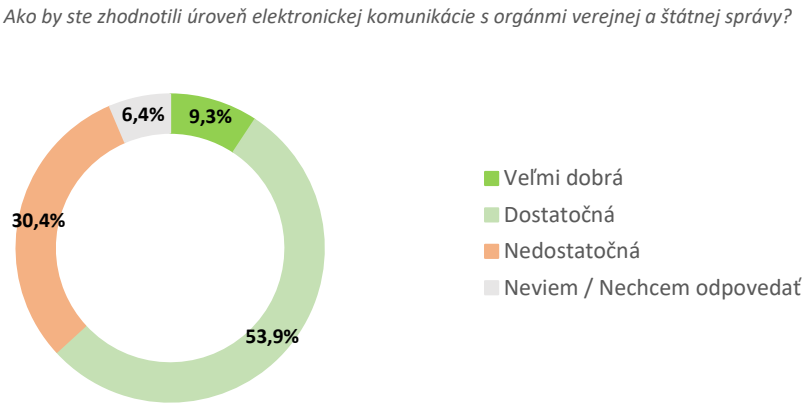

6.5 Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie

Otázky prieskumu skúmajúce uplatňovanie piateho princípu SBAfE, ktorého podstatou je prispôsobiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP boli zamerané na identifikáciu najväčších problémov MSP v zapájaní sa do verejného obstarávania a hodnotenie dostupnosti finančných zdrojov z podporných programov.

Problémy MSP v zapájaní sa do verejného obstarávania

Výsledky prieskumu naznačujú, že najväčšími problémami MSP v zapájaní sa do verejného obstarávania sú administratívna náročnosť (označilo 49,2 % respondentov), netransparentnosť vyhodnotenia (42,9 %) a cena predstavujúca jediné kritérium (41,1 %). Nezanedbateľná časť podnikateľov označila ako problém aj neprimeranosť kritérií (31,3 %), nedostatok informácií (31,2 %) a krátky čas na prípravu ponuky (25,0 %).

Graf č. 24: **Problémy MSP pri zapájaní sa do verejného obstarávania**

Dostupnosť finančných zdrojov z podporných programov

Možnosti MSP získať finančné zdroje z podporných programov považovala viac ako polovica (53,6 %) podnikateľov za nedostatočné. 28,1 % podnikateľov nevedelo alebo nechcelo na

otázku odpovedať a len 18,3 % z celkového počtu respondentov ich považovalo za dostatočné až veľmi dobré.

Graf č. 25: **Dostupnosť finančných zdrojov z podporných programov**

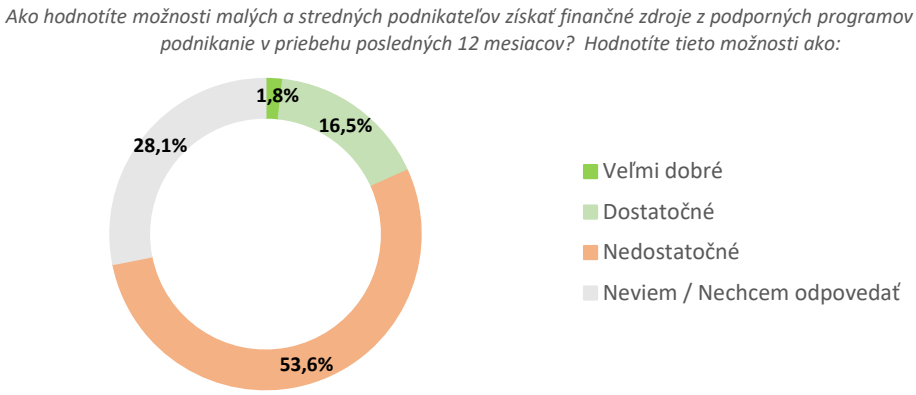

6.6 Princíp č. 6 – Prístup k financovaniu

Prieskumné otázky šiesteho princípu SBAfE, ktorého podstatou je uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie podporujúce včasné úhrady obchodných transakcií boli zamerané na hodnotenie prístupu k externým zdrojom financovania a identifikáciu faktorov, ktoré v najväčšej miere vplývali na finančnú situáciu MSP v roku 2019.

Prístup MSP k externým zdrojom financovania

Prístup MSP k externým zdrojom financovania patrí dlhodobo medzi jednu z najvýraznejších bariér v rozvoji MSP a to aj napriek tomu, že podmienky financovania v roku 2019 boli relatívne priaznivé. Podľa väčšiny (53,8 %) malých a stredných podnikateľov sa prístup MSP k externým zdrojom financovania v roku 2019 nezlepšil. Štvrtina (25,2 %) respondentov na otázku nevedela alebo nechcela odpovedať a len 21,0 % podnikateľov uviedlo zlepšenie prístupu k externým zdrojom financovania.

Graf č. 26: **Prístup MSP k externým zdrojom financovania**

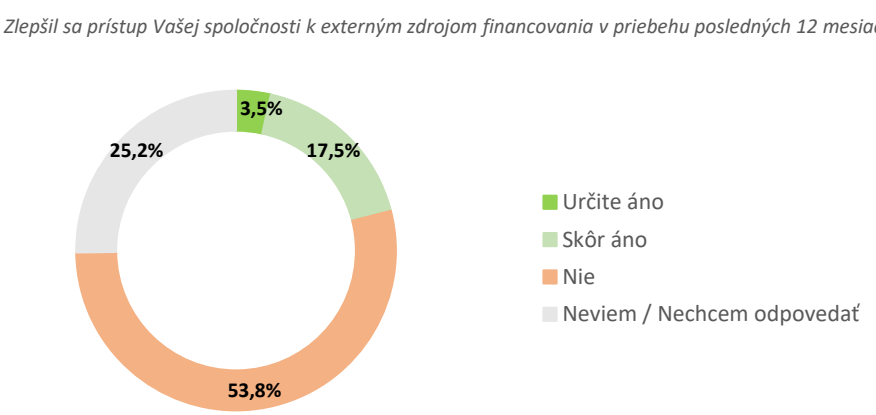

Faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu v podnikaní

Finančná situácia slovenských MSP bola v roku 2019 ovplyvnená predovšetkým sezónnosťou (40,6 %), konkurenciou (36,2 %) a internými zdrojmi financovania (22,4 %). Externé zdroje financovania, zmeny na európskych a svetových trhoch či podpora z verejných zdrojov predstavovali faktory, ktoré podľa slovenských podnikateľov ovplyvnili finančnú situáciu podnikov v roku 2019 vo výrazne nižšej miere.

Graf č. 27: **Faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu v podnikaní**

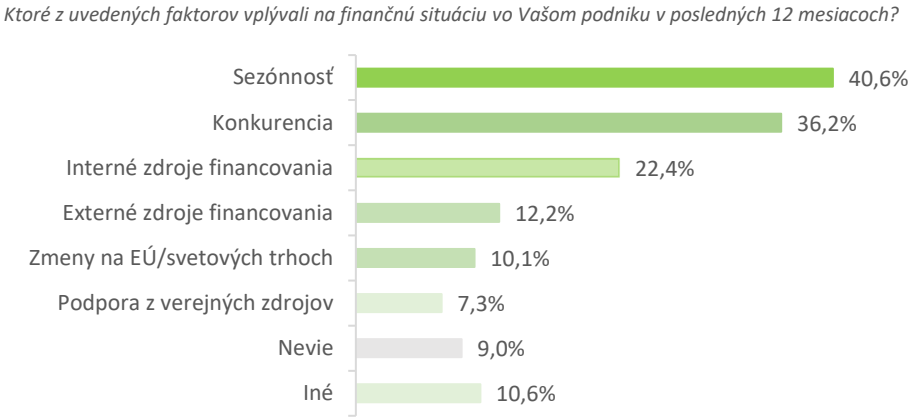

6.7 Princíp č. 7 – Jednotný trh

V rámci siedmeho princípu SBAfE, ktorý nabáda k lepšiemu využívaniu príležitostí plynúcich z jednotného trhu, respondenti hodnotili svoju obchodnú aktivitu v krajinách EÚ a svoju spokojnosť s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít na jednotnom trhu EÚ v roku 2019.

Realizácia obchodných aktivít v krajinách EÚ

Podľa výsledkov prieskumu, len 24,2 % MSP realizovalo v roku 2019 svoje obchodné aktivity v krajinách EÚ. Až 75,2 % respondentov nerealizovalo obchodné aktivity na trhoch iných členských krajín Európskej únie, pričom z celkového počtu 1 000 respondentov až 63,7 % podnikateľov zároveň uviedlo, že nad vstupom na trhy EÚ ani neuvažuje.

Graf č. 28: **Realizácia obchodných aktivít v krajinách EÚ**

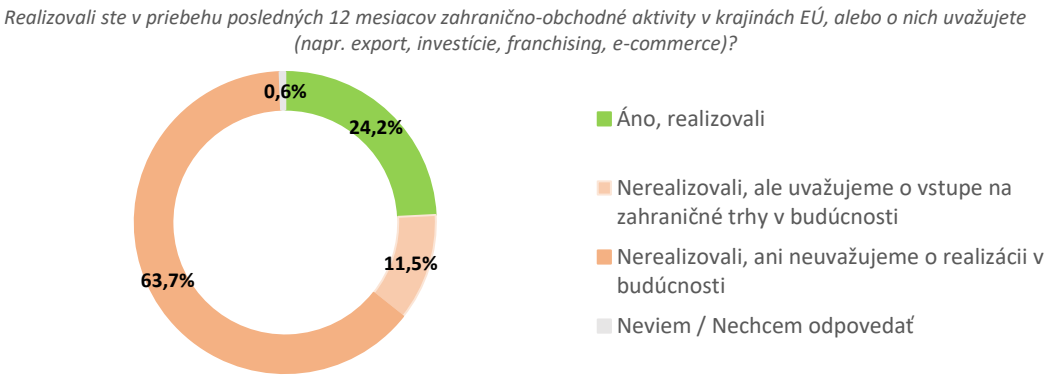

Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít v EÚ

Spomedzi 242 respondentov, ktorí v roku 2019 realizovali svoje obchodné aktivity v krajinách EÚ nevyužilo verejnú podporu až 93,0 % podnikateľov. 7,0 % respondentov využilo pri vstupe na jednotný trh EÚ verejnú podporu. Prevažná časť podnikateľov, ktorá využila verejnú podporu bola s jej úrovňou spokojná.

Graf č. 29: **Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít v EÚ**

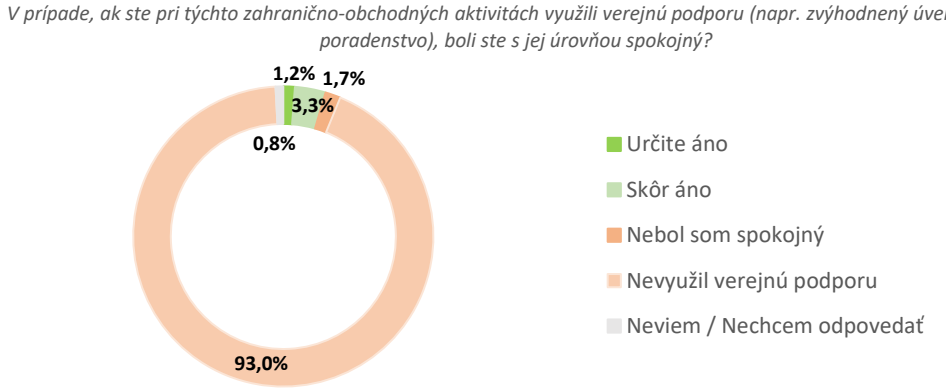

6.8 Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie

Obsahom prieskumných otázok skúmajúcich uplatňovanie princípu „zručnosti a inovácie“, ktorý sa zameriava na podporu zvyšovania zručností a všetkých foriem inovácií v MSP bolo zistiť, či slovenské MSP realizovali v roku 2019 inovačné aktivity a ako hodnotia úroveň spolupráce s orgánmi verejnej správy pri realizácii inovačných aktivít.

Realizácia inovačných aktivít

Inovačné aktivity realizovalo v priebehu roka 2019 37,4 % MSP. 15,9 % podnikateľov v prieskume uviedlo, že síce žiadne inovačné aktivity nerealizovalo, ale uvažuje nad ich realizáciou v budúcnosti. Takmer polovica (45,7 %) oslovených MSP uviedla, že inovačné aktivity nerealizovali a ani nad nimi neuvažujú.

Graf č. 30: **Realizácia inovačných aktivít**

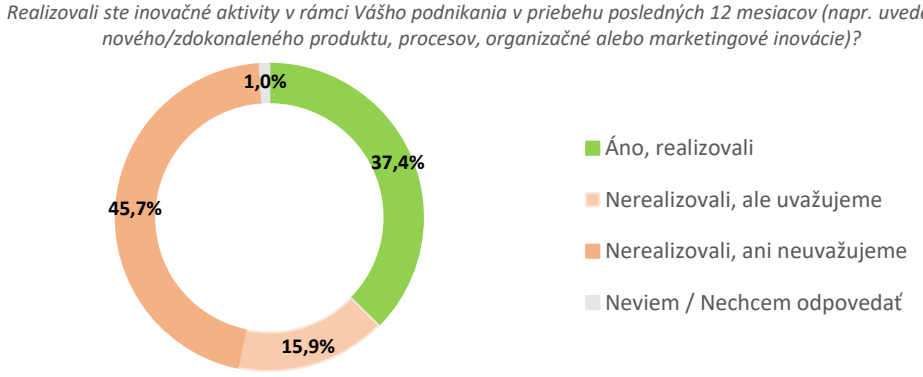

Spokojnosť s úrovňou spolupráce s orgánmi verejnej správy pri realizácii inovač. aktivít

Spomedzi 374 MSP, ktorí v roku 2019 realizovali inovačné aktivity takmer polovica (43,6 %) uviedla, že pri realizácii nespolupracovala s orgánmi verejnej správy a 36,6 % respondentov nevyužilo verejnú podporu. Spokojnosť podnikateľov, ktorí spolupracovali s orgánmi verejnej správy pri realizácii inovácií sa odlišuje a delí na dve vyrovnané skupiny - 10,1 % MSP, ktorí realizovali inovačné aktivity boli so spoluprácou spokojní, 8,8% MSP vyjadrilo nespokojnosť.

Graf č. 31: **Spokojnosť s úrovňou spolupráce s orgánmi verejnej správy pri realizácii inovačných aktivít**

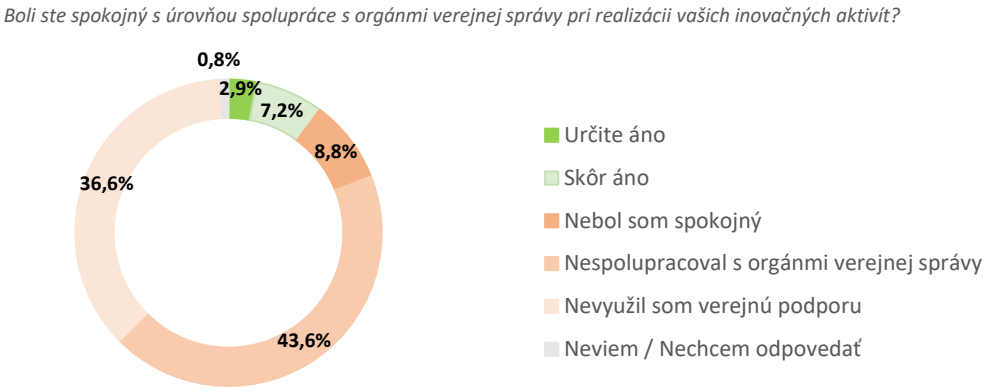

6.9 Princíp č. 9 – Životné prostredie

Otázky prieskumu skúmajúce uplatňovanie deviateho princípu SBAfE, ktorého cieľom je umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti boli zamerané na realizáciu environmentálne zodpovedných opatrení v podnikaní a spokojnosť respondentov s úrovňou ich verejnej podpory.

Realizácia environmentálne zodpovedných opatrení

Z 1 000 oslovených respondentov realizovala v roku 2019 environmentálne zodpovedné opatrenia takmer tretina (31,4 %) MSP. 67,3 % MSP nerealizovalo v roku 2019 žiadne environmentálne zodpovedné opatrenia, pričom prevažná časť týchto podnikateľov nad ich realizáciou v budúcnosti ani len neuvažuje.

Graf č. 32: **Realizácia environmentálne zodpovedných opatrení**

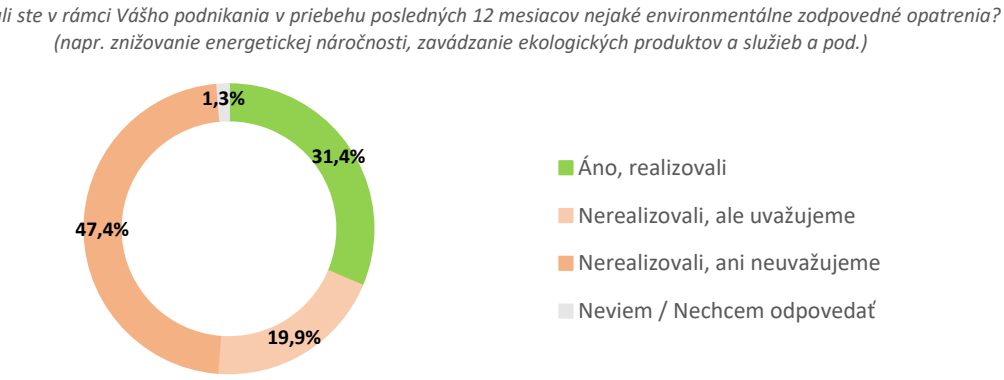

Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory pri zavádzaní environ. zodpovedných opatrení

Z výsledkov prieskumu možno konštatovať, že prevažná väčšina (89,5 %) oslovených MSP nevyužilo v roku 2019 verejnú podporu. K spokojnosti s jej úrovňou sa tak vedelo vyjadriť len 10,5 % MSP, pričom väčšina z oslovených, ktorí využili podporu, vyjadrila spokojnosť s jej úrovňou.

Graf č. 33: **Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory pri zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení**

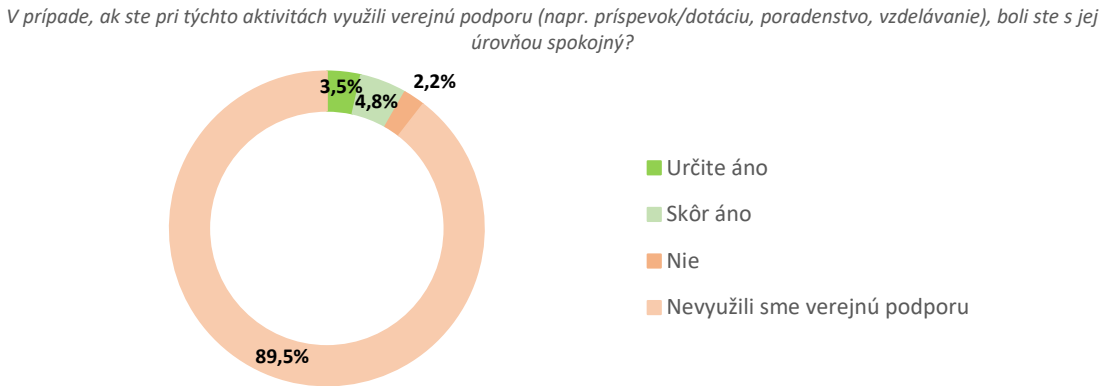

6.10 Princíp č. 10 – Internacionalizácia

V rámci princípu „internacionalizácia“, ktorého cieľom je povzbudzovať a podporovať MSP v ťažení z výhod rastúcich trhov mimo územia EÚ, bolo predmetom skúmania hodnotenie obchodnej aktivity slovenských MSP mimo krajín EÚ a spokojnosť MSP s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít mimo EÚ.

Realizácia obchodných aktivít mimo krajín EÚ

Podľa výsledkov prieskumu, len 7,2 % MSP realizovalo v roku 2019 obchodné aktivity mimo krajín EÚ. Až 92,5 % podnikateľov nevykonávalo v roku 2019 žiadne obchodné aktivity na trhoch mimo krajín EÚ, pričom väčšina z respondentov uviedla, že v budúcnosti nad obchodovaním mimo krajín EÚ ani neuvažuje.

Graf č. 34: **Realizácia obchodných aktivít mimo krajín EÚ**

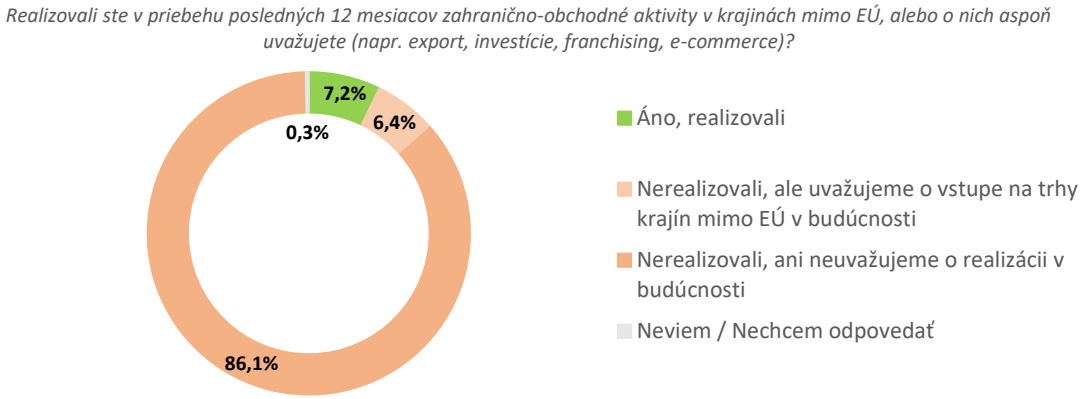

Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít mimo krajín EÚ

Spomedzi respondentov, ktorí realizovali v roku 2019 zahranično-obchodné aktivity mimo krajín EÚ nevyužilo verejnú podporu až 88,9 % MSP. Len 9,8 % podnikateľov sa vyjadrilo, že využilo verejnú podporu. Väčšina podnikateľov, ktorá využila verejnú podporu bola s jej úrovňou spokojná.

Graf č. 35: **Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory pri obchodných aktivitách mimo krajín EÚ**

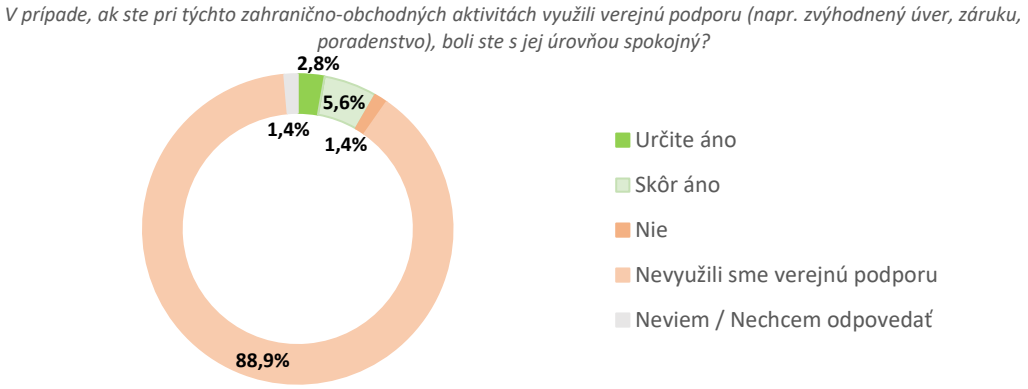

6.11 Zhrnutie výsledkov prieskumu

Výsledky prieskumu nenaznačujú, že by sa hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku medziročne výrazne zlepšilo. Väčšina princípov SBAfE zaznamenala podľa výsledkov prieskumu v roku 2019 negatívny trend vývoja spôsobený nečinnosťou alebo zhoršením podmienok v hodnotených oblastiach. V porovnaní s ostatnými princípmi SBAfE sa lepším hodnotením vyznačoval iba princíp č. 4 - „ústretová verejná správa“ – predovšetkým vďaka pociťovanému miernemu zlepšeniu fungovania verejnej správy v oblasti elektronickej komunikácie, on-line prístupu do verejných registrov, lehôt na vybavovanie žiadostí a dostatočnej úrovne elektronickej komunikácie.

V rámci princípov č. 1 a 2 – t. j. „podnikanie“ a „druhá šanca“ väčšina podnikateľov nezaznamenala zlepšenie. Až 81,2 % respondentov uviedlo, že v roku 2019 nedošlo k zlepšeniu podmienok na podnikanie, pričom za externé faktory, ktoré najpriaznivejšie ovplyvnili ich podnikanie označili kúpyschopnosť dopytu, makroekonomický vývoj a kvalitu a dostupnosť pracovnej sily. Väčšina oslovených respondentov nemala skúsenosť s bankrotom, preto množstvo z oslovených nevedelo identifikovať najväčšie prekážky pri znovu začatí podnikania. Zo skupiny podnikateľov, ktorí na otázku vedeli odpovedať, považovali respondenti za najväčšie prekážky legislatívnu náročnosť a náklady súvisiace s opätovným rozbehom podnikania. V rámci princípu č. 3 sa až 61,0 % MSP vyjadrilo, že v roku 2019 pocítilo nárast regulačnej záťaže. S prístupom subjektov verejnej správy k potrebám a záujmom MSP bola spokojná takmer polovica respondentov (46,9 %). Napriek tomu, že v rámci princípu č. 4 došlo prevažne k zlepšeniu, v jednej hodnotenej oblasti je hodnotenie negatívne. Týka sa riešenia súdnych sporov, pri ktorom väčšina respondentov,

ktorá odpovedala na otázku uviedla, že nedošlo k žiadnej zmene príp. došlo k zhoršeniu. Princíp č. 5 – „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ – patril z pohľadu respondentov taktiež medzi negatívne hodnotené. Viac ako polovica (53,6 %) respondentov označila možnosti získať finančné zdroje z podporných programov za nedostatočné. V rámci uplatňovania princípu č. 6 – „prístup k financovaniu“ viac ako polovica (53,8 %) podnikateľov uviedla, že nedošlo k zlepšeniu. Respondenti uviedli, že ich finančnú situáciu v roku 2019 najviac ovplyvnili sezónnosť, konkurencia a interné zdroje financovania. V prieniku na zahraničné trhy slovenské MSP stále zaostávajú, čo potvrdzuje aj výsledok prieskumu. Len necelá štvrtina (24,2 %) MSP realizovala v roku 2019 obchodné aktivity v krajinách EÚ. Súčasne sa ukázalo, že väčšina oslovených, ktorá nepôsobí na zahraničných trhoch, nad prienikom na trhy EÚ ani len neuvažuje. Napriek tomu, že s využitím verejnej podpory vyjadrili oslovení respondenti spokojnosť, v podnikateľskej sfére je verejná podpora využívaná len minimálne. Ďalším z dlhodobých problémov slovenských MSP je nedostatočná inovačná aktivita (princíp č. 8 – „zručnosti a inovácie“). Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že cca. tretina (37,4 %) MSP realizovala v roku 2019 inovačné aktivity. Aj v tomto prípade je však nemilým zistením skutočnosť, že väčšina neinovujúcich podnikateľov nad inovačnou aktivitou ani len neuvažuje. Prevažná časť podnikateľov pri zavádzaní inovácií nespolupracovala s orgánmi verejnej správy a nevyužívala ani verejnú podporu. Obdobné výsledky boli zaznamenané aj pri uplatňovaní princípu č. 9 – „životné prostredie“. V rámci internacionalizačných aktivít (princíp č. 10 – „internacionalizácia“) slovenské MSP taktiež výrazne zaostávajú. V roku 2019 nerealizovalo obchodné aktivity na trhy mimo EÚ až 92,5 % respondentov. Rovnako ako v prípade predchádzajúcich princípov, ani v tomto prípade väčšina podnikateľov podnikajúcich na trhoch mimo EÚ nevyužila verejnú podporu.

Tab. č. 34: **Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE v r. 2019 - prieskum**

Princíp	Hodnotená oblasť	Výsledky prieskumu	Hodnotenie
1 - Podnikanie	Všeobecné podmienky na podnikanie	Zlepšenie podmienok na podnikanie zaznamenalo len 14,8 % MSP. Až 81,2 % podnikateľov nezaznamenalo zlepšenie.	↓ Skôr negatívne
	Externé faktory s pozitívnym vplyvom na podnikanie	Podľa MSP vplývali na rozvoj podnikania v roku 2019 najpriaznivejšie 3 faktory - kúpyschopnosť dopytu, makroekonomický vývoj a kvalita a dostupnosť pracovnej sily.	–
2 - Druhá šanca	Podmienky pri znovu začatí podnikania	MSP nevnímajú zlepšenie podmienok pre podnikateľov pri znovu začatí podnikania. 62,9 % respondentov nevedelo/nechcelo na otázku odpovedať a ďalších 29,3 % uviedlo, že k zlepšeniu nedošlo.	↓ Skôr negatívne
	Prekážky pri znovu začatí podnikania	Viac ako 80 % opýtaných nemá skúsenosť s bankrotom. 8,8 % respondentov však uviedlo, že najväčšiu prekážku pri znovu začatí podnikania predstavujú legislatívna náročnosť a náklady súvisiace s opätovným rozbehom podnikania.	–
3 - Najskôr myslieť v malom	Prístup subjektov verejnej správy k potrebám a záujmom MSP	46,9 % MSP vyjadrilo spokojnosť s prístupom subjektov verejnej správy k potrebám a záujmom MSP v roku 2019. 41,4 % vyjadrilo nespokojnosť.	↑↓ Neutrálne
	Regulačná záťaž	Až 61,0 % MSP pocítilo v roku 2019 rast regulačnej záťaže a 29,9 % nepocítilo žiadnu zmenu. Zníženie regulačnej záťaže zaznamenalo len 7,1 % MSP.	↓ Negatívne
4 - Ústretová verejná správa	Elektronická komunikácia	47,4 % respondentov nezaznamenalo v oblasti elektronickej komunikácie zmenu. Podľa 36,2 % opýtaných sa elektronická komunikácia orgánov verejnej správy zlepšila a podľa 10,2 % MSP zhoršila.	↑ Skôr pozitívne
	On-line prístup do verejných registrov	55,3 % MSP nezaznamenalo zmenu v on-line prístupe do registrov. 31,1 % uviedlo, že došlo k zlepšeniu a len 3,2 % MSP zaznamenalo zhoršenie.	↑ Skôr pozitívne
	Lehoty na vybavovanie žiadostí	55,9 % respondentov nezaznamenalo zmenu v dĺžke lehôt na vybavovanie žiadostí. Zlepšenie zaznamenalo 16,3 % MSP a zhoršenie 10,7 % podnikateľov.	↑ Skôr pozitívne
	Riešenie súdnych sporov	Takmer polovica (47,7 %) respondentov na otázku týkajúcu sa vývoja v oblasti riešenia súdnych sporov nevedela odpovedať, 30,6 % MSP nezaznamenalo zmenu a, 18,8 % zhoršenie a iba 2,9 % zlepšenie.	↓ Negatívne

	Úroveň elektronickej komunikácie	Spomedzi oslovených MSP 9,3 % považuje úroveň elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej správy za veľmi dobrú a 53,9 % za dostatočnú. Necelá tretina (30,4 %) MSP ju považuje za nedostatočnú.	↑ Skôr pozitívne
5 - Štátna pomoc a verejné obstarávanie	Problémy MSP v zapájaní sa do VO	MSP považujú za najväčší problém v zapájaní sa do VO administratívnu náročnosť (49,2 %), netransparentnosť vyhodnotenia (42,9 %) a cenu ako jediné kritérium hodnotenia (41,1 %).	–
	Dostupnosť finančných zdrojov z podporných programov	Podľa 53,6 % oslovených respondentov sú možnosti MSP získať finančné zdroje z podporných programov nedostatočné. Za veľmi dobré ich považuje len 1,8 % MSP a dostatočné 16,5 % MSP.	↓ Negatívne
6 - Prístup k financovaniu	Prístup MSP k externým zdrojom financovania	53,8 % MSP uviedlo, že sa v roku 2019 prístup MSP k externým zdrojom financovania nezlepšil. Zlepšenie prístupu zaznamenalo 21,0 % MSP a 25,2 % respondentov na otázku nevedelo odpovedať.	↓ Skôr negatívne
	Faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu	Podľa oslovených respondentov najviac ovplyvnila finančnú situáciu v roku 2019 sezónnosť (40,6 %), konkurencia (36,2 %) a interné zdroje financovania (22,4 %).	–
7 - Jednotný trh	Obchodné aktivity v krajinách EÚ	Len necelá štvrtina (24,2 %) MSP realizovala v roku 2019 obchodné aktivity v krajinách EÚ. Až 75,2 % MSP obchodné aktivity na trhoch EÚ nerealizovalo, pričom až 63,7 % všetkých opýtaných nad vstupom na trhy EÚ ani neuvažuje.	↓ Skôr negatívne
	Verejná podpora obchodných aktivít v krajinách EÚ	93,0 % MSP, ktoré pôsobia na trhu EÚ nevyužilo verejnú podporu. Spomedzi MSP, ktoré využili verejnú podporu, väčšina vyjadrila s jej úrovňou spokojnosť.	↑↓ Neutrálne
8 - Zručnosti a inovácie	Inovačné aktivity MSP	Spomedzi oslovených respondentov realizovalo inovačné aktivity v roku 2019 37,4 % MSP. 61,6 % MSP inovačné aktivity nerealizovalo, pričom väčšina z nich nad ich realizáciou ani neuvažuje.	↓ Skôr negatívne
	Spolupráca s orgánmi verejnej správy	Takmer polovica (43,6 %) respondentov pri realizácii inovačných aktivít nespolupracovala s orgánmi verejnej správy a 36,6 % MSP nevyužilo verejnú podporu. Zo zostávajúcich MSP, ktoré spolupracovali s orgánmi verejnej správy vyjadrilo 10,1 % spokojnosť a 8,8 % nespokojnosť.	↓ Skôr negatívne
9 - Životné prostredie	Environmentálne zodpovedné opatrenia	Len necelá tretina (31,4 %) MSP realizovala v roku 2019 environmentálne zodpovedné opatrenia. Až 67,3 % MSP nerealizovalo environmentálne zodpovedné opatrenia a väčšina z nich nad nimi ani neuvažuje.	↓ Skôr negatívne
	Verejná podpora pri zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení	89,5 % MSP nevyužilo pri zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení verejnú podporu. Zo zostávajúcich 10,5 % MSP, ktoré využili verejnú podporu, vyjadrila väčšina spokojnosť s jej úrovňou.	↓ Skôr negatívne
10 - Internacionalizácia	Obchodné aktivity na trhoch mimo krajín EÚ	Iba 7,2 % MSP realizovalo svoje obchodné aktivity v roku 2019 aj do krajín mimo EÚ. 92,5 % respondentov nerealizovalo obchodné aktivity na trhy mimo EÚ a ani nad realizáciou neuvažuje.	↓ Negatívne
	Verejná podpora obchodných aktivít mimo krajín EÚ	Až 88,9 % MSP nevyužilo pri prieniku na trhy mimo EÚ verejnú podporu. Spomedzi 9,8 % MSP, ktoré využili verejnú podporu, vyjadrila väčšina spokojnosť s jej úrovňou.	↓ Skôr negatívne

7 Návrhy a odporúčania

Uplatňovanie princípov iniciatívy SBAfE na Slovensku zaznamenalo od roku 2008, kedy bola iniciatíva Small Business Act prijatá, výrazný progres takmer vo všetkých hodnotených oblastiach. Dynamika v uplatňovaní jednotlivých princípov bola však v posledných rokoch rôzna. Od roku 2014, ktorý predstavuje východiskový bod hodnotenia auditu došlo na základe vývoja hodnôt jednotlivých ukazovateľov k významnému posunu v podpore podnikania MSP na Slovensku predovšetkým v uplatňovaní princípov „podnikanie“, „najskôr myslieť v malom a ústretová správa“, „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ a „prístup k financiám“. V medziročnom porovnaní zaznamenali zlepšenie v hodnotených parametroch princípy „štátna pomoc a verejné obstarávanie“, „prístup k financiám“ a „zručnosti a inovácie“. Napriek pozitívnemu trendu v uvedených oblastiach je však potrebné priznať, že v mnohých prípadoch bol progres v ostatných krajinách markantnejší, čo sa prejavilo nielen v postavení SR v uplatňovaní princípov SBAfE, ale aj v medzinárodných indexoch hodnotiacich stav podnikateľského prostredia. Podľa hodnotenia Doing Business si SR v roku 2019 opätovne zhoršilo svoju pozíciu o 3 miesta – a to aj napriek medziročnému zvýšeniu skóre o 0,43 bodu. V celkovom hodnotení uplatňovania princípov SBAfE dosiahlo SR v porovnaní s EÚ lepšie alebo rovnaké výsledky u 44,6 % hodnotených ukazovateľov za rok 2019. Pri zohľadnení (starších) nepravidelných či časovo oneskorených údajov bol tento podiel ešte nižší – na úrovni 41,3 %. V záujme zlepšenia postavenia SR v uplatňovaní princípov iniciatívy SBAfE sme na základe výsledkov auditu za rok 2019 navrhli niekoľko odporúčaní, ktoré by mohli významnou mierou prispieť k zlepšeniu podnikania MSP na Slovensku:

Princíp č. 1 – Podnikanie

- znížiť daňovo-odvodové zaťaženie podnikateľov;
- legislatívne vymedziť definíciu rodinného podniku a prijať opatrenia zabezpečujúce ľahšiu prevoditeľnosť rodinného podniku;
- zabezpečiť, aby vzdelávací systém podnecoval študentov k väčšej ekonomickej sebarealizácii;
- zavádzať podnikateľské vzdelávanie do učebných osnov a podporovať rozvoj podnikateľského myslenia a podnikateľských zručností na všetkých stupňoch škôl;
- povzbudzovať a rozvíjať podnikateľský potenciál žien a migrantov;
- znižovať regionálne rozdiely;
- prehlbovať spoluprácu medzi MSP a špecializovanými inštitúciami – Slovak Business Agency, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz a pod.

Princíp č. 2 – Druhá šanca

- zjednodušiť podmienky pre urýchlené ukončenie podnikateľskej činnosti a vysporiadanie všetkých záväzkov;
- znížiť čas a náklady súvisiace s ukončením podnikateľskej činnosti;
- zaviesť legislatívne opatrenia umožňujúce podnikateľským subjektom verejne pristupovať k informáciám o bonite a podlžnostiach obchodných partnerov;

- zefektívniť systém súdnych rozhodnutí v obchodných sporoch a konkurzných konaniach;
- implementovať systém včasného varovania zabraňujúci potenciálnemu bankrotu podniku.

Princíp č. 3 – Najskôr myslieť v malom

- zvyšovať kvalitu doložiek vplyvov pre MSP;
- zamedziť nezrozumiteľnej a náročnej formulácii regulácií;
- pokračovať v znižovaní byrokratickej záťaže;
- odstrániť nesystémové a nepotrebné regulácie MSP;
- vo väčšej miere implementovať MSP test do procesu posudzovania dopadov regulácií;
- implementovať princíp „najskôr myslieť v malom“ nielen do legislatívnych predpisov, ale aj administratívnych postupov;
- zriadiť funkciu „Ombudsmana pre MSP“, ktorý by bol zodpovedný za presadzovanie práv MSP vrátane podpory slobody podnikania a zabezpečenia spravodlivej hospodárskej súťaže pre MSP.

Princíp č. 4 – Ústretová správa

- zlepšiť vzájomnú komunikáciu medzi orgánmi verejnej správy, ktorá by viedla k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP;
- zaviesť komplexný systém elektronickej verejnej správy znižujúci administratívnu náročnosť procesov;
- podporovať vzájomné konzultácie medzi verejnou správou a podnikateľským prostredím;
- zefektívniť a zrýchliť proces založenia spoločnosti (napr. prostredníctvom online udeľovania licencií na podnikanie);
- zabezpečiť zjednodušenie a sprehľadnenie legislatívy;
- podporovať a naďalej rozvíjať implementáciu zásady „len raz“;
- znížiť byrokratickú záťaž MSP.

Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie

- pokračovať v úplnej elektronizácii procesu verejného obstarávania – t. j. zabezpečiť služby elektronickej aukcie, elektronického výberového konania, povinného elektronického oznámenia a elektronických ponúk;
- klásť zvýšený dôraz na zelené verejné obstarávanie;
- skrátiť lehoty na vybavenie žiadostí o štátnu pomoc;
- skvalitniť vládne podporné programy pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o formách štátnej pomoci pre MSP.

Princíp č. 6 – Prístup k financiám

- zvýšiť informovanosť o alternatívnych zdrojoch financovania pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o existujúcich finančných schémach a podpore pre MSP na miestnej, regionálnej a národnej úrovni;
- umožniť MSP žiadať o európske, národné alebo miestne dotácie priamo v centre „one-stop-shop“;
- zjednodušiť proces získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov;
- zaviesť prísnejšie sankcie za oneskorené platby s cieľom zmierniť riziká, ktoré môžu priviesť MSP do platobnej neschopnosti;
- prehodnotiť možnosť umožniť podnikateľským subjektom vyplácať mzdu vo forme akciových opcií, ktoré by boli zdaňované nižšou daňovou sadzbou ako príjem;
- zvýšiť povedomie o možnosti financovania MSP prostredníctvom grantov a zvýhodnených úverov.

Princíp č. 7 – Jednotný trh

- podporovať a rozvíjať osvetu v možnostiach prieniku MSP na trhy EÚ prostredníctvom klastrov, cechov či obchodných združení;
- stimulovať MSP k využívaniu expertov poskytujúcich poradenstvo v oblasti prieniku MSP na trhy EÚ;
- zabezpečiť poradenstvo a vzdelávanie zamerané na možnosti uplatnenia sa MSP na trhoch EÚ;
- ďalej podporovať elektronický predaj výrobkov a služieb;
- podporovať variabilitu exportu nielen z pohľadu tovarov a služieb, ale aj teritoriálnej štruktúry;
- zapájať MSP do propagácie produktov na medzinárodných výstavách.

Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie

- podporovať a motivovať MSP k realizácii inovačných aktivít;
- propagovať inovatívne produkty na prezentačných podujatiach;
- podporovať regionálne samosprávy v oblasti podpory inovácií, inovatívnych nápadov a šírenia dobrých skúseností;
- vo väčšej miere prepájať MSP, výskumné inštitúcie a univerzity;
- finančne podporovať výskumné projekty s medzinárodne akceptovateľnými a reálnymi výsledkami;
- poskytovať elektronické poradenstvo v oblasti možností využitia nástrojov verejnej podpory týkajúcich sa zavádzania inovácií v podniku;
- zavádzať problematiku digitalizácie do učebných osnov;
- skvalitniť vzdelávanie odborníkov v oblasti IKT.

Princíp č. 9 – Životné prostredie

- zvýšiť informovanosť MSP v oblasti ochrany životného prostredia a využívania energeticky úsporných opatrení;
- podporovať projekty zamerané na zvýšenie povedomia o eko-podnikaní;
- podporovať znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti výroby;
- implementovať systém podpory energetického manažmentu pre MSP;
- motivovať MSP do využívania verejných podporných opatrení na výrobu ekovýrobkov;
- pokračovať v podpore MSP využívajúcich obnoviteľné zdroje energie;
- motivovať a viesť MSP k udržateľnému podnikaniu.

Princíp č. 10 – Internacionalizácia

- poskytovať expertné poradenstvo MSP v oblasti prieniku na trhy mimo EÚ;
- podporovať účasť MSP na medzinárodných obchodných podujatiach;
- prepájať MSP a veľké podniky, ktoré sú už etablované na zahraničnom trhu;
- vo väčšej miere zapájať obchodné komunity;
- znížiť vplyv regulácií na priame zahraničné investície;
- zvýšiť efektívnosť colného odbavovacieho procesu.

Záver

Vláda SR v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 – 2020 označila MSP za kľúčový predpoklad ekonomického rastu a rozvoja v regiónoch. Hlavným vytýčeným cieľom vlády bolo zamerať sa predovšetkým na zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, poskytovaných služieb a vytváranie stimulov pre podporu podnikania. K dosiahnutiu hlavného cieľa si stanovila nasledujúce parciálne ciele:

- vytvoriť lepšie podnikateľské prostredie;
- zlepšiť prístup k financiám prostredníctvom grantov a nových návratných foriem financovania;
- rozvíjať centrá podnikateľských služieb;
- systematicky monitorovať podnikateľské prostredie s cieľom identifikovať zlyhania na trhu a hodnotiť efektivitu realizovaných podporných opatrení;
- vytvoriť predpoklady na zlepšovanie postavenia SR voči krajinám OECD a EÚ v hodnoteniach podnikateľského prostredia;
- prijímať komplexné riešenia na znižovanie administratívneho zaťaženia pri podnikaní;
- zásadne znížiť regulačnú záťaž;
- novelizovať strategický dokument pre lepšiu reguláciu „RIA 2020“;
- prijať opatrenia vo vzťahu k vnútornému trhu;
- zvýšiť dostupnosť informácií pre podnikateľov a príjemcov služieb na moderných komunikačných prostriedkoch;
- rozšíriť funkčnosť jednotných kontaktných miest pre podnikateľov;
- rozširovať a využívať informačný systém vnútorného trhu EÚ;
- zlepšiť podmienky pre presadzovanie práv spotrebiteľov a systém koordinácie trhového dohľadu SR s dôrazom na efektívnu vnútroštátnu a cezhraničnú spoluprácu.

Spomedzi cieľov vytýčených v Programovom vyhlásení sa vláde podarilo do roku 2019 naplniť len niektoré. Avšak rovnako ako v predchádzajúcom období, ani v roku 2019 sa vynaložené opatrenia neprejavili v zlepšení postavenia SR v rámci EÚ. Napriek tomu, že z hľadiska vývoja zaznamenali niektoré ukazovatele zlepšenie, na ostatné krajiny EÚ to nestačilo, čo potvrdzuje aj hodnotenie v indexe Doing Business, v ktorom síce došlo k medziročnému nárastu skóre, postavenie SR sa však zhoršilo o 3 miesta. Uvedené potvrdzuje aj audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE za rok 2019, ktorý na základe výsledkov hodnotených ukazovateľov zaraďuje SR v uplatňovaní princípov SBAfE medzi mierne podpriemerné krajiny. Implementácia iniciatív prijatých v strednodobom horizonte sa síce vo väčšine prípadov pozitívne premietla do hodnotených ukazovateľov, v niektorých prípadoch bol však dopad týchto opatrení minimálny. V medziročnom porovnaní zaznamenala väčšina princípov stagnáciu príp. zhoršenie výkonnosti. Napriek tomu, že sa v sledovanom období podarilo SR zvýšiť podnikateľskú aktivitu, zvýšiť záujem o podnikanie, znížiť administratívnu záťaž, zlepšiť prístup k financiám a zjednodušiť prienik MSP na jednotný trh či na trhy mimo EÚ, slovenskí podnikatelia vnímajú uplatňovanie princípov negatívne. V roku 2019 vnímali slovenskí podnikatelia pozitívne iba zmeny v elektronickej komunikácii s orgánmi verejnej správy, v prístupe do on-line registrov a znížení lehôt na vybavovanie žiadostí. Rozvoju podnikania v roku 2019 zabraňovalo vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, pretrvávajúca byrokracia či niektoré legislatívne zmeny zvyšujúce náklady na podnikanie. SR by sa mala v nadchádzajúcom období tiež viac sústrediť na implementáciu opatrení v oblastiach, v ktorých zaznamenala výrazne podpriemerné výsledky – t. j. v oblasti druhej šance, zručností a inovácií, životného prostredia a internacionalizácie.

Použité zdroje

Akčný plán v oblasti európskej obrany: na ceste k Európskemu fondu na obranu.

Akčný plán v oblasti DPH. Komisia predkladá opatrenia na modernizáciu DPH v EÚ. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_16_1022>

Analytické štúdie Indexu ekonomickej slobody 2015-2020

EaSI. Nový zastrešujúci program EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11158&langId=sk>

European Payment Practices 2019

Európska komisia. Nové pravidlá štátnej pomoci: Komisia zvyšuje maximálnu vnútroštátnu podporu pre poľnohospodárov na 25 000 eur. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_19_1332>

Európska komisia. USMERNENIE K VEREJNÉMU OBSTARÁVANIU PRE ODBORNÍKOV Z PRAXE. Dostupné na: <https://www.opvai.sk/media/100980/usmernenie-ek-k-vo-pre-odbornikov-z-praxe.pdf>

Európska rada. Rada EÚ. DPH na elektronický obchod. Prijali sa nové pravidlá. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2017/12/05/vat-on-electronic-commerce-new-rules-adopted/>

Európska rada. Rada EÚ. Investičný plán pre Európu. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/investment-plan/>

Európska rada. Rada EÚ. Únia kapitálových trhov. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/capital-markets-union/>

Európska rada. Rada EÚ. Stratégia jednotného trhu pre tovar a služby. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/deeper-single-market/>

Európske fondy rizikového kapitálu. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:32013R0345>

Európske fondy sociálneho podnikania. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:2405_3&from=HU>

Európsky orgán práce začína svoju činnosť: otázky a odpovede. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/qanda_19_6056>

Európsky výbor regiónov. NÁVRH STANOVISKA. Správa o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania, 2019.

Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019, Úrad pre verejné obstarávanie. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/informacny-servis/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/2019-633.html>

Informačné listy o EÚ. Vzdelávanie a odborná príprava. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/139/onderwijs-en-beroepsopleiding>

InnoNews.blog. Dostupné na: <https://innonews.blog/2018/05/04/seal-of-excellence-co-to-je-a-ako-funguje-sanca-dobre-hodnotene-no-neuspesne-projekty-z-programu-horizont-2020/>

MH SR. Program REFIT – platforma REFIT. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/podnikatelske-prostredie/lepsia-regulacia/lepsia-regulacia-na-medzinarodnej-urovni/program-refit-platforma-refit>

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022. Dostupné na:< https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/07/Akcny-plan-DTS_2019-2022.pdf>

MŽ SR. Obehové hospodárstvo. Dostupné na: <https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/obehove-hospodarstvo/>

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa mení nariadenie Rady č. 1224/2009 a ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 768/2005, (ES) č. 1967/2006, (ES) č. 1005/2008 a nariadenie (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/1139 týkajúce sa kontroly rybolovu

NARIADENIE EURÓSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje program Digitálna Európa na obdobie 2021 – 2027

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európske centrum odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a sieť národných koordinačných centier

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európsky obranný fond

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o európskych poskytovateľoch služieb kolektívneho financovania (ECSP) pre podnikanie

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+)

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení európskeho elektronického preukazu služieb a súvisiacich administratívnych prostriedkoch

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení a fungovaní názvu domény najvyššej úrovne.eu, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 733/2002 a nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zosúladení povinností podávania správ v oblasti environmentálnej politiky a o zmene smerníc 86/278/EHS, 2002/49/ES, 2004/35/ES, 2007/2/ES, 2009/147/ES a 2010/63/EÚ, nariadení (ES) č. 166/2006 a (EÚ) č. 995/2010 a nariadení Rady (ES) č. 338/97 a (ES) č.2173/2005

Nový strategický program na roky 2019- 2024. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Akčný plán pre podnikanie 2020. Opätovné stimulovanie podnikateľského ducha v Európe. V Bruseli 9.1.2013. COM(2010) 795 final. s. 5. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Nový program v oblasti zručnosti pre Európu. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/10781.pdf>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, rade, ECB, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, rade, ECB, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov - Únia kapitálových trhov - urýchlenie reformy.

Pracovný program Komisie na rok 2017 – kľúčové dokumenty. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp_2017_annex_i_sk.pdf>

Procesné pravidlá v oblasti štátnej pomoci: Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal content/SK/LSU/?uri=CELEX%3A32014R0651>

Ročenky Svetovej banky Doing Business 2015-2020

ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie

SLORD. Digitalizácia európskeho priemyslu. Dostupné na: <https://slord.sk/sk/aktuality/digitalizacia-europskeho-priemyslu-1.html?page_id=3244>

Slovak Business Agency. Sprievodca iniciatívami. Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprievodca-iniciativami_2016_0.pdf>

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o nezaplatenom cestnom mýte v Únii (prepracované znenie)

Smernica Európskeho parlamentu a rady o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie)

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o nekalých obchodných praktikách vo vzťahoch medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o opakovanom použití informácií verejného sektora

Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, druhej šanci a opatreniach na zvýšenie účinnosti postupov reštrukturalizácie, platobnej neschopnosti a oddlženia a o zmene smernice 2012/30/EÚ. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0723&from=EN>

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv *o dodávaní digitálneho obsahu

SMERNICA RADY, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty

Smernice 82/891/EHS, 89/666/EHS, 2005/56/ES, 2009/101/ES, 2009/102/ES, 2011/35/EÚ, 2012/17/EÚ, 2012/30/EÚ.

Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgiwWq.pdf>

Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2019. Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/10/Sprava-o-stave-MSPvSR_2019.pdf>

Správa o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania. Dostupné na: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iUqHqEo3BfoJ:https://memportal.cor.europa.eu/Handlers/ViewDoc.ashx%3Fdoc%3DCOR-2019-01136-00-00-PAC-TRA-SK.docx+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>

Správa z kvalitatívneho prieskumu „Monitoring uplatňovania princípov SBAfE“. Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/04/Monitoring-uplat%C5%88ovania-princ%C3%ADpov-SBAfE.pdf>

Svetové ročenky konkurencieschopnosti IMD 2014-2019

Tlačová správa IMD World Competitiveness Yearbook 2018. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2019

Výchova k podnikaniu v rámci vzdelávania a odbornej prípravy. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:190102_3&from=SK>

Zelený akčný plán pre MSP – príležitosti a bariéry implementácie. Dostupné na: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Adamisin2/subor/Leskova.pdf>

https://www.alianciapas.sk/2019/10/09/sr-na-42-mieste-v-rebricku-konkurencieschopnosti/

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_eesc-2014-00376-00-00-decl-tra-sk.pdf

https://ekonomika.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_15_4653

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/sk/ip_19_225/IP_19_225_SK.pdf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk

https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=sk

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how_sk

http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0352_SK.html

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0019_SK.html

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0614&from=EN

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1149&from=ES

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.353.01.0006.01.SLK&toc=OJ%3AC%3A2019%3A353%3AFULL

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_19_1480

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=EN

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN

https://www.eurorespekt.sk/plastovy-odpad-europska-strategia-na-ochranu-planety-nasich-obcanov-posilnenie-europskeho-priemyslu/

https://eurovolby2019.sk/rada-europskej-unie-jednomyselne-hlasovanie-ochrana-slovenskej-suverenity/?doing_wp_cron=1605021024.3948400020599365234375>

https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/

http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/chapter-3-benchmarking-competitiveness-in-the-fourth-industrial-revolution-introducing-the-global-competitiveness-index-4-0/

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:klFQiBt7LGcJ